FORÆLDRES RET TIL SAMVÆR UNDER MIDLERTIDIG PLACERING

PARENTS RIGHTS TO ACCESS WHEN THE CHILD IS IN TEMPORARY OUT-OF-HOME PLACEMENT

KANDIDATSPECIALE

3. DECEMBER 2023
AALBORG UNIVERSITET
JURA

MIE RUD JAKOBSEN

CHARLOTTE GULDHAMMER RITTER

VEJLEDER: ANNE MØRK PEDERSEN

AALBORG UNIVERSITET

Abstract

The amount of children who are in temporary out-of-home placement according to the Danish Adoption law section 32 a are increasing. The government has a clear political intent to let the amount increase even more and change legislation to facilitate this process, in order to accommodate the *child's best interests*. In the same period where a child is temporarily placed before an adoption without consent from the biological parents, the final adoptions increase because of the changes in the legislation concerning the parents legal rights to access to their child according to the Danish Act on Parental Responsibility section 20 a. It is of great importance to notice that the decision of temporary out-of-home placement of a child before an adoption is not by itself a final decision made by the court. The placement of the child may contravene against the human rights in The European Convention on Human Rights (ECHR) art. 8 of the biological parents, because of the deduced lack of possibilities for assigned access even though the legislation prescribes the opportunity.

It is of great interest to investigate how the Danish law and case law assess a conservation of the family ties between the biological parents and the child, who is temporarily placed before an adoption without consent. Especially the court's focus on balancing the biological parents rights and the regards of the *child's best interests*. Which becomes one of the main disputes of this thesis. Furthermore, the national case law displays a biased image of determining the *child's best interests* as the main consideration in the analyzed case law. This justifies the rejection of the biological parents right to family life according to ECHR art. 8 because the consideration of the *child's best interests* is a main consideration which precedes other considerations. However, because the law upholds the legal possibility of access according to the Danish Act on Parental Responsibility section 20 a, a deviation hereof is justified. It is noted at this point that there are no final decisions made of access between the biological parents and the child who is temporarily placed before the final adoption. This thesis concludes that access for the biological parents, according to the Danish Act on Parental Responsibility section 20 a, subsection 2 in cases where the child is in temporary out-of-home placement according to the Danish Adoption law section 32 a, is an illusory opportunity.

Titelblad

Dansk titel:	Forældres ret til samvær under midlertidig placering
Engelsk titel:	Parents rights to access when the child is in temporary out-of-home placement
Uddannelse:	Jura, Aalborg Universitet
Fagmodul:	Kandidatspeciale (30 ECTS)
Fagområde:	Socialret
Forfattere:	Mie Rud Jakobsen - studienummer: 20173032 Charlotte Guldhammer Ritter - studienummer: 20183186
Vejleder:	Anne Mørk Pedersen
Antal anslag:	167.550
Dato for aflevering:	03.12.2023

Indholdsfortegnelse

1. Præsentation 6

1.1 Formål 8

1.2 Problemformulering 8

1.3 Afgrænsning 9

1.4 Struktur 10

2. Metode 12

2.1 Retsdogmatisk metode 12

2.2 Retskilder 12

2.3 Begrebsdefinition 15

3. Internationalt lovgrundlag 16

3.1 Den Europæiske Menneskerettighedskonvention 16

3.1.1 Historisk baggrund 16

3.1.2 EMRK art. 6 17

3.1.3 EMRK art. 8 18

3.1.4 Sammenfatning 21

3.2 FN's Børnekonvention 22

3.2.1 Historisk baggrund 22

3.2.2 Børnekonventionens art. 3, stk. 1 23

3.2.3 Børnekonventionens art. 3, stk. 2 24

4. Nationale myndigheder 25

4.1 Børn og unge-udvalget 25

4.2 Ankestyrelsen 26

5. Rekursmuligheder 27

6. Nationalt lovgrundlag 28

6.1 Forældreansvar 28

6.2 Anbringelse 29

6.2.1 Anbringelse med samtykke - servicelovens § 52, stk. 1 30

6.2.2 Anbringelse uden samtykke - servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 30

6.2.3 Samvær ved anbringelse - servicelovens § 71, stk. 1 32

6.3 Adoption 34

6.3.1 Midlertidig placering - Adoptionslovens § 32 a 37

6.3.2 Samvær under midlertidig placering og endelig adoption - forældreansvarslovens § 20 a. 38

7. *Retspraksis*..... 43

7.1 U 2019.1565 H 43

7.1.1 Resumé af dommen 43

7.1.2 Elementer domstolen lægger vægt på i forhold til anbringelse og adoption uden samtykke 44

7.1.3 Betragtninger i forhold til fastsættelse af samvær 46

7.1.4 Delkonklusion 49

7.2 U 2021.2400 H 50

7.2.1 Resumé af dommen 50

7.2.2 Elementer domstolen lægger vægt på i forhold til anbringelse og adoption uden samtykke 51

7.2.3 EMD's refleksioner om adoption uden samtykke sammenholdt med EMRK art. 8 55

7.2.4 Betragtninger i forhold til fastsættelse af samvær 58

7.2.5 Delkonklusion 61

7.3 U 2023.2114 H 62

7.3.1 Resumé af dommen 62

7.3.2 Betragtninger i forhold til fastsættelse af samvær 63

7.3.3 Delkonklusion 68

7.4 Højesterets dom af oktober 2023 70

7.4.1 Resumé af dommen 70

7.4.2 Betragtninger i forhold til fastsættelse af samvær Sammenholdt med betragtninger fra Landsrettens afgørelse af september 2021 70

7.4.3 Delkonklusion 74

7.5 Afvejning af hensyn set i retspraksis 75

8. Konklusion 81

9. Perspektivering 86

10. Litteraturliste 90

11. Bilag..... 97

11.1 Aktindsigt indhentet fra Familieretshuset 97

11.2 Skærmprint med antal anslag..... 98

1. Præsentation

Retten til familieliv er grundlæggende funderet i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) art. 8.
Ved et barns fødsel i Danmark opstår der et juridisk forældreskab for de biologiske forældre,[1] hvilket indebærer, at de har juridisk rettighed til at opdrage barnet efter deres ønsker i overensstemmelse med hensynet til *barnets bedste*. De biologiske forældre er forpligtet til at varetage barnets interesser, dets fysiske og mentale helbred og udvikling. For langt de fleste familier bliver der ikke stillet spørgsmål til de biologiske forældres evne til at varetage forældreansvaret overfor barnet.

Det ses imidlertid, at de offentlige instanser, bliver opmærksomme på familier, hvor forældrene ikke er i stand til at varetage den tilstrækkelige omsorg overfor barnet og derved ikke kan varetage hensynet til *barnets bedste*. Findes løsningen ikke i familien, vil der af de offentlige myndigheder igangsættes en udredende proces om de biologiske forældres forældreevne. I de mere graverende tilfælde resulterer denne udredende proces i, at et barn adopteres uden samtykke. Adoption uden samtykke er en omfattende juridisk proces, idet det medfører et komplet familieskifte, hvilket udgør en væsentlig indgriben i retten til familieliv i medfør af EMRK art. 8 for de biologiske forældre.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) udtaler kritik af Højesterets dom: U.2019.1565 H, idet dommens afgørelse går imod de biologiske forældres ret til familieliv i EMRK art. 8, da muligheden for at få fastsat samvær efter adoption var meget snæver, da hjemmelsbestemmelsen i forældreansvarslovens § 20 a, på daværende tidspunkt kun var forbeholdt de *helt særlige tilfælde.* På baggrund af kritikken fra EMD, vedtages der en lovændring i 2019, for at lempe muligheden for fastsættelse af samvær mellem de biologiske forældre og deres bortadopterede barn.

Statsminister Mette Frederiksen fremhævede i sin nytårstale i 2020, at der skal være et større fokus på adoptioner uden samtykke, dette for at sikre udsatte børn mere kontinuitet og stabilitet i hverdagen for at tilgodese hensynet til *barnets bedste*. Budskabet efterfulgtes af en kraftig stigning af antallet af børn, der adopteres uden samtykke. I 2019 blev 10 børn bortadopteret og i 2022 blev 32 børn bortadopteret.

[1] Afsnit 2.3 Begrebsdefinition

For at imødekomme hensynet til barnets ret til kontinuitet og stabilitet og hermed tilgodese hensynet til *barnets bedste,* anvendes adoptionslovens § 32 a, idet bestemmelsen giver mulighed for at placere barnet tidligere hos den kommende blivende adoptivfamilie efter indstilling til adoption.[2] Adoption uden samtykke giver anledning til, at klarlægge retsområdet for de biologiske forældres mulighed for fastsættelse af samvær i medfør af den nye mere lempelige ordlyds ændring af forældreansvarslovens § 20 a fra 2019 sammenholdt med den indsatte bestemmelse om midlertidig placering i adoptionslovens § 32 a.

Nedenstående citat belyser problematikken om den manglende fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 20 a mellem et midlertidigt placeret barn og dennes biologiske forældre:

"Ingen forældre har indtil nu fået lov til at have samvær med deres bortadopterede børn, men det laver Højesteretsdom fra februar 2023 om på." [3]

Muligheden for fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 20 a for de biologiske forældre, når barnet er midlertidigt placeret efter adoptionslovens § 32 a med henblik på endelig adoption, udgør omdrejningspunktet for nærværende speciale, hvilket vil blive yderligere belyst.

[2] https://jyllands-posten.dk/indland/ECE14748399/rekordmange-tvangsbortadopteres-og-bryder-med-den-biologiske-familie/ sidst besøgt d. 20.11.2023

[3] https://menneskeret.dk/nyheder/hoejesteret-adoption-maa-ikke-udelukke-samvaer-mellem-boern-biologiske-foraeldre sidst besøgt d. 20.11.2023

1.1 *Formål*

Formålet med specialet er at klarlægge muligheden for fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2 for de biologiske forældre, hvis barn er midlertidig placeret efter adoptionslovens § 32 a med henblik på endelig adoption. Idet fastsættelse af samvær under midlertidig placering er en væsentlig forudsætning for, at der kan fastsættes samvær mellem de biologiske forældre og barnet efter den endelige adoption, jf. forældreansvarslovens § 20 a, stk. 1. Dette opnås gennem analyse af lovgivning og retspraksis på området. Ved klarlæggelsen af hvorvidt fastsættelse af samvær er en reel mulighed for de biologiske forældre, vil nedenstående problematik i problemformuleringen behandles.

1.2 *Problemformulering*

Hvordan er de biologiske forældres ret til samvær efter forældreansvarslovens § 20 a sikret i sager om midlertidig placering efter adoptionslovens § 32 a og har de reelt ret til samvær med barnet eller er rettigheden de facto illusorisk?

1.3 *Afgrænsning*

I dette speciale belyses de retlige muligheder de biologiske forældre har for fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2, når deres barn er midlertidigt placeret uden de biologiske forældres samtykke efter adoptionslovens § 32 a. Ydermere belyses muligheden for fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 1 sekundært, da dette stykke omhandler fastsættelse af samvær efter endelig adoption. Specialet afgrænses derfor til forældreperspektivet, da det er forældrenes rettigheder i medfør af EMRK, der udgør specialets hovedfokus i samspil med ovennævnte bestemmelser. Specialet afgrænses herfor til national fremmedadoption af børn, der er anbragte kort tid efter fødslen.

Servicelovens bestemmelser om anbringelse og samvær samt forældreansvarslovens bestemmelser om samvær er relevante for forståelsen af specialets hovedfokus, da disse love er centrale for forståelsen for fastsættelse af samvær efter midlertidig placering. Hjemmelsgrundlaget for anbringelse af et barn uden samtykke findes i servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1-4. Relevant er betingelsen i servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 om anbringelse af børn uden samtykke, hvor de biologiske forældre ikke kan drage den tilstrækkelige omsorg over for barnet, hvorfor der afgrænses til bestemmelsens nr. 1. Ydermere er det udelukkende bestemmelsens nr. 1, der anvendes i de analyserede domme fra retspraksis i specialet. I anvendte domme fra retspraksis er det udelukkende børn der kort tid efter fødslen anbringes og efterfølgende midlertidigt placeres, hvorfor FN's Børnekonventionen (Børnekonventionens) art. 12 afgrænses, idet denne omhandler barnets ret til at blive hørt. I forlængelse heraf afgrænses anvendelsen af adoptionslovens § 4 a med henblik på den kommende § 25 f i adoptionsloven,[4] hvilken omhandler barnets initiativret til at genetablere kontakt med sin oprindelige slægt. Det bemærkes, at barnet efter den kommende bestemmelse kan anvende sin initiativret fra barnet er fyldt 12 år, hvilket ikke gør sig gældende for børnene i de anvendte domme fra retspraksis.

I henhold til international lovgivning afgrænses specialet til brugen af EMRK art. 6 om retten til retfærdig rettergang og art. 8 om retten til familieliv samt Børnekonventionens art. 3, stk. 1 og 2 omhandlende hensynet til *barnets bedste*, hvilket er et centralt hensyn, der er gennemgående i de analyserede domme fra retspraksis. Begrebet *barnets bedste* vil i

[4] L 2023 753 træder i kraft d. 01.01.2024

specialet blive analyseret ud fra bestemmelsens ordlyd samt begrundelserne udledt af retspraksis i de analyserede domme.

1.4 *Struktur*

Specialet tager sit afsæt i en overordnet indledning, der henleder til problematikken omkring fastsættelse af samvær mellem de biologiske forældre og deres barn, der er midlertidigt placeret efter adoptionslovens § 32 a, med henblik på endelig adoption. For at give en bagvedliggende forståelse for problematikken, der regulerer disse tilfælde, vil indholdet i specialet lede læseren igennem relevant international lovgivning for at belyse de grundlæggende menneskerettigheder, de biologiske forældre og barnet har i medfør af EMRK art. 6 og art. 8. Dernæst er hensynet til *barnets bedste* i Børnekonventionens art. 3 særlig relevant, da bestemmelsen ses at gå forud for øvrige rettigheder. Hensynet ses som et afgørende hensyn i retspraksis. Da afgørelseskompetencen i sager om midlertidig placering ligger hos Børn og unge-udvalget og Ankestyrelsen, vil disse myndigheder blive overordnet belyst for at få en forståelse for deres virke som offentlige myndigheder. Derefter redegøres relevant national lovgivning for at få den bagvedliggende forståelse for, hvad de biologiske forældre lovmæssigt er underlagt i medfør af deres rolle som forældre til et barn. Dernæst belyses betingelserne i servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 for anbringelse af et barn uden de biologiske forældres samtykke, da betingelserne skal fremgå før, der er lovhjemmel til at adoptere et barn uden de biologiske forældres samtykke efter adoptionsloven § 9, stk. 2-4, som gør sig gældende for samtlige forældre i den analyserede retspraksis i nærværende speciale. Interessant er kapitlerne om samvær, når barnet er anbragt hos en plejefamilie, og for samvær efter barnet er midlertidigt placeret med henblik på endelig adoption, da der ses en forskel på fastsættelse af samvær i ovennævnte tilfælde, hvorfor disse kapitler udgør en særlig forståelse for emnet. Kapitlet om adoption er inddraget, da børnene, der i de udvalgte domme fra retspraksis skal adopteres uden de biologiske forældres samtykke. I afvejningen af beslutningen om adoption uden samtykke og den efterfølgende mulighed for fastsættelse af samvær i forbindelse hermed, benyttes indgående beskrivelser om de biologiske forældre forældreevner samt de tidligere

observationer af samværsbesøgene hos plejefamilien. Kapitlerne om midlertidig placering efter adoptionslovens § 32 a og samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2 er lovgrundlaget, der udgør specialets hovedfokus. For at belyse forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2 og adoptionslovens § 32 a anvendes en analyse af retspraksis for at udlede, hvorvidt det de facto er muligt for de biologiske forældre at få fastsat samvær med deres barn, som er midlertidigt placeret, hvilket konklusionen på specialet også vil kaste et lys over. Slutteligt vil sidste kapitel sætte perspektiv på, hvorvidt det er muligt at tilgodese de biologiske forældres retssikkerhed og samtidigt varetage hensynet til *barnets bedste*.

2. Metode

2.1 *Retsdogmatisk metode*

Til brug for besvarelsen af problemformuleringen, anvendes den retsdogmatiske metode ved at beskrive og analysere gældende ret (*de lege lata)*. Formålet med brugen af den retsdogmatiske metode er, at gennem metodisk, systematisering og transparent virksomhed at analysere og kortlægge gældende ret. Den retsdogmatiske metode bestræber sig på at belyse retstilstanden på et givet område og er derfor ikke rettet mod en løsning af konkrete problemstillinger.[5]

2.2 *Retskilder*

Udgangspunktet for besvarelsen er at gøre brug af de forskellige relevante retskilder i retskildehierarkiet herunder national- og internationale love, bekendtgørelser, retspraksis og administrativ praksis. Hertil bemærkes det, at nationale- og internationale love er primære retskilder i retskildehierarkiet.[6] EMRK udgør den næstøverste retskilde efter Grundloven,[7] idet Danmark har inkorporeret den folkeretlige traktat i dansk lov. Inkorporeringen indebærer, at Danmark er forpligtet til at overholde EMRK's bestemmelser. Såfremt Danmark ikke overholder sine forpligtelser, og mulighederne i det danske retssystem er udtømt, er EMD den klageinstans, borgerne kan henvende sig til, hvis de oplever en krænkelse.[8]

Danmark har ydermere i 1991 ratificeret Børnekonventionen, hvilket indebærer, at Danmark er forpligtet til at følge konventionens bestemmelser. Dog er konventionen ikke

[5] Munk-Hansen, Carsten (2022): *Retsvidenskabsteori*. 3. udgave, 1. oplag. Djøf Forlag. s. 195.
[6] Munk-Hansen, Carsten (2021): *Den juridiske løsning. Introduktion til juridisk metode.* 2. udgave, 1. oplag. Djøf Forlag. s. 17.
[7] Rytter Elo, Jens (2006): *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - og dansk ret.* 2. udgave, 1. oplag. Forlaget Thomson A/S. s. 36.
[8] Harhoff, Frederik; Barten, Ulrikke; Buhl Øhlenschlæger, Kenneth; Daniel Thorbjørn, Bugge; Feldtmann, Birgit og Schaumburg-müller, Sten (2017): *Folkeret.* 1. udgave, 1. oplag. Forfatterne og Hans Reitzels Forlag. s. 521-522.

inkorporeret i dansk ret,[9] hvorfor konventionens bestemmelser blot udgør retningslinjer, hvilke Danmark skal efterleve. Lever Danmark ikke op til konventionens bestemmelser, kan FN's Børnekomité udtale kritik af Danmark for manglede overholdelse. En manglende overholdelse kan ikke straffes eller dømmes.[10]

Af love der har særlig relevans for nærværende speciale er serviceloven, adoptionsloven, forældreansvarsloven, EMRK og Børnekonventionen.

Særligt er adoptionslovens § 32 a om midlertidig placering af et barn og forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2 om fastsættelse af samvær mellem et barn og dennes biologiske forældre og øvrig slægt er specialets hovedfokus. Øvrige relevante bestemmelser fra ovenstående nævnte love inddrages, hvor det findes relevant for at give læseren den samlede forståelse for emnet. I de beskrivende og analyserende kapitler anvendes en ordlydsfortolkning af de inddragede loves bestemmelser. For at opnå en mere dybdegående forståelse for emnet, vil lovforarbejder samt juridisk litteratur og vejledninger inddrages, hvor det findes relevant med forbehold for, at juridisk litteratur og vejledninger ikke kan anses for at være en bindende retskilde.[11]

Der vil i specialet blive gjort brug af lovforarbejder til at belyse en bagvedliggende forståelse for en ordlyds betydning, for herved at få en forståelse af hensigten med bestemmelsen samt ændringer af tidligere lovbestemmelser til nugældende lov. Det bemærkes, at domstolene tillægger lovforarbejder til en lov betydelig værdi, når den bagvedliggende hensigt fra lovgivers side skal belyses, og den ikke tydeligt fremgår af ordlyden i den relevante bestemmelse.[12]

Administrativ praksis indgår i form af Ankestyrelsens principafgørelser: 46-18, 30-22, 37-22, 16-17 der belyser, at indgribende afgørelser omhandlende retssikkerhedshensyn bør træffes af Børn - og ungeudvalget herunder emner som: nedsat forældreevne, prognosevurdering, adoption uden samtykke samt fastsættelse af samvær.

I de analyserede kapitler inddrages relevant retspraksis i form af U 2019.1565 H, U 2021.2400 H, U 2023.2114 H og BS-18800/2023-HJR. Grundlaget for at retspraksis kan anses

[9] Schultz, Trine; Mørk, Anne; Hartoft, Hanne mfl. (2020): *Children's Rights – The Convention of the Rights of the Child in Danish Law*. 1. edition. Djøf Forlag. s. 44.

[10] https://www.boerneraadet.dk/vi-arbejder-for/boernekonventionen/ sidst besøgt d. 20.11.2023

[11] Munk-Hansen, Carsten (2021): *Den juridiske løsning. Introduktion til juridisk metode.* s. 80 og 83.

[12] Bønsing, Sten (2018): *Almindelig Forvaltningsret.* 4. udgave, 1. oplag. Djøf Forlag. s. 44.

for at være en retskilde, er den afgørende begrundelse (*ratio decidendi),* domstolene støtter ret på i deres afgørelser. Borgerne kan i medfør af tidligere afsagte afgørelser forholde sig til retsstillingen, der skabes i retspraksis.[13] Dette er begrundet ud fra en lighedsideologi om at *lige skal behandles lige.*[14] Domme afsagt af Højesteret har en afgørende betydning for afgørelsen af fremtidige sager, kontra afgørelser afsagt af henholdsvis Byretten og af Landsretten, da Højesteret er den øverste domstol i Danmark.[15] Det bemærkes, at retspraksis fra EMD har forrang over national ret.[16]

Dernæst inddrages vejledninger i form af vejledning *om Indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier* [17] og vejledning om *Adoption uden samtykke Kommunernes brug af og kendskab til reglerne og mulighederne for råd og vejledning.*[18] Vejledninger skal dog læses med forbehold, da en præcisering af et lovområde kan ændre betydning i udarbejdelsen af rettelsen.[19] For forvaltningsmyndigheder er vejledninger bindende.[20]

[13] Munk-Hansen, Carsten (2022): *Retsvidenskabsteori*. s. 338.
[14] Munk-Hansen, Carsten (2022): *Retsvidenskabsteori*. s. 332.
[15] Munk-Hansen, Carsten (2022): *Retsvidenskabsteori*. s. 334.
[16] Munk-Hansen, Carsten (2022): *Retsvidenskabsteori*. s. 298-299.
[17] Vejledning nr. 9142 af 26/02/2019
[18] https://www.ft.dk/samling/20181/lovforslag/l155/spm/18/svar/1565711/2030387.pdf sidst besøgt d. 20.11.2023.
[19] Bønsing, Sten (2018): *Almindelig Forvaltningsret.* s. 42.
[20] Munk-Hansen, Carsten (2022): *Retsvidenskabsteori*. s. 331.

2.3 *Begrebsdefinition*

I nærværende speciale anvendes betegnelsen ”*biologiske forældre”* om de forældre, der fra fødslen er de retlige forældre. Betegnelsen *”biologiske forældre”* er ifølge nyere lovgivning ikke komplet dækkende, da der efter reglerne i børnelovens § 27, kan opnås retsligt forældreskab, via omsorgserklæring fra den biologiske mors partner, for børn der er blevet til ved assisteret reproduktion, jf. børnelovens § 27 a, stk. 1. Der kan derfor ved fødslen være tale om retlige forældre uden biologisk sammenhæng. Begrebet ”*biologiske forældre”* anvendes, trods mangelfuld dækning, i specialet for at skabe bedst muligt overblik og forståelse for læseren, da de *”biologiske forældre”* er det begreb, der benyttes i de anvendte kilder samt i anvendt retspraksis.[21]

[21]Adolphsen, Caroline; Naur, Eva og Sørensen Maul, Nikolaj (2023): *Familieret.* 5. udgave. Djøf Forlag. s. 28.

3. Internationalt lovgrundlag

3.1 *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention*

I nærværende speciale belyses kortfattet den historiske baggrund for EMRK. Herefter analyseres EMRK art. 6 og art. 8 om henholdsvis ret til retfærdig rettergang og respekt for familieliv, idet disse bestemmelser er centrale for forståelsen for de biologiske forældre samt barnets rettigheder i medfør af EMRK. I specialet foretages endvidere en analyse af, hvorvidt henholdsvis dansk lovgivning og retspraksis lever op til bestemmelserne i sager om fastsættelse af samvær mellem de biologiske forældre og deres barn, som er midlertidigt placeret uden samtykke med henblik på endelig adoption.

3.1.1 *Historisk baggrund*

Grundtanken bag EMRK var at oprette et system til at beskytte borgernes menneskerettigheder og hermed forpligte staterne, hvortil EMD skulle fungere som et kontrolsystem til at sikre, at forpligtelserne også følges.[22]
Danmark var blandt de første lande, der i 1953 ratificerede EMRK, hvilket indebar, at Danmark blev folkeretligt bundet heraf. I 1989 fastslog Højesteret, at de danske myndigheder og domstole, i fortolkningen af dansk ret, for så vidt muligt er forpligtet til at lægge EMD-retspraksis og EMRK til grund herfor. EMRK blev efterfølgende i 1996 inkorporeret ved lov i kølvandet af betænkning 1220/1991, hvilket medførte, at bestemmelserne i EMRK nu udgør en del af dansk ret, som de danske domstole direkte kan anvende og påberåbe.[23] Idet EMRK er en bindende folkeretlig traktat medfører inkorporeringen af EMRK forpligtelser for Danmark som deltagende stat.[24] Overholder

[22] Harhoff, Frederik; Barten, Ulrikke; Buhl Øhlenschlæger, Kenneth; Daniel Thorbjørn, Bugge; Feldtmann, Birgit og Schaumburg-müller, Sten (2017): *Folkeret.* s. 514.
[23] Harhoff, Frederik; Barten, Ulrikke; Buhl Øhlenschlæger, Kenneth; Daniel Thorbjørn, Bugge; Feldtmann, Birgit og Schaumburg-müller, Sten (2017): *Folkeret.* s. 520.
[24] Harhoff, Frederik; Barten, Ulrikke; Buhl Øhlenschlæger, Kenneth; Daniel Thorbjørn, Bugge; Feldtmann, Birgit og Schaumburg-müller, Sten (2017): *Folkeret.* s. 521.

Danmark ikke disse forpligtelser, kan borgere i Danmark indgive klage til EMD, når sagen er færdigbehandlet hos alle tilgængelige nationale klage- og ankeinstanser.[25]

3.1.2 *EMRK art. 6*

EMRK art. 6 inddrages i specialet, idet bestemmelsen sikrer ret til retfærdig rettergang for de involverede parter til at prøve deres sag ved domstolene.

EMRK art. 6, stk. 1:
"*Enhver har ret til en retfærdig og offentlig rettergang inden en rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol, der er oprettet ved lov, når der skal træffes afgørelse enten i en strid om hans borgerlige rettigheder og forpligtelser eller angående en mod ham rettet anklage for en forbrydelse."*

Muligheden for de biologiske forældre til at få prøvet afgørelser om deres rettigheder gør sig også gældende for forvaltningsretlige afgørelser[26] og sikrer dermed borgeren den domstolsprøvelse, der er beskrevet i afsnittet om rekursmuligheder.[27] En yderlig fortolkning af ordlyden af EMRK art. 6 er navnlig ordene "*inden en rimelig frist"* særligt relevant for nærværende analyse af området omkring samvær med børn i midlertidig placering efter adoptionslovens § 32 a med henblik på endelig adoption. Problematisk ses den lange behandlingstid af ansøgninger fra de biologiske forældre om samvær med deres børn, som er placeret i midlertidig placering under behandlingen af den endelige adoption ved domstolene. De mere komplicerede sager om fastsættelse af samvær mellem de biologiske forældre og deres barn, der er midlertidigt placeret uden samtykke med henblik på adoption, afgøres af Familieretten efter Lov om Familieretshusets § 7. Disse sager kategoriseres af Familieretshuset som en § 7-sag. En § 7-sag er en svær sag, der skal behandles af Familieretten.[28] Familieretten skal med sin placering under de danske

[25] Harhoff, Frederik; Barten, Ulrikke; Buhl Øhlenschlæger, Kenneth; Daniel Thorbjørn, Bugge; Feldtmann, Birgit og Schaumburg-müller, Sten (2017): *Folkeret.* s. 522.
[26] Bønsing, Sten (2018): *Almindelig Forvaltningsret.* s. 424.
[27] Afsnit 5. Rekursmuligheder
[28] Vejledning nr. 9404 af 26.06.2020 afsnit 6.1.

domstole leve op til betingelserne i EMRK art. 6.[29] Dermed er samværsafgørelser i disse sager omfattet af EMRK art. 6, hvilket betyder, at sager skal behandles inden for en rimelig frist, hvilket ikke ses opfyldt i praksis. Det udledes, at der ikke er en grænse for maksimal behandlingstid på ansøgninger efter forældreansvarsloven § 20 a på samme måde, som det for eksempelvis til sammenligning gør sig gældende for kontaktbevarende samvær for forældremyndighedshavende forældre efter forældreansvarslovens § 29 a, hvoraf samvær skal fastsættes inden for en periode på tre uger efter anmodningen modtages hos Familieretshuset.

3.1.3 *EMRK art. 8*

EMRK har, som beskrevet i afsnittet om retskilder, en betydelig indvirkning på den danske lovgivning såvel som retspraksis.

EMRK art. 8, stk. 1

EMRK art. 8, stk. 1 lyder som følgende: "*Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance"*

Retten til familieliv i EMRK art. 8 bringes ofte op som argument i behandlingen af sager om anbringelse af børn uden samtykke og i fastsættelse af samvær mellem børn og de biologiske forældre og i endnu højere grad i kritik af lovgivning og praksis på området.[30] I relation til adoption uden samtykke har det tidligere været et primært fokus på de biologiske forældres ret til familieliv og i mindre grad barnets ret til familieliv.[31] I både national- og international retspraksis ses denne ret ofte tilsidesat med henvisning til *barnets bedste* med hjemmel i henholdsvis forældreansvarsloven § 1 og Børnekonventionens art. 3.[32] Differentierende vægtninger af disse to hensyn er genstand for strid i både national- og

[29] https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/SOU/bilag/126/2307890.pdf s. 11.
[30] https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/document/Familieret_dec2020_tilg%C3%A6ngelig_2.pdf s. 1. sidst besøgt d. 20.11.2023.
[31] https://www.information.dk/debat/2020/10/fokus-vaere-paa-barnets-trivsel-paa-ligestilling-naar-samvaer-afgoeres sidst besøgt d. 20.11.2023.
[32] Forældreansvarsloven § 1, Karnovs note 2.

international retspraksis.[33] I spørgsmålet om hvorvidt der skal fastsættes samvær mellem de biologiske forældre og det bortadopterede barn, ses der i dansk ret et fokus på, at det er barnet og ikke de biologiske forældre, der har ret til samvær, hvilket bevirker at fokus er på barnets ret til familieliv.[34] Det skal vurderes hvorvidt, det er til *barnets bedste* efter forældreansvarslovens § 4 at have samvær med de biologiske forældre eller øvrig slægt efter forældreansvarslovens § 20 a. Ved endelig adoption af et barn sker et fuldt juridisk familieskifte, hvorefter de biologiske forældre eller øvrig slægt kan anmode om fastsættelse af samvær med barnet efter forældreansvarslovens § 20 a. Den praktiske virkning af et juridisk familieskifte gør sig også gældende, når barnet er midlertidigt placeret hos den kommende adoptivfamilie efter adoptionslovens § 32 a. Samvær efter forældreansvarslovens § 20 a søges igennem Familieretshuset, jf. forældreansvarslovens § 30 a, stk. 2 og afgøres af Familieretten efter Lov om Familieretshusets § 7. Afgørelsen skal udelukkende træffes ud fra en vurdering af, hvorvidt fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre vil være til *barnets bedste* efter forældreansvarslovens § 4, 1. pkt., og dermed med fokus på at efterleve barnets ret til familieliv i EMRK art. 8.[35]

EMRK art. 8, stk. 2

Bestemmelsen kan med fordel for læserens forståelse opdeles i henholdsvis objektive krav i lovgivningen og en bredere skønsmargin for forvaltningen, da bestemmelsens forskellige passager omhandler konkrete krav til retspraksis og national lovgivning. Den øvrige del omhandler områder med en større national fortolkningsmargin for myndigheder til at foretage indgreb i retten til familieliv.

[33] K. and T. v. Finland – partly dissenting opinion of Judge Bonello pr. 9.
[34] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* 2. udgave, 1. oplag. Djøf Forlag. s. 406.

[35] Forældreansvarslovens § 20 a, Karnovs note 87.

EMRK art. 8, stk. 2 lyder som følgende:
"Ingen offentlig myndighed kan gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, undtagen for så vidt det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres ret og frihed."

I henhold til bestemmelsens ordlyd skal myndighederne altid have hjemmel i lov, såfremt der skal gøres indgreb i retten til familieliv, hvilket fremgår af følgende:
"*Ingen offentlig myndighed kan gøre indgreb i udøvelsen af denne ret, undtagen for så vidt det sker i overensstemmelse med loven [...]"*[36]

Det er et grundlæggende og objektivt krav i dansk ret, at forvaltningen skal efterleve legalitetsprincippet, hvilket indebærer, at beslutninger om indgreb ikke må stride mod loven og endvidere også skal have direkte hjemmel i lov. Forvaltningen har dermed, modsat borgeren, pligt til at kunne godtgøre positiv hjemmel, når der træffes beslutninger,[37] og dermed lever dansk ret lovmæssigt op til statens negative forpligtelser på dette område efter EMRK art. 8.[38]

I følgende fastslås det, at et indgreb skal være nødvendigt i forhold til at beskytte trygheden, sikkerheden eller sundheden for borgeren:

" [...] og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres ret og frihed."[39]

I forhold til sager om adoption og samvær, vil der oftest være tale om at beskytte barnets sundhed og tryghed. EMRK art. 8 fortolkes herfor i samspil med børnekonventionens art. 9,

[36] EMRK art. 8, stk. 2.
[37] Bønsing, Sten (2018): *Almindelig Forvaltningsret.* s. 22-23.
[38] https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Handbook_rights_child_DAN s. 78-79.
[39] EMRK art. 8, stk. 2.

hvilken beskriver barnets ret til at have kontakt med dets biologiske forældre efter fødslen.[40] Myndighederne skal i forbindelse med tvangsfjernelse af børn efterleve proportionalitetsprincippet og foretage den mindst indgribende foranstaltning i afvejningen af hensynet til de biologiske forældres rettigheder og hensynet til *barnets bedste*, hvilket beror på vid skønsmargin, da den tilgodeser national kultur og sædvane. Det bemærkes derimod, at skønsmarginen for staten væsentligt begrænses ved sager om midlertidig placering efter adoptionslovens § 32 a og derved for adoption uden samtykke på grund af den efterfølgende begrænsede adgang til fastsættelse af samvær.[41] Under afvejning af hensynet til *barnets bedste* foretages en udredning af barnets behov og dermed lever staten lovmæssigt op til dens positive forpligtelser efter EMRK art. 8, stk. 2.[42]

3.1.4 Sammenfatning

Den omfattende indflydelse EMRK og EMD har på dansk retspraksis er ikke uden begrænsninger. EMD anerkender medlemsstaternes vide skønsmargin, hvor EMD tillader staterne frihed særligt ved skønsudøvelsen i fastsættelse af anbringelse af børn uden samtykke efter servicelovens § 58, stk. 1. Anderledes forholder det sig, hvor der sker et komplet brud af det familiære bånd i medfør af adoption uden samtykke, hvilket bevirker et fuldt juridisk familieskifte. Dette indebærer, at medlemsstaternes skønsmargin væsentligt begrænses i sager om adoption uden samtykke, hvilket også antages at være gældende for adoptionslovens § 32 a omhandlende midlertidig placering. En begrænset mulighed for fastsættelse af samvær vil medføre en væsentlig skade af det familiære bånd, hvorfor EMD kræver, at staterne skal foretage en ekstra prøvelse heraf.[43]

[40] https://www.ft.dk/samling/20181/lovforslag/l155/bilag/2/2018280.pdf s. 25-26.
[41] Kjølbro Fridrik, Jon (2023): *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for praktikere.* 6. udgave, 1. oplag. Djøf Forlag. s. 928.
[42] Kjølbro Fridrik, Jon (2023): *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for praktikere.* s. 892.
[43] Kjølbro Fridrik, Jon (2023): *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for praktikere.* s. 928.

3.2 *FN's Børnekonvention*

Central for besvarelsen af problemformuleringen i specialet er Børnekonventionens art. 3 stk. 1 og 2 omhandlende hensynet til *barnets bedste*, hvilket er et bærende princip i Børnekonventionen og et grundlæggende hensyn i nyere dansk lovgivning siden ratifikationen af børnekonventionen d. 19. juli 1991.[44] I nedenstående analyserede domme ses hensynet til *barnets bedste* som et gennemgående hensyn, der går forud for øvrige hensyn, jf. forældreansvarslovens § 1, som tager sit afsæt i Børnekonventionens art. 3.[45]

3.2.1 *Historisk baggrund*

Børnekonventionens formål er at sikre børn rettigheder gennem et juridisk bindende dokument, der forpligter de ratificerende stater.[46] I 1991 ratificerede Danmark Børnekonventionen, hvilket indebærer, at Danmark er forpligtet til at leve op til konventionens bestemmelser.[47] For at sikre, at de ratificerende stater imødekommer konventionens bestemmelser, foretages der en kontrol af staterne af henholdsvis Børnekomitéen, nedsat af FN, samt af FN's Menneskerettighedsråd igennem brugen af *the Universal Periodic Review* (UPR).[48] UPR er en ekstra kontrol, der i Danmark, foretages på baggrund af en rapport indeholdende information om Danmarks overholdelse af Børnekonventionen udarbejdet af Institut for Menneskerettigheder.[49]
Rapporten indeholder en samlet vurdering af Danmarks overholdelse af Børnekonventionen og kommer med forslag til forbedringer, såfremt der findes mangelfulde forhold i henhold til at efterleve konventionens bestemmelser.[50] Ved seneste rapport i 2021 kom FN's Menneskerettighedsråd med 288 anbefalinger til forberedelse til Danmark for bedre at imødekomme Børnekonventionens bestemmelser. Danmark har afvist 86 af disse

---

[44] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 30.
[45] Forældreansvarslovens § 2 karnovs note 2.
[46] Schultz, Trine; Mørk, Anne; Hartoft, Hanne mfl. (2020): *Children's Rights – The Convention of the Rights of the Child in Danish Law*. s. 45.
[47] Schultz, Trine; Mørk, Anne; Hartoft, Hanne mfl. (2020): *Children's Rights – The Convention of the Rights of the Child in Danish Law*. s. 44.
[48] Schultz, Trine; Mørk, Anne; Hartoft, Hanne mfl. (2020): *Children's Rights – The Convention of the Rights of the Child in Danish Law*. s. 47-49.
[49] https://menneskeret.dk/monitorering/internationale-rapporter/rapportering-upr
[50] Schultz, Trine; Mørk, Anne; Hartoft, Hanne mfl. (2020): *Children's Rights – The Convention of the Rights of the Child in Danish Law*. s. 50.

anbefalinger.[51] Det bemærkes, at Børnekonventionen ikke er inkorporeret ved lov i Danmark,[52] hvilket indebærer, at konventionens bestemmelser udgør retningslinjer, som Danmark er forpligtet til at overholde. En manglende overholdelse af konventionens bestemmelser kan ikke straffes eller dømmes, men Danmark kan derimod få kritik af FN's Børnekomité herfor.[53]

3.2.2 *Børnekonventionens art. 3, stk. 1*

Bestemmelsens art. 3, stk. 1 har følgende danske ordlyd:
"*I alle foranstaltninger vedrørende børn, hvad enten disse udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer, skal barnets tarv komme i første række.*"

Denne ordlyd adskiller sig fra den oprindelige engelske ordlyd, hvori det beskrives, at *"the best interests of the child shall be a primary consideration." Barnets bedste* skal herved være et primært hensyn, hvorimod den danske formulering foreskriver, at *barnets bedste* skal være dét primære hensyn. I flere afgørelser fra EMD diskuteres netop denne forskel, og det kan læses af forskellige dissenser, at der er en intern opfattelse af, at EMD som hovedregel i deres afgørelser vægter, at *barnets bedste* skal være dét primære hensyn og derfor et hensyn, der har forrang over de biologiske forældres ret til familieliv efter EMRK art. 8.[54] Ovenstående brug af hensynet til *barnets bedste* kan dog udelukkende benyttes i sager, hvor det skønnes, at de biologiske forældre ikke er i stand til at varetage barnets fysiske og psykiske sikkerhed og tryghed på en tilfredsstillende måde. Hensynet til *barnets bedste* vil i sager om anbringelse og midlertidig placering uden samtykke af et barn have en væsentlig betydning i afvejningen mellem de biologiske forældres ret og hensynet til barnet.

[51] https://menneskeret.dk/monitorering/internationale-rapporter/rapportering-upr
[52] Schultz, Trine; Mørk, Anne; Hartoft, Hanne mfl. (2020): *Children's Rights – The Convention of the Rights of the Child in Danish Law*. s. 44.
[53] https://www.boerneraadet.dk/vi-arbejder-for/boernekonventionen/
[54] K. and T. v. Finland – partly dissenting opinion of Judge Bonello pr. 9.

3.2.3 *Børnekonventionens art. 3, stk. 2*

Bestemmelsen har følgende danske ordlyd:
"Deltagerstaterne påtager sig at sikre barnet den beskyttelse og omsorg, der er nødvendig for dettes trivsel under hensyntagen til de rettigheder og pligter, der gælder for barnets forældre, værge eller andre personer med juridisk ansvar for barnet, og skal med henblik herpå træffe alle passende lovgivningsmæssige og administrative forholdsregler".

Børnekonventionens art. 3, stk. 2 omhandler en konkret positiv forpligtelse for staterne til at sikre at barnet har den beskyttelse og sikkerhed, det har brug for, modsat bestemmelsens art. 3, stk. 1, der sætter en ramme for de beslutninger, der bliver truffet omhandlende barnet. Bestemmelsens art. 3, stk. 2 foreskriver, at der foreligger en forpligtelse til at foretage de i bestemmelsens art. 3, stk. 1 forelagte beslutninger.
Som nævnt i det indledende skriv til nærværende kapitel, har Danmark indsat hensynet til *barnets bedste* i forældreansvarsloven § 1, hvor ordlyden er som følgende:

"I alle forhold, som er omfattet af denne lov, skal hensynet til barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse komme i første række "

Danmark er hermed forpligtet til at efterleve forældreansvarslovens § 1 og Børnekonventionens art. 3.

4. Nationale myndigheder

Lever de biologiske forældre ikke op til forældreansvaret i henhold til forældreansvarslovens § 2, der uddybes nærmere i nedenstående kapitel,[55] kan kommunalbestyrelsen indstille et barn til adoption uden samtykke til Børn og unge-udvalget. Nedenstående kapitel indeholder en beskrivelse af henholdsvis Børn og unge-udvalget og Ankestyrelsen.

4.1 *Børn og unge-udvalget*

Børn og unge-udvalget reguleres i henholdsvis serviceloven og i retssikkerhedsloven. Af retssikkerhedsloven fremgår det, at kommunen har pligt til at nedsætte og sammensætte et sådant udvalg. Serviceloven regulerer de særlige retssikkerhedsgarantier i forbindelse med Børn og unge-udvalgets sager, hvilke omhandler meget indgribende eller tvangsmæssige sager efter servicelovens § 74, stk. 1.[56] Forinden Børn og unge-udvalget træffer afgørelse indebærer ovennævnte retssikkerhedsgarantier, at barnet, en advokat, eller forældremyndighedsindehaver skal have mulighed for at udtale sig til Børn og unge-udvalget, jf. servicelovens § 74, stk. 2. Er barnet under 12 år vil udtaleretten fraviges, ligeledes gør det sig gældende, hvis en udtale vil anses for at være skadende for barnet eller den unge.[57] Udtaleretten gør sig gældende for forældre uden forældremyndighed, der har en samværssag, hvori de anses for at være parter, jf. servicelovens § 74, stk. 3.

I henhold til retssikkerhedslovens § 19, stk. 1 skal Børn og unge-udvalget bestå af to medlemmer af kommunalbestyrelsen, en dommer og to pædagogisk-psykologisk sagkyndige, som udpeges af Familieretshuset. Når Børn og unge-udvalget skal træffe afgørelse kræver det et flertal, hvor mindst fire ud af fem medlemmer stemmer for afgørelsen, jf. servicelovens § 74, stk. 4.

[55] Afsnit 6.1 Forældreansvar.
[56] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 74.
[57] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 75.

4.2 *Ankestyrelsen*

Ankestyrelsen er en uafhængig myndighed, der rangerer under Social, Bolig og Ældreministeriet. Styrelsens hovedområder er at formidle viden inden for social- og beskæftigelsesområdet samt at sikre borgernes retssikkerhed, behandling af klagesager, være tilsynsførende overfor kommunerne og kan på eget initiativ rejse en sag.[58] Ydermere fungerer Ankestyrelsen som rekursinstans for afgørelser inden for blandt andet social- og beskæftigelsesområdet. Ankestyrelsen udsender principafgørelser og vejledninger, der bruges som guidelines til arbejdet i de kommunale forvaltninger.[59]

Ankestyrelsen har en særlig rolle, når der skal træffes afgørelse om adoption uden samtykke.

Idet Børn og unge-udvalget vurderer, at et barn skal bortadopteres, jf. serviceloven § 68 e indstiller Børn og unge-udvalget en anmodning herom til Ankestyrelsen, hvilken efter adoptionsloven § 10, stk. 1 træffer beslutningen og hermed bliver Ankestyrelsen det besluttende organ. Dette indebærer, at der i medfør af afgørelsen indtræder juridiske retsvirkninger for henholdsvis de biologiske forældre og adoptivforældrene. Juridiske retsvirkninger vil sædvanligt være gældende ved endelig dom. Ankestyrelsen overtog i 2019 denne afgørelseskompetence fra Familieretshuset, dette skete ved vedtagelsen af lovændring L 2019 497.[60] Lovændringen havde til formål at forenkle sagsbehandlingen og herved sikre en større kontinuitet for børn og unge, der adopteres uden samtykke. Idet Ankestyrelsen, i medfør af lovændringen, er tildelt afgørelseskompetencen, kan et barn der er midlertidigt placeret hurtigere placeres hos den kommende adoptivfamilie, hvor familien og barnet kan påbegynde tilknytningen. Hermed vil barnet undgå at befinde sig i en uafklaret position, da perioden under anbringelse hos plejefamilien forventes at blive væsentligt reduceret, idet barnet placeres hurtigere hos den kommende adoptivfamilie under midlertidig placering, når Ankestyrelsen har truffet afgørelse om adoption af et barn uden samtykke.[61]

---

[58] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 97-98.
https://ast.dk/om-ankestyrelsen/hovedopgaver sidst besøgt d. 20.11.2023.

[59] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 101.

[60] Adoptionslovens § 10, Karnovs note 41.

[61] L 2019-05-01 nr. 497, Karnovs noter.

5. Rekursmuligheder

Sager Børn og unge-udvalget har behandlet efter servicelovens § 74, stk. 1, kan ankes af forældremyndighedsindehaver og børn over 12 år til Ankestyrelsen. Det bemærkes, at sager vedrørende tvangsanbringelse i henhold til servicelovens § 58, stk. 1 ikke er klageberettiget, hvilket indebærer, at sagen ikke kan indbringes for Ankestyrelsen så længe, at sagen blot er en foreløbig afgørelse truffet af Børn og unge-udvalgets formand, jf. servicelovens § 75, stk. 3. Når Ankestyrelsen træffer afgørelse medfører det en klageadgang for de biologiske forældre. En afgørelse kan først indbringes for domstolene, når den er færdigbehandlet af Ankestyrelsen.[62] Hertil bemærkes EMRK art. 8, hvilken bevirker, at der ikke må ske indgreb i retten til familieliv, hvorfor offentlige myndigheder udelukkende må foretage et sådant indgreb, såfremt der er hjemmel hertil i loven, og at indgrebet kan anses for at være en nødvendighed i et demokratisk samfund. Der foreligger en hensynsafvejning i forhold til de biologiske forældres interesser og barnets interesser, hvilke er fornødne retssikkerhedsgarantier, som domstolen foretager en proportionalitetsafvejning af i forhold til det forestående indgreb.[63]

[62] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 497.
[63] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 499.

6. Nationalt lovgrundlag

6.1 *Forældreansvar*

Nærværende kapitel er inddraget til at belyse udgangspunktet for borgere i Danmark, der bliver forældre, og hvilket ansvar de i medfør af forældrerollen er forpligtet til at følge i henhold til national - og international lovgivning.

Forældreskab er i dansk ret bygget på udgangspunktet om det retlige forældreskab, hvor der er to biologiske forældre til ét barn.[64] Børn er herfor under forældremyndighed indtil de fylder 18 år eller indgår i ægteskab, jf. forældreansvarslovens § 1 a. Forældre i Danmark er underlagt forældreansvarsloven, som tildeler forældre en række rettigheder og forpligtelser, som de skal overholde i forhold til deres børn, idet loven er bygget på EMRK og hovedprincipperne i Børnekonventionen.[65] Af børnekonventionens art. 3 og forældreansvarslovens § 1 fremgår det, at hensynet til *barnets bedste* er et grundlæggende hensyn, som har forrang over andre hensyn heriblandt hensynet til forældrene, hvorfor beskyttelsen af barnet altid skal komme i første række.[66] Det er herfor centralt, at forældremyndighedsindehaver besidder evnen til at drage den rette omsorg for barnet og har fokus på barnets personlige interesser samt sikrer barnet den rette tryghed, og at barnet ikke udsættes for legemlig afstraffelse, jf. forældreansvarslovens § 2, stk. 1 og 2. I forældreansvarsloven er forældreansvaret ikke nærmere reguleret, da det fra lovgivers side har været af afgørende betydning at bevare friheden for den individuelle familie til at indrette sig, som de ønsker. Lovgivningen skal dog altid fortolkes i lyset af de forhold og normer, der til enhver tid vil gøre sig gældende.[67] Forældrene tildeles hermed det primære ansvar for barnet.[68] Forældrene kan som udgangspunkt bestemme, hvordan omsorgspligten

---

[64] Adolphsen, Caroline; Naur, Eva og Sørensen Maul, Nikolaj (2023): *Familieret.* s. 28.
Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 120. Afsnit 2.3 Begrebsdefinition.

[65] Adolphsen, Caroline og Røhl, Jane (2020): *Børn i familie - og socialretten.* 3. udgave, 1. oplag. Djøf Forlag. s. 25.

[66] Forældreansvarslovens § 1, Karnovs note 2.

[67] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 139-140.

[68] Mørk, Anne (2019): *Børns processuelle rettigheder i tvangsanbringelsessager.* 1. udgave. 1 oplag. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. s. 22.

varetages i forhold til eksempelvis opdragelse af barnet. I betænkning,[69] og forarbejder til senere lov samt i juridisk litteratur er det nærmere beskrevet, hvad forældreansvaret indebærer. Herunder er blandt andet forældremyndighedshavers pligt til at sikre, at barnets basale og følelsesmæssige behov mødes i form af husly, mad, socialisering, støtte til udvikling m.fl.[70] Ovenstående basale og følelsesmæssige behov er grundlæggende behov, som er videreført fra betænkning nr. 985/1983, hvilket historisk set ikke har ændret sig væsentligt.

6.2 *Anbringelse*

Anbringelsesbestemmelserne i servicelovens § 52, stk. 1 og § 58, stk. 1 er relevante for problemstillingen omkring fastsættelse af samvær efter anbringelse, da bestemmelserne giver hjemmel til at anbringe et barn eller en ung uden for hjemmet med og uden samtykke fra de biologiske forældre. Særlig relevant for nærværende speciale er anbringelsesbestemmelsen i servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1, hvor de biologiske forældre ikke giver samtykke til en anbringelse.

Lever forældremyndighedsindehavere ikke op til deres forældreansvar, så risikerer de at komme under myndighedernes søgelys. De sociale myndigheder er underlagt forvaltningsloven og serviceloven hvor sidstnævnte indeholder bestemmelser for, hvornår myndighederne kan og skal gribe ind, hvis et barn ikke får den tilstrækkelige støtte og omsorg fra sine forældre, som de i medfør af forældreansvarslovens § 2, stk. 1 er forpligtet til at yde.[71] For at sikre opfyldelsen af hensynet til *barnets bedste*, har myndighederne beføjelse til at træffe afgørelse, uden der foreligger samtykke fra forældremyndighedsindehavere omkring anbringelse af deres barn.[72] En af de mest vidtgående foranstaltninger myndighederne kan foretage, er anbringelse af et barn udenfor

[69] Betænkning nr. 985/1983, s. 61.
[70] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 139-140.
[71] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 140.
[72] Mørk, Anne (2019): *Børns processuelle rettigheder i tvangsanbringelsessager.* s. 22.

hjemmet efter servicelovens § 52, stk. 3, der indeholder de materielle betingelser for anbringelse.[73]

6.2.1 *Anbringelse med samtykke - servicelovens § 52, stk. 1*

En frivillig anbringelse forudsætter, at der afgives samtykke fra forældremyndighedsindehaver, jf. servicelovens § 52, stk. 1. Samtykket skal i henhold til servicelovens § 53 være informeret, hvoraf formålet med anbringelsen af barnet skal fremgå, hvilket ligeledes udledes af Ankestyrelsens principmeddelelse 123-12.[74]

6.2.2 *Anbringelse uden samtykke - servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1*

Et barn eller en ung under 15 år kan anbringes uden forældremyndighedsindehavers samtykke efter servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1-4. I bestemmelsen er der opremset fire omstændigheder, hvilke kan begrunde en anbringelse uden samtykke. Nærværende kapitel vil udelukkende behandle servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 med fokus på børn. Børn og unge-udvalget i kommunen har kompetence til at træffe afgørelser om anbringelse uden samtykke med hjemmel i servicelovens § 52, stk. 3, nr. 7. Konsekvensen af en anbringelse uden samtykke af et barn er yderst indgribende i familielivet for både barnet og forældrene, hvorfor der til afgørelsen stilles særlige krav til de materielle og processuelle regler.[75] Er børns udvikling eller sundhed i åbenbar risiko for at lide alvorlig skade, vil betingelsen for tvangsanbringelse være opfyldt, jf. servicelovens § 58, stk. 1. Af forarbejderne til bestemmelsen fremgår det, at ordet "*sundhed"* forstås som en almentilstand for barnet. Ordene *"sundhed"* og *"åbenbar risiko"* omfatter således også forhold som øjeblikkelig tilstand hos barnet. Ydermere tager begreberne hensyn til fremtidig trivsel og opvækstbetingelser samt øvrige tilstande, der berører barnet, hvorved begreberne ikke blot indebærer en helbredsmæssig forståelse. Betingelsen for anbringelse uden samtykke

[73] Servicelovens § 52, Karnovs note 240.
[74] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 306.
[75] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 309.

forudsætter ikke, at der allerede er indtruffet en skade, der kan konstateres. Betingelsen kan opfyldes ved, at forældremyndighedsindehaver ikke er vurderet at besidde evnerne til at tage vare på et barn, hvilket kan konstateres, hvis søskende til barnet har oplevet en manglende omsorg i forældrenes adfærd.[76]

For at en afgørelse om anbringelse uden samtykke har gyldighed, skal der være angivet et specificeret anbringelsesgrundlag efter servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1, som også skal indgå i den indstilling Børn og unge-udvalget modtager, jf. servicelovens § 59.
Servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 indeholder en udtømmende opremsning af bekymrende forhold barnet kan leve under i hjemmet hos forældremyndighedsindehaverne. Disse bekymrende forhold skal være angivet i anbringelsesgrundlaget for gennemførelse af anbringelse uden samtykke af barnet.
Forholdene i bestemmelsens stk. 1, nr. 1 giver ikke alene grundlag for hjemmel til anbringelse uden samtykke. Det faktum, at forældremyndighedsindehaverne lider af en diagnose,[77] øvrige psykiske lidelser, forstyrrelser i personligheden, misbrugsproblemer eller har et lavt intelligensniveau,[78] vil isoleret set ikke være en gyldig begrundelse for at anbringe et barn uden samtykke. Derimod vil ovenstående personlige problematikker være af afgørende betydning, såfremt det påvirker barnets udvikling. Er ovenstående problematikker af varig karakter og vurderes ikke at kan løses i hjemmet, vil betingelserne i servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 være opfyldt.[79]

[76] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 309.
[77] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 310.
[78] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 311.
[79] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 310.

6.2.3 *Samvær ved anbringelse - servicelovens § 71, stk. 1*

Fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre, under barnets anbringelse i plejefamilie, belyses i nærværende kapitel. Viden om betingelserne for fastsættelse af samvær under anbringelse bidrager til grundforståelsen for de tidligere vilkår før lovændringen i 2019 for samvær mellem barnet og de biologiske forældre i adoptionsprocessen og udgør et sammenligningsgrundlag.

Udgangspunktet for samværsreglerne er, at et barn har ret til samvær med sine forældre.[80] Det følger af servicelovens § 71, stk. 1, at barnet under en anbringelse skal kunne bevare sin kontakt med sine biologiske forældre og øvrigt netværk. Et øvrigt netværk kan eksempelvis være søskende eller øvrige familiemedlemmer som bedsteforældre. Venner vil også kunne blive taget i betragtning. Det bemærkes, at *"forældre"* både omfatter de biologiske forældre og forældremyndighedsindehaver.[81] Det er kommunalbestyrelsen, der foretager vurderingen om, hvorvidt et samvær vil være til *barnets bedste*.[82] I vurderingen af fastsættelse af samvær under anbringelse, vil der blandt andet indgå omfanget af samvær, hvilket begrundes ud fra flere faktiske forhold, så som barnets hidtidige kontakt med de biologiske forældre og forældrenes vilje til at samarbejde. Ydermere vil barnets udviklingstrin og alder være faktorer af afgørende betydning for udarbejdelsen af vurderingen om fastsættelse af samvær.[83] Der skal ved tilrettelæggelsen af vurderingen om samvær tages hensyn til barnet, og der skal heri indgå, om barnet på længere sigt vil være i stand til, at opnå en relation til forældrene med henblik på at vedligeholde forbindelsen.[84] Vurderer kommunalbestyrelsen at, der er behov for at fastsætte nærmere vilkår for samvær mellem barnet og de biologiske forældre, har kommunalbestyrelsen hjemmel hertil i medfør af servicelovens § 71, stk. 2. Det bemærkes, at der af bestemmelsen er angivet, at kommunalbestyrelsen ikke må træffe afgørelse om fastsættelse af samvær til mindre end én gang om måneden, jf. servicelovens § 71, stk. 2, idet en sådan afgørelse vil være af særdeles

[80] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 143.
[81] Vejledning 2019-02-26 nr. 9142.
[82] Servicelovens § 71, Karnovs note 495.
[83] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 144.
[84] Servicelovens § 71, Karnovs note 495.

indgribende karakter. Af Ankestyrelsens principafgørelse 46-18 fremgår det, at en så indgribende afgørelse omhandlende retssikkerhedshensyn bør træffes af Børn og unge-udvalget.[85]

Såfremt det vurderes ikke at være muligt at træffe afgørelse om fysisk samvær efter servicelovens § 71, stk. 1, åbner forældreansvarslovens § 22, stk. 1 op for mulighed for anden kontakt end samvær. Denne anden kontakt kan eksempelvis være udveksling af breve og fotografier eller telefonisk kontakt.[86] Det er dog ikke hensigten med bestemmelsen, at denne anden kontakt fastsættes i stedet for almindeligt fysisk samvær. Bestemmelsen anvendes derfor kun i de tilfælde, hvor det vurderes at være det bedste for barnet efter forældreansvarslovens § 4.[87]

I medfør af lovændringen af servicelovens § 71, stk. 1 i 2010, blev forældrenes ønske om samvær og kontakt nedprioriteret til fordel for hensynet til barnet.[88] Det blev herved tydeliggjort, at det er barnet, der har ret til samvær med forældrene og ikke hensynet til forældrenes ønske om at få samvær med barnet, der vægtes højest.[89] Lovændringen havde til formål at styrke børn og unges rettigheder ved at forbedre mulighederne for at foretage en tidlig indsats. Hertil skal barnets behov altid indgå i en vurdering, hvilken skal være præciseret med et klart formål.[90]

[85] Ankestyrelsens principafgørelse 46-18.
[86] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 144.
[87] Forældreansvarslovens § 22, Karnovs note 100.
[88] Servicelovens § 71, Karnovs note 495.
[89] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 406.
[90] https://www.ft.dk/samling/20091/lovforslag/l178/index.htm sidst besøgt d. 20.11.2023.

6.3 *Adoption*

Nærværende kapitel vil belyse den yderst indgribende foranstaltning, biologiske forældre kan stå overfor i sager hvor deres børn er anbragt uden samtykke og senere indstilles til endelig adoption. Centralt er adoptionslovens § 32 a, idet bestemmelsen udgør en mulighed for hurtigere at få et anbragt barn, uden de biologiske forældres samtykke, placeret hos den kommende adoptivfamilie. Muligheden for barnet hurtigere kan placeres hos den kommende adoptivfamilie medfører en del problematikker i henhold til de biologiske forældres og de kommende adoptivforældres rettigheder, samt hvordan *barnets bedste* bedst varetages i netop disse sager, hvilket udgør omdrejningspunktet for specialet, som belyses i de analyserede domme fra 2019, 2021, februar 2023 og oktober 2023.

En bevilling om adoption forudsætter i udgangspunktet, at der er afgivet samtykke hertil fra barnets forældre, jf. adoptionslovens § 7, stk. 1. Ønsker forældrene derimod ikke at afgive samtykke til adoption, reguleres forholdet af adoptionslovens § 9, stk. 2-4. Adoption kan efter adoptionslovens § 9, stk. 2 bevilges i særlige tilfælde, hvis det vurderes at være det bedste for barnet. Der skal således foretages en vurdering af de biologiske forældre. Denne vurdering skal sandsynliggøre, at de biologiske forældre varigt vil være ude af stand til at kunne tage vare på barnet og drage den rette omsorg, jf. adoptionslovens § 9, stk. 3. Elementer der vil indgå i denne vurdering, kan udledes af Ankestyrelsens principmeddelelse 30-22 hvoraf det fremgår, at forældrenes manglende evne til at drage den tilstrækkelige omsorg for barnet, skal ses i lyset af om forældrene er udfordret følelsesmæssigt, adfærdsmæssigt eller kognitivt, hvor en beskrivelse af forældrenes livsforløb er særlig relevant. De biologiske forældre kan ligeledes lide af psykiske udfordringer eller mental retardering i sådan en grad, at det kan udfordre forældrene i at kunne yde den tilstrækkelig omsorg for sig selv i hverdagen, hvilket underliggende kan indikere, at forældrene ej heller vil kunne varetage omsorg for et barn. Ydermere er substansmisbrug af længerevarende karakter eller information om at de biologiske forældre har øvrige anbragte eller bortadopterede børn, også være centrale elementer, der vil indgå i vurderingen vedrørende adoption uden samtykke. [91]

[91] Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* s. 503-504.

Vurderes det af kommunalbestyrelsen, at forældrene varigt vil være ude af stand til at kunne varetage den rette omsorg for barnet, udarbejder kommunalbestyrelsen en vurdering af hvorvidt betingelserne for adoption uden samtykke er opfyldt, hvori ovenstående nævnte elementer kan blive inddraget. Børn og unge-udvalget indstiller herefter vurderingen til Ankestyrelsen, som foretager afgørelse om adoption af barnet, såfremt betingelserne i adoptionslovens § 9, stk. 2-4 er opfyldt, jf. adoptionslovens § 10, stk. 1. De biologiske forældre har mulighed for at klage over afgørelsen efter adoptionslovens § 11, stk. 3. Adoptionen bliver endelig efter Ankestyrelsen har udstedt den endelige adoptionsbevilling.[92]

Af historisk relevans har adoptionslovens § 9, stk. 2 gennem tiden gennemgået nogle ændringer, idet bestemmelsen i medfør af lovændringen i 2015 har ændret ordlyd og dermed betydning. Ændringen omhandlede bestemmelsens anvendelse af ordet *"godtgjort"* fra daværende gældende lov i 2009, som med lovændringen i 2015 erstattes med ordet *"sandsynliggjort,*" hvilket indebærer, at det alene skal kunne sandsynliggøres, at forældrene ikke er i stand til at drage den rette omsorg for barnet. Muligheden for adoption uden samtykke er derfor ved denne ændring gjort mere lempelig. Loven havde hermed til formål at styrke opvæksten for anbragte børn ved at styrke kontinuitet og stabilitet gennem adoption uden samtykke. Loven differentierede tidligere mellem børn under et år, og børn der i mere end tre år har været anbragte. Denne adskillelse eksisterer ikke længere i den nugældende lov. Særligt gør det sig gældende for små børn i forhold til adoption uden samtykke, at de biologiske forældre besidder evnen til at spille en positiv rolle overfor barnet i en samværssituation. Efter en adoption uden samtykke har de biologiske forældre og øvrige personer fra den oprindelige slægt mulighed for at søge om samvær eller anden kontakt med barnet, hvilket forud for lovændringen af forældreansvarslovens § 20 a i 2019 kun har været forbeholdt de *helt særlige tilfælde,* såfremt samvær mellem barnet og de biologiske forældre vurderes at være bedst for barnet. Det bemærkes, at forældreansvarslovens § 20 a også giver mulighed for fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre, hvis forældrene ikke forud for adoptionen havde samvær med barnet. Ændringen af ordlyden af *helt særlige tilfælde* i forældreansvarslovens § 20 a i

[92] https://ast.dk/born-familie/artikler/adoption/ny-mulighed-for-at-barnet-kan-flytte-til-godkendte-adoptanter-allerede-nar-ankestyrelsen-har-truffet-afgorelse-om-bortadoption-uden-samtykke-de-nye-regler-om-midlertidig-placering sidst besøgt d. 20.11.2023.

2019[93] bevirker en ikke ubetydelig risiko for flere adoptioner uden samtykke, idet Højesteret i medfør af 2019-dommen[94] udtrykker, at den øgede mulighed for fastsættelse af samvær kan indgå i proportionalitetsvurderingen vedrørende adoption uden samtykke. Inddragelsen i proportionalitetsvurderingen vil medføre, at adoption kan blive en mindre indgribende foranstaltning. Dermed vil kravene for adoption de facto lempes. Dette udgangspunkt er i direkte i strid med formålet med forældreansvarslovens § 20 a, da Justitsministeriet i deres overvejelser til lovændringen i 2009 tydeligt beskriver, at samvær skal have hjemmel i forældreansvarsloven og ikke i adoptionsloven, da spørgsmålet om åben eller lukket adoption ikke må være et vilkår for adoption. Deraf skal muligheden for samvær i henhold til forældreansvarslovens § 20 a efter adoption ikke medtages som en del af vurderingen af hvorvidt adoptionen er til *barnets bedste*.

Det udledes af ordlydsændringen af forældreansvarslovens § 20 a i 2019, at der opstår en øget hjemmel til at sikre muligheden for at bevare det biologiske bånd for de biologiske forældre og barnet gennem samvær efter midlertidig placering og endelig adoption. Den mere lempelige mulighed for fastsættelse af samvær bevirker modsat en mulighed for at adoptere flere børn uden samtykke, hvilket indebærer et fuldt juridisk familieskifte.[95] Muligheden for at adoptere et barn til en plejefamilie uden samtykke er ydermere i medfør af lovændringen blevet lempet, hvilket indebærer, at der hurtigt kan gennemføres en adoption uden samtykke til en plejefamilie, hvis det vurderes, at barnet har opbygget en tilknytning til plejefamilien og et brud heraf vil være skadeligt for barnet.[96]

Det udledes herved, at *barnets bedste* er et centralt hensyn, som vejer tungt i afgørelser om adoption uden samtykke, som i medfør af lovændringen i 2015 er blevet mere lempelig og derfor mere tilgængelig for de sociale myndigheder at anvende, hvilket indebærer, at flere børn i anbragte plejefamilier bliver adopteret uden de biologiske forældres samtykke.

[93] Afsnit 6.3.2 samvær under midlertidig placering og adoption – forældreansvarslovens § 20 a.
[94] U 2019.1565 H
[95] Folketingstidende 2008-09, tillæg A, side 3198.
https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/03_marts_19/26-03-2019_hoeringssvar_vedr._udkast_til_en_raekke_bekendtgoerelser_og_vej._.pdf s. 6-7.
[96] https://www.ft.dk/samling/20141/lovforslag/l121/index.htm sidst besøgt d. 20.11.2023.

6.3.1 *Midlertidig placering - Adoptionslovens § 32 a*

Adoptionslovens § 32 a blev indført ved lovændring af 1. juli 2019,[97] hvilken havde til formål at sikre børn, der står overfor en foranstående adoption uden samtykke en mere tryg opvækst ved at etablere en ny fremgangsmåde. En sag omhandlende adoption uden samtykke, og deraf følgende midlertidig placering af et barn, behandles af henholdsvis Børn og unge-udvalget og Ankestyrelsen. Under behandlingen af sagen vil børnene blive anbragt hos en plejefamilie, indtil Ankestyrelsen træffer afgørelse. Efter Ankestyrelsens afgørelse om adoption vil børnene blive midlertidigt placeret hos den kommende adoptivfamilie.[98] Det bemærkes, at såfremt det er plejefamilien, hvor barnet er anbragt, der indstilles til adoption, vil barnet ikke midlertidig placeres hos denne efter adoptionslovens § 32 a, men i stedet vil hjemlen til adoption uden samtykke være i adoptionslovens § 9, stk. 4. Midlertidig placering, som følge af Ankestyrelsens afgørelse om adoption uden samtykke, gør sig kun gældende i sager, hvor et barn skal adopteres uden samtykke fra de biologiske forældre. Der ses hermed en forskel i vilkår for samvær under henholdsvis anbringelse af et barn, og når et barn er midlertidigt placeret med henblik på endelig adoption. En plejefamilie vil i medfør af servicelovens regler være berettiget til at modtage vederlag fra kommunen, hvilket ikke gør sig gældende for den kommende adoptivfamilie, når barnet er midlertidigt placeret hos dem. Den kommende adoptivfamilie har derimod samme pligter og rettigheder som en forældremyndighedsindehaver. Ydermere har den kommende adoptivfamilie under den midlertidige placering ret til anonymitet over for de biologiske forældre. Er der på forhånd fastsat samvær mellem barnet og de biologiske forældre efter servicelovens § 71, stk. 1, vil samværet i medfør af den midlertidige placering ophøre, idet adoptivfamilier ikke er omfattet af servicelovens bestemmelser.[99] Ophør af samvær i medfør af overgangen til midlertidig placering i adoptionslovens § 32 a antages, at være af meget indgribende karakter i forhold til de biologiske forældre i henhold til EMRK art. 8 om retten til familieliv, idet den endelige afgørelse på dette tidspunkt endnu ikke er truffet, men de biologiske forældre hermed er frataget retten til samvær i medfør af servicelovens § 71, stk. 1.[100]

---

[97] https://www.ft.dk/ripdf/samling/20181/lovforslag/l155/20181_l155_som_fremsat.pdf s. 2.
[98] Adoptionslovens § 32 a, Karnovs note 119.
[99] Adoptionslovens § 32 a, Karnovs note 120.
[100] https://ast.dk/born-familie/artikler/adoption/ny-mulighed-for-at-barnet-kan-flytte-til-godkendte-adoptanter-allerede-nar-ankestyrelsen-har-truffet-afgorelse-om-bortadoption-uden-samtykke-de-nye-regler-om-midlertidig-placering sidst besøgt d. 20.11.2023.

Det bemærkes, at de biologiske forældre og andre fra barnets oprindelige slægt kan anmode om samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, når barnet er midlertidigt placeret eller er endeligt adopteret uden samtykke. Bestemmelsen uddybes i nedenstående kapitel.[101]

Når Ankestyrelsen har truffet afgørelse efter adoptionslovens § 10, stk. 1, om adoption af et barn efter adoptionslovens § 9, stk. 2-4, ophører den midlertidige placering af barnet, jf. adoptionslovens § 32 a, stk. 1. Dette gør sig ligeledes gældende, hvis domstolen ophæver Ankestyrelsens afgørelse om adoption ved dom, hvorefter servicelovens bestemmelser igen vil finde anvendelse efter ankefristens udløb. Barnet kan i disse tilfælde angiveligt blive boende hos den tidligere adoptivfamilie, jf. servicelovens § 66 b, stk. 6, indtil der er afsagt endelig dom i sagen. Det bemærkes, at i disse tilfælde vil en tidligere truffet afgørelse om samvær mellem barnet og forældrene i henhold til serviceloven § 71, stk. 1 igen være gyldig og skal derfor opretholdes.[102]

6.3.2 *Samvær under midlertidig placering og endelig adoption - forældreansvarslovens § 20 a.*

Forældreansvarslovens § 20 a, stk. 1 hjemler en mulighed for de biologiske forældre til at få fastsat samvær mellem dem og deres barn, der er adopteret. Hertil bemærkes bestemmelsens stk. 2, hvilken indeholder samme mulighed for samvær, når de biologiske forældres barn er midlertidigt placeret hos den kommende adoptivfamilie efter adoptionslovens § 32 a.

Det følger af forældreansvarslovens § 20 a, stk. 1, at muligheden for samvær navnlig gør sig gældende, hvis barnet forud for adoptionen har opbygget en relation i et forudgående samvær. Baggrunden for bestemmelsen var med et primært fokus på større børn, der løbende har haft samvær med de biologiske forældre under barnets anbringelse uden for

[101] Afsnit 6.3.2 Samvær under midlertidig placering og endelig adoption – forældreansvarslovens § 20 a.
[102] Adoptionslovens § 32 a, Karnovs note 122-124.

hjemmet.[103] Dog bemærkes det, at bestemmelsen også finder anvendelse ved små børn, der ikke har haft en forudgående kontakt med sine biologiske forældre forud for en adoption.[104]

Det skal bemærkes at retssikkerhedsudvalget forinden indførslen af forældreansvarslovens § 20 a i 2009, udtrykker sig i forhold til spørgsmålet om mulig åbenhed i adoption og deraf følgende samvær mellem barnet og de biologiske forældre. Efter retssikkerhedsudvalgets vurdering skal spørgsmålet om åbenhed i adoption afklares inden adoptionsbevillingen udstedes, idet det efter udvalgets vurdering skal udgøre en del af proportionalitetsvurderingen.[105] Justitsministeriet fastholder derimod, at der ikke må ske en sammenblanding af spørgsmålene om adoption uden samtykke og fastsættelse af samvær, da det ikke må have en indvirkning på den endelige beslutning. Dette begrunder, at hjemlen til samvær skal placeres i forældreansvarsloven frem for adoptionsloven.[106]

Forældreansvarslovens § 20 a blev sidst ændret i 2019,[107] på baggrund af Højesterets dom U 2019.1565 H. Dommen bliver behandlet i nedenstående kapitel.[108] Højesteret udtalte i 2019-dommen, at bestemmelsens tidligere stk. 1's ordlyd: *"I helt særlige tilfælde"* ikke kunne anses for at være i overensstemmelse med EMRK, da samvær i adoptionssager på baggrund af den tidligere ordlyd, herved udelukkende fastsættes i *helt særlige tilfælde*.[109] Udgangspunktet var, frem til lovændringen i 2019, at der ikke blev fastsat samvær eller anden kontakt mellem et barn, der er adopteret og barnets biologiske forældre.[110] I medfør af en modificering i af forældreansvarslovens § 20 a i 2015 medførte en ændring af bestemmelsens ordlyd, idet *"navnlig"* blev indsat. Dette indebar, at fastsættelse af samvær eller anden kontakt kunne fastsættes, hvis der havde været et forudgående samvær mellem det bortadopterede barn og de biologiske forældre forud for adoptionen.[111] Lovændringen i 2019 ville ifølge Institut for Menneskerettigheder medføre en mulighed for fastsættelse af samvær mellem det adopterede barn og de biologiske forældre, og dermed mener instituttet, at samvær vil kunne etableres i højere grad end tidligere. Fastsættelse af samvær

[103] Folketingstidende 2008-09 Tillæg A 1-5501, spalte 3198.
[104] LBKG 2018-11-07 nr. 1256, Karnovs note 83.
[105] Folketingstidende 2008-09 Tillæg A 1-5501, spalte 3197.
[106] Folketingstidende 2008-09 Tillæg A 1-5501, spalte 3198.
[107] L 2019 497
[108] Afsnit 7.1 U 2019.1565 H
[109] Forældreansvarslovens § 20 a, Karnovs note 86.
[110] LBKG 2018-11-07 nr. 1256, Karnovs note 82.
[111] lov nr. 530 af 29. april 2015.

efter en adoption uden samtykke ville hermed tilgodese en styrkelse af barnet og de biologiske forældres grundlæggende ret i EMRK art. 8 om retten til familieliv.[112] Det bemærkes derimod, at Højesteret i U 2023.2114 H finder ændringen af forældreansvarslovens § 20 a på baggrund af U 2019.1565 H ikke vil have en positiv betydning for foreneligheden af EMRK art. 8, da Højesteret finder, at ændringen udelukkende er rent sproglig.[113]

Samtidigt med den sproglige ændring af bestemmelsen, blev forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2 indsat ved lovændring af 1. juli 2019, hvilket er samtidigt med indførelsen af adoptionslovens § 32 a.[114] I bemærkninger til lovforslaget fremgår det, at muligheden for samvær mellem de biologiske forældre og barnet der er midlertidigt placeret er begrundet i, at der før og efter den midlertidige placering er mulighed for samvær efter henholdsvis servicelovens § 71, stk. 1 og forældreansvarslovens § 20 a, og der derfor bør være en lignende mulighed for fastsættelse af samvær under midlertidig placering efter adoptionslovens § 32 a, for at undgå en længere periode uden samvær mellem de biologiske forældre og barnet, der er midlertidigt placeret.[115]

Ydermere kan samvær efter endelig adoption navnlig fastsættes, såfremt der har været et forudgående samvær inden adoption, jf. forældreansvarslovens § 20 a.

Afgørelser om samvær mellem barnet og de biologiske forældre er yderligere omfattet af EMRK art. 6. Det ses problematisk i forhold til at efterleve EMRK art. 6, at der fra forvaltningen ikke er fastsat en grænse for maksimal sagsbehandlingstid på ansøgninger om samvær mellem de biologiske forældre og barnet efter forældreansvarsloven § 20 a, når barnet er midlertidigt placeret i henhold til adoptionslovens § 32 a med henblik på endelig adoption. Modsat kan det til sammenligning ses i forældreansvarslovens § 29 a omhandlende midlertidig kontakt bevarende samvær for forældremyndighedsindehavere, der ikke lever sammen med barnet, at der i bestemmelsen er fastsat en sagsbehandlings periode, hvilken maksimalt må udgøre 3 uger efter anmodningen modtages hos Familieretshuset.[116]

---

[112] https://menneskeret.dk/files/03_marts_19/26-03-2019_hoeringssvar_vedr._udkast_til_en_raekke_bekendtgoerelser_og_vej._.pdf s. 4.
[113] U 2023.2114 H s. 10.
[114] https://www.ft.dk/ripdf/samling/20181/lovforslag/l155/20181_l155_som_vedtaget.pdf s. 3.
[115] 20181_L155_som_fremsat.pdf (folketingstidende.dk s. 24.
[116] https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/SOU/bilag/126/2307890/index.htm s. 6.

Der ses herved ikke nogen klare retningslinjer for fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 20 a i disse særlige tilfælde, da det navnlig beror på relationer mellem de biologiske forældre og deres midlertidigt placerede barn. En afgørelse om samvær eller anden kontakt med et midlertidigt placeret barn efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2 skal have *barnets bedste* som fokus, jf. forældreansvarslovens § 4, stk. 1. Hensynet til *barnets bedste* skal i alle forhold vedrørende barnet komme i første række, hvilket udledes af formålsbestemmelsen i forældreansvarslovens § 1. Institut for Menneskerettigheder tilføjer hertil, at bevarelse af relationer mellem et barn og dennes biologiske slægt også i udgangspunktet vil være i barnets interesse, såfremt de biologiske forældre overfor barnet vil være i stand til at kunne spille en positiv rolle.[117] Et af kravene for adoption uden samtykke var i daværende lov fra 2009, at forældrene ikke skulle være i stand til at spille en positiv rolle overfor barnet i samværssituationerne. Dette blev ændret i medfør af lovændringen i 2015, hvorefter det ikke længere var et afgørende krav, men at det er tilstrækkeligt for adoption uden samtykke, at forældreevnen vurderes at være varigt nedsat.[118] Samvær kan herefter betragtes som en måde at bevare forbindelse til den oprindelige slægt uden henblik på hjemgivelse. Det beror dog på en konkret vurdering, hvornår samvær med de biologiske forældre vil være det bedste for barnet i henhold til forældreansvarslovens § 4, stk. 1.[119]

I en konkret vurdering vil overvejelser om fastsættelse af samvær eller anden kontakt mellem barnet og de biologiske forældre indgå i en proportionalitetsafvejning holdt op imod de biologiske forældres ret til familieliv i EMRK art. 8.[120]

Institut for Menneskerettigheder fremhæver en del usikkerhed i forhold til lovændringens fremtidige virke, idet der af ændringsforslaget fra Folketinget ikke fremgår en ændring af praksis, hvilken i sager omhandlende adoption uden samtykke anses for at være restriktiv, på grund af det tidligere udgangspunkt om, at der i adoptionssager ikke efterfølgende fastsættes samvær eller anden kontakt mellem det bortadopterede barn og

[117] https://menneskeret.dk/files/03_marts_19/26-03-2019_hoeringssvar_vedr._udkast_til_en_raekke_bekendtgoerelser_og_vej._.pdf s. 5.
[118] L 155 endeligt svar på spørgsmål 18: Bilag 1. Ankestyrelsens undersøgelse om adoption uden samtykke.pdf (ft.dk) s. 14.
[119] https://menneskeret.dk/files/03_marts_19/26-03-2019_hoeringssvar_vedr._udkast_til_en_raekke_bekendtgoerelser_og_vej._.pdf s. 5.
[120] https://menneskeret.dk/files/03_marts_19/26-03-2019_hoeringssvar_vedr._udkast_til_en_raekke_bekendtgoerelser_og_vej._.pdf s. 6.

de biologiske forældre.[121] Set i lyset af lovforarbejderne til den tidligere gældende lov fra 2009, hvoraf der fremgår en formodning imod efterfølgende fastsættelse af samvær efter en adoption uden samtykke fra de biologiske forældre.[122]

Af ovenstående ses det, at lovændringen i 2019 skulle medføre en lempelig mulighed for at fastsætte samvær mellem de biologiske forældre og deres børn, som er midlertidigt placeret uden samtykke efter adoptionslovens § 32 a med henblik på endelig adoption. Det er særligt væsentligt at forholde sig til de forhold, hvor børn er midlertidigt placeret efter adoptionslovens § 32 a med henblik på endelig adoption, da deres fremtidige familiære relation ikke er endelig afgjort ved en domstol, og der derfor foreligger en svag men teoretisk mulighed for, at barnet hjemsendes enten til plejefamilie eller til de biologiske forældre.

Af aktindsigt indhentet ved Familieretshuset, fremgår det, at der på nuværende tidspunkt kun er afsagt én dom omhandlende overvåget samvær mellem et barn og barnets biologiske forældre, hvor barnet var midlertidigt placeret. Det fremgår ydermere, at dommen er i anke på nuværende tidspunkt, hvorfor der ikke foreligger en endelig afgørelse om fastsættelse af samvær mellem et barn under midlertidig placering og barnets biologiske forældre efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2. Familieretshuset beretter, at der er fastsat anden kontakt end samvær i to sager, hvor den ene sag er en endelig afgørelse, og den anden er en aftale om anden kontakt end samvær mellem barnet og de biologiske forældre efter endt adoption. Ovenstående information udgør et foruroligende faktum af den manglende fastsættelse af fysisk samvær mellem det placerede barn og de biologiske forældre.[123] Yderligere problematisk er det, at et længerevarende manglende samvær kan have indflydelse på resultatet af den endelige afgørelse, hvilket antages at udgøre en overtrædelse af EMRK art. 6 og art. 8 i forhold til de biologiske forældre.

[121] LBKG 2018-11-07 nr. 1256, Karnovs note 82.
[122] https://menneskeret.dk/files/03_marts_19/26-03-2019_hoeringssvar_vedr._udkast_til_en_raekke_bekendtgoerelser_og_vej._.pdf s. 5.
[123] Afsnit 11.1 Aktindsigt indhentet fra Familieretshuset.

7. Retspraksis

I ovenstående kapitler er retstilstanden belyst i form af henholdsvis national - og international lov, lovforarbejder samt af inspiration fra juridisk litteratur og administrativ praksis. Nærværende kapitel vil herefter indeholde en analyse af retspraksis fra national - og international ret, for at belyse retstilstanden i praksis.

I nærværende kapitel foretages en analyse af U 2019.1565 H, U 2021.2400 H, U 2023.2114 H og BS-18800/2023-HJR. I U 2021.2400 H har Højesteret ydermere inddraget relevant retspraksis fra EMD. Fokus i analysen er på domstolenes argumenter i forhold til adoption af børn uden samtykke med henblik på afvejningen mellem EMRK art. 8 og Børnekonventionens art. 3 og muligheden for fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre efter barnet er midlertidigt placeret hos den kommende adoptivfamilie og ved endelig adoption efter forældreansvarslovens § 20 a.

7.1 *U 2019.1565 H*

Nærværende dom inddrages, da det er særligt relevant at belyse retspraksis af forældreansvarslovens § 20 a forud for den senere ordlydsændring af bestemmelsen. Ydermere udgør Højesterets kritik i 2019-dommen en del af baggrunden for ændringerne i forældreansvarslovens § 20 a og for indførelsen af midlertidig placering efter adoptionslovens § 32 a og forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2.

7.1.1 *Resumé af dommen*

I april 2017 traf Statsforvaltningen afgørelse om frigivelse af et barn, født i september 2016, til adoption. De biologiske forældre påstod at afgørelsen skulle ophæves. Afgørelsen stadfæstes af Byretten og af Landsretten. Der blev udstedt en adoptionsbevilling efter Landsrettens dom i 2018, hvilket bevirkede, at det tidligere fastsatte samvær mellem barnet og de biologiske forældre i forbindelse med anbringelsen af barnet ophørte. Efter adoptionen i 2019 var der endnu ikke fastsat samvær mellem barnet og de biologiske forældre i henhold til forældreansvarslovens § 20 a.

7.1.2 *Elementer domstolen lægger vægt på i forhold til anbringelse og adoption uden samtykke*

Barnet blev kort efter fødslen i 2016 anbragt i en plejefamilie uden for hjemmet, hvor der efter Ankestyrelsens afgørelse blev fastsat en genbehandlingsfrist på 3 år gældende fra d. 7. december 2016.[124] Begrundelsen for anbringelse af barnet udenfor hjemmet blev vurderet på baggrund af en forældreundersøgelse udarbejdet i august 2016, hvoraf det fremgik, at moren har en manglende forståelse for sig selv, idet hun har svært ved at forholde sig til sine følelser, hvilket menes at være begrundet i oplevelser, som moren har oplevet igennem sin barndom, disse kan have påvirket morens forældreevne. Moren giver dog klart udtryk for, at hun ønsker en relation til barnet. Af en psykolog vurdering, fremgår det, at morens problematikker er af kronisk karakter, og der derfor er et lavt udviklingspotentiale, hvilket gør, at hun ikke ville kunne imødekomme sin ufødte datters behov. Det vurderes, at moren vil have gavn af hjælp til at komme i beskæftigelse tilpasset hendes funktionsniveau og få social og følelsesmæssig støtte i dagligdagen. Moren er tidligere i 2012 blevet tilbudt støtte til udvikling af sin forældreevne, hvilket hun ikke har kunne overskue eller udvist interesse for. Af forældreundersøgelsen fremgår det ved faren, at han er svær at kommunikere med både sprogligt og kropsmæssigt, da han kun udtrykker sig i korte simple sætninger og er svær at få øjenkontakt med, han er ydermere motorisk urolig. Det bemærkes, at faren er førtidspensionist, idet han som 18-årig blev vurderet at lide af psykomotorisk retardering. Faren udtrykker, at han ønsker at beholde barnet. På baggrund af farens udfordringer, er det vurderet, at han ikke besidder evnerne til at tage vare på et barn, hvilket begrundes ud fra hans omfattende følelsesmæssige, personlighedsmæssige, sociale - og kognitive vanskeligheder. Han anses ikke at have udviklingspotentiale og har udfordringer af kronisk karakter. Faren vil have gavn af social støtte i dagligdagen, men igangsættelse af foranstaltninger i henhold til at få udviklet evnerne hos faren, vurderes ikke at være mulige at gennemføre.[125]

Ovenstående betragtninger i forhold til forældrenes kognitive og sociale evner, er afgørende elementer, som også er fastslået i Ankestyrelsens principafgørelse 30-22, hvoraf det fremgår at, der er høje krav til oplysningsgrundlaget om sandsynligheden for, at

[124] U 2019.1565 H s. 2.
[125] U 2019.1565 H s. 3.

forældrene ikke vil være i stand til at drage den rette omsorg for barnet, og der hermed ikke vil kunne udvikles en stabil relation mellem forældre og barn. Dette vurderes på baggrund af en psykologfaglig vurdering og en prognosevurdering, hvilke skal afdække forældrenes udviklingspotentiale.[126]

Det udledes heraf, at for at der kan ske tvangsfjernelse af et barn uden de biologiske forældres samtykke i henhold til servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1, så skal der i vurderingen af forældrenes evner, til at drage den tilstrækkelig omsorg overfor barnet, indgå flere faglige vurderinger der i dybden beskriver forældrenes evner og tidligere historik. I nærværende dom var vurderingen foretaget på baggrund af en forældreundersøgelse og en psykolog vurdering, hvilke belyste forældrenes evner. Vurderes det samlet ud fra de faglige vurderinger, at forældrenes evner er af varig karakter og evnerne hermed er uden chance for at kunne forbedres, er der ydermere hjemmel til at adoptere barnet uden samtykke, jf. adoptionslovens § 9, stk. 3. Denne praksis underbygges i principmeddelelse 30-22, hvorved forældrenes forældreevne yderlig vurderes ud fra om forældrene har tidligere børn, som er anbragte, hvilket kan bidrage til at underbygge, at forældrene på grund af deres mentale udfordringer og tidligere anbragte børn ikke vil være varigt i stand til at kunne drage den rette omsorg for et barn.[127] I dommen fremgår det, at moren har to børn fra henholdsvis 2010 og 2012, som begge blev anbragt udenfor hjemmet kort tid efter fødslen.[128] Dette faktum ses iagttaget i dommen, hvilken fremhæver Ankestyrelsens begrundelse for, at forældrene varigt ikke vil kunne besidde evnerne til at drage den rette omsorg for barnet, hvorfor Ankestyrelsen mener, at barnet vil have de bedste forudsætninger ved at blive adopteret uden samtykke.[129]

På grund af ovenstående faglige vurderinger af de biologiske forældres forældreevner samt det faktum, at der er ældre børn, der er anbragt uden for hjemmet kort tid efter fødslen, indgår i Højesterets begrundelse for adoption uden samtykke fra de biologiske forældre. Da der hermed foreligger en høj sandsynlighed for, at forældrene ikke er i stand til at kunne varetage den tilstrækkelige omsorg for barnet nu eller i fremtiden og hermed ikke

[126] Principmeddelelse 30-22 om adoption - adoption uden samtykke - varigt nedsat forældreevne - prognosevurdering - dokumentationskrav – førstegangsforældre.
[127] Principmeddelelse 30-22 om adoption - adoption uden samtykke - varigt nedsat forældreevne - prognosevurdering - dokumentationskrav – førstegangsforældre.
[128] U 2019.1565 H s. 2.
[129] U 2019.1565 H s. 2.

ville kunne sikre stabilitet og kontinuitet i barnets opvækst, ej heller hvis de fik støtteforanstaltninger tildelt.[130] Sammenfattende finder Højesteret, at retssikkerhedsgarantierne i EMRK art. 8 ikke udgør en krænkelse for de biologiske forældre, idet beslutningen om adoption uden samtykke træffes ud fra hensynet til *barnets bedste* og herfor er i overensstemmelse med Børnekonventionens art. 3. Højesteret stadfæster Landsretsdommen.[131]

7.1.3 *Betragtninger i forhold til fastsættelse af samvær*

Udgangspunktet for adoption af et lille barn uden samtykke fra de biologiske forældre er, at der skal foreligge helt ekstraordinære forhold, hvilket fremgår i betænkning nr. 1463 *om anbragte børn - og forældres retssikkerhed*, i punkt 2.11.10. *om adoption uden samtykke.* Ovenstående betragtninger omhandlende de biologiske forældres mentale udfordringer begrunder anbringelse af et barn uden samtykke i henhold til servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 og giver ydermere hjemmel til adoption uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3. Hermed må de biologiske forældres mentale udfordringer udgøre helt ekstraordinære forhold. Ligeledes indebærer de mentale udfordringer en begrænsning i forhold til efterfølgende fastsættelse af samvær efter endelig adoption, idet forældrene sandsynligvis ikke vil kunne spille en positiv rolle i samværssituationerne mellem dem og barnet. Det ses ydermere, at det er barnets behov for at opretholde kontakten med de biologiske forældre, der tillægges vægt og dermed ikke de biologiske forældres ønske om fastsættelse af samvær med barnet.[132] Da barnet i dommen kort efter fødslen bliver anbragt hos en plejefamilie,[133] er der endnu ikke opbygget en tilknytning mellem barnet og de biologiske forældre, hvorfor fastsættelse af samvær er af stor betydning for både barnet og de biologiske forældre for at imødekomme EMRK art. 8. Det bemærkes, at barnet i denne periode er placeret hos en plejefamilie, hvorfor servicelovens regler finder anvendelse i forsøget på at fastsætte samvær mellem barnet og de biologiske forældre. I dommen fremgår det, at moren i starten ikke ønskede samvær, da samværet skulle være støttet eller overvåget.[134] I henhold til

[130] U 2019.1565 H s. 1.
[131] U 2019.1565 H s. 46.
[132] Servicelovens § 71, Karnovs note 495.
[133] U 2019.1565 H s. 2.
[134] U 2019.1565 H s. 6.

servicelovens § 71, stk. 1 skal kommunalbestyrelsen sørge for at vedligeholde forbindelsen mellem barnet og dets oprindelige netværk. I særlige tilfælde har Børn og unge-udvalget hjemmel i servicelovens § 71, stk. 3 til at træffe afgørelse om overvåget samvær for en periode af hensyn til barnets udvikling og sundhed.

Da der den 1. marts 2017 etableres samvær mellem barnet og de biologiske forældre, føler de biologiske forældre sig bagud i barnets liv, og føler at én times fastsat samvær om måneden, bevirker, at de føler sig fremmede over for barnet, og at de på baggrund af det begrænsede samvær ikke kan skabe en relation til barnet.[135] Det bemærkes, at fastsættelse af samvær på under én time om måneden betragtes som en afbrydelse af samværet, hvorefter Børn og unge-udvalget skal fastsætte nærmere vilkår for hvor ofte, der skal være samvær mellem barnet og de biologiske forældre.[136] Det fastsatte samvær mellem de biologiske forældre og det anbragte barn, betragtes derfor ikke som en afbrydelse af samværet i nærværende dom, da samværet er fastsat til én time om måneden, jf. servicelovens § 71, stk. 1, hvilket imødekommer minimumskravet. Det bemærkes, at Børn og unge-udvalget tidligere har truffet afgørelse om afbrydelse af samværet mellem barnet og de biologiske forældre, men det ses at Ankestyrelsen, i forbindelse med dommen forelagt for Højesteret, søger denne afbrydelse omgjort, idet Ankestyrelsen ikke finder, at der er berettiget grundlag for ophævelsen. Ankestyrelsen begrunder dette med, at hensynet til barnets udvikling og sundhed ikke har betydning for samværet mellem barnet og de biologiske forældre, da kommunen bærer ansvaret for at regulere et passende omfang af samværet ved at tilgodese barnets behov for tryghed.[137]

Herved kan det udledes, at der har været afbrudt samvær mellem barnet og de biologiske forældre fra d. 16. oktober 2016 frem til 7. december 2016, hvorefter Ankestyrelsen ophæver Børn og unge-udvalgets afgørelse om det afbrudte samvær. Det bemærkes, at afgørelsen omkring genetablering af samvær fandt sted den 17. februar 2017, men at det første samværsmøde først fandt sted den 1. marts 2017.[138] Dette ses at være særligt indgribende for de biologiske forældre i medfør af EMRK art. 8, idet barnet og de biologiske forældre i denne periode ikke har haft mulighed for at opretholde relationen til barnet.

[135] U 2019.1565 H s. 6.
[136] Principmeddelelse 37-22 om kompetence – hyppighed – delvist afbrudt samvær – børn og unge-udvalget – anbragt barn.
[137] U 2019.1565 H s. 22-23.
[138] U 2019.1565 H s. 22-23.

Kommunen har i dommen forsøgt at imødekomme de biologiske forældres ønske om fastsættelse af samvær, men hensigten med samværet har ikke været at forbedre forældreevnerne hos forældrene, hvilket har bevirket, at moren i periodevis ikke har ønsket at deltage. Faren har derimod ytret, at han ikke ville have noget imod støttet eller overvåget samvær, da han gerne vil have én til at vurdere hans evner som far.[139]

Problematikken omhandlende samspillet mellem fastsættelse af samvær efter adoption og retten til familieliv fastsat i EMRK art. 8 behandles af Højesteret i dommen. I den sammenhæng anfører Højesteret, at for at fastsætte samvær efter adoption gør det sig gældende, at det kun er en mulighed i *helt særlige tilfælde*, hvilket næppe kan anses for at være foreneligt med EMRK art. 8, da kravet om at barnet skal bevare tilknytningen til dets oprindelige slægt ikke opfyldes.[140] Det bemærkes ydermere af seniorforsker Anette Faye Jacobsen hos Institut for Menneskerettigheder, der fremhæver at:

"Ingen forældre har indtil nu fået lov til at have samvær med deres bortadopterede børn, men det laver Højesteretsdom fra februar 2023 om på."[141]

Det viser, at dansk retspraksis konsekvent afviser ansøgninger om samvær efter adoption uden samtykke i henhold til dagældende lov i 2019.[142]

Institut for Menneskerettigheder påpeger, at Ankestyrelsen i 2006 har foretaget en undersøgelse af kontakt mellem adopterede børn og deres biologiske forældre, hvilken viste, at 2 procent svarende til 4 ud af 232 børn havde kontakt efter en adoption. Dette tal var ligeledes lavt i en lignende undersøgelse Ankestyrelsen foretog i 2011, hvilken viste, at 1 procent svarende til 2 ud af 193 adopterede børn havde kontakt med deres biologiske forældre.[143]

---

[139] U 2019.1565 H s. 6.
[140] U 2019.1565 H s. 1.
[141] https://menneskeret.dk/nyheder/hoejesteret-adoption-maa-ikke-udelukke-samvaer-mellem-boern-biologiske-foraeldre sidst besøgt d. 20.11.2023.
[142] LBKG 2018-11-07 nr. 1256.
https://menneskeret.dk/nyheder/hoejesteret-adoption-maa-ikke-udelukke-samvaer-mellem-boern-biologiske-foraeldre sidst besøgt d. 20.11.2023.
[143] https://menneskeret.dk/files/03_marts_19/26-03-2019_hoeringssvar_vedr._udkast_til_en_raekke_bekendtgoerelser_og_vej._.pdf s. 6-7.

Den manglende fastsættelse af samvær eller anden kontakt finder Institut for Menneskerettigheder særligt problematisk, da der fortsat med den nye lovændring i 2019 vil være stor risiko for, at fastsættelse af samvær mellem et barn, der er adopteret uden samtykke og dennes biologiske forældre og øvrig slægt ikke vil blive realiseret i praksis, hvorved barnets kontakt hertil vil brydes.[144]

7.1.4 *Delkonklusion*

Det konkluderes, at betingelserne for anbringelse uden samtykke i henhold til servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1, er opfyldte såfremt de biologiske forældre vurderes ikke at kunne drage den tilstrækkelige omsorg overfor barnet og, at de biologiske forældre hermed vurderes ikke kunne sikre barnet den rette kontinuitet og stabilitet i barnets opvækst. Vurderes den nedsatte forældreevne hermed at være af varig karakter, vil Ankestyrelsen ydermere kunne indstille barnet til adoption uden de biologiske forældres samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3. Afgørelse om anbringelse og adoption uden samtykke er yderst indgribende foranstaltninger, som udelukkende træffes med hjemmel i servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1, adoptionslovens § 9, stk. 3, EMRK art. 8 og Børnekonventionens art. 3, hvori det centrale hensyn er *barnets bedste*. I dommen blev det vurderet, at der ikke var sket en overtrædelse af EMRK art. 8 i forhold til de biologiske forældres ret til familieliv, idet Højesteret stadfæstede Landsretsdommen, hvilken tillagde hensynet til *barnets bedste* afgørende værdi. Særlig interessant er den manglende fastsættelse af samvær mellem de biologiske forældre og barnet, hvilket der ikke var truffet afgørelse om før sagen blev behandlet af Højesteret. Den manglende mulighed for fastsættelse af samvær efter adoption ses særligt problematisk, idet der i medfør af adoption sker et fuldt juridisk familieskifte, og at samvær herefter udelukkende reguleres af forældreansvarslovens § 20 a. Forældreansvarsloven § 20 a bevirker, at samvær herefter primært kan fastsættes, hvis der har været en forudgående relation mellem barnet og de biologiske forældre eller øvrigt netværk. Det bemærkes dog, at fastsættelse af samvær kun fastsættes i *helt særlige tilfælde.*

[144] https://menneskeret.dk/files/03_marts_19/26-03-2019_hoeringssvar_vedr._udkast_til_en_raekke_bekendtgoerelser_og_vej._.pdf s. 6.

Endeligt er det væsentligt at bemærke, at uanset Højesterets fokus på hvorvidt de konsekvente afslag på samvær efter adoption uden samtykke udgjorde en krænkelse af EMRK art. 8, har danske domstole ifølge seniorforsker Anette Faye Jacobsen fra Institut for Menneskerettigheder fortsat sin praksis med at give afslag på alle ansøgninger om samvær efter adoption.[145]

7.2 *U 2021.2400 H*

Nærværende dom analyseres, da der på nuværende tidspunkt er hjemmel til midlertidig placering af et barn ved indførelsen af adoptionslovens § 32 a. Denne mulighed sammenholdt med muligheden for fastsættelse af samvær efter den ny indførte stk. 2 til forældreansvarslovens § 20 a udgør grundlaget for specialets problemformulering. Det bemærkes hertil, at forældreansvarslovens § 20 a på dette tidspunkt har gennemgået en ændring af sin ordlyd. Ydermere er *Strand Lobben and others v. Norway* af Højesteret iagttaget i dommen i henhold til afvejningen af de biologiske forældres ret til familieliv i EMRK art. 8 og hensynet til *barnets bedste*.

7.2.1 *Resumé af dommen*

Nærværende dom omhandler adoption uden samtykke af et barn, der blev frivilligt anbragt midlertidigt hos en plejefamilie få dage efter fødslen. Anbringelsen skete på baggrund af manglende forældreevne hos de biologiske forældre. Ankestyrelsen træffer afgørelse om frigivelse til adoption ca. halvandet år efter barnet blev anbragt hos plejefamilien. I forbindelse hermed søger den biologiske mor om samvær med barnet. Fastsættelse af samvær skal træffes så nær adoptionen som muligt, da anmodningen om samvær i praksis kan indgå i proportionalitetsafvejningen mellem adoption uden samtykke og EMRK art. 8. Det ses dog i dommen, at der endnu ikke er truffet afgørelse om samvær mellem barnet og de biologiske forældre, da afgørelsen om adoption uden samtykke træffes. Højesteret fandt,

[145] https://menneskeret.dk/nyheder/hoejesteret-adoption-maa-ikke-udelukke-samvaer-mellem-boern-biologiske-foraeldre sidst besøgt d. 20.11.2023.

at adoption uden samtykke var det bedste for barnet, idet de biologiske forældre var vurderet til at være ude af stand til at drage den rette omsorg overfor barnet. Den manglende forældreevne indebærer hermed, at de biologiske forældre højst sandsynligt ikke ville kunne sikre barnet stabilitet og kontinuitet i opvæksten. Højesteret bemærker, at afgørelsen om adoption uden samtykke ikke er i strid med EMRK art. 6 og 8, idet der efter afgørelsen altid er mulighed for domstolsprøvelse heraf. Højesteret stadfæster Landsretsdommen.[146]

7.2.2 *Elementer domstolen lægger vægt på i forhold til anbringelse og adoption uden samtykke*

Barnet fødes i 2018 og anbringes frivilligt af de biologiske forældre få dage efter fødslen hos en plejefamilie, jf. servicelovens § 52, stk. 1. Det bemærkes, at de biologiske forældre ikke på noget tidspunkt tilbagekalder samtykket til den frivillige anbringelse. Ankestyrelsen indstiller til frigivelse af adoption d. 7. august 2021, idet de biologiske forældre vurderes til ikke at være i stand til at kunne drage den rette omsorg for barnet. Den manglende forældreevne vurderes at være af omfattende og varig karakter.[147] Den manglende forældreevne begrundes ud fra en forældrekompetenceundersøgelse, som er foretaget i henholdsvis november og december 2018. Af forældrekompetenceundersøgelserne fremgår det, at barnets udvikling og sundhed er i åbenbar risiko for at lide alvorlig skade på kort og lang sigt.[148] Der lægges særligt vægt på morens manglende personlighedsmæssige og kognitive udvikling, hvilket indebærer, at hun opleves som en person, der ikke besidder evnen til at omstille sig i henhold til andres præmisser og har en egocentrisk adfærd.[149]

I forhold til faren bemærkes det, at han har flere personlighedsforstyrrelser og vigende kognitive funktioner, dertil fremgår det, at han ikke ved hvordan, han basalt skal håndtere et spædbarn og er uvidende om et barns udvikling. Faren har ydermere problemer med empatiforstyrrelser og sit selvværd, hvilket indebærer, at han har svært ved at skabe relationer. Faren har fem børn fra tidligere forhold, hvoraf ét af de børn siden 2014 har

[146] U 2021.2400 H s. 1.
[147] U 2021.2400 H s. 2.
[148] U 2021.2400 H s. 2-3.
[149] U 2021.2400 H s. 3.

været anbragt uden for hjemmet, og det er kommunens vurdering, at det er bedst for barnet at anbringelsen forbliver fastholdt. Barnet i nærværende dom har ikke haft kontakt med farens øvrige børn, som er barnets halvsøskende.[150]

Af prognosevurderingen foretaget i december 2018 blev de biologiske forældres forældreevne vurderet til ikke at kunne forbedres trods det faktum, at der har været en massiv indsats i forsøget på at skabe en ændring eller en udvikling, hvilket ikke har lykkedes. På baggrund af prognosevurderingen vurderes det, at de biologiske forældre i forbindelse med samvær ikke vil være i stand til at være positive rollemodeller overfor barnet.[151]

Barnet er for tidligt født og beskrives på daværende tidspunkt som et barn, der kan virke anspændt, urolig og sårbar. Han udvikler sig fint og har en god tilknytning til plejemoren, hvilken er barnets primære omsorgsperson.[152] De biologiske forældre hævder, at det vil være det bedste for barnet at forblive hos plejefamilien.[153]

Ankestyrelsen frigiver, på baggrund af en samtale mellem de biologiske forældre og kommunen d. 7. januar 2019, barnet til adoption d. 7. august 2019. De biologiske forældre afgiver ikke samtykke hertil. Ankestyrelsen begrunder frigivelsen til adoption ud fra indhentede underretninger fra henholdsvis en udredning fra en psykolog i 2012, egen læge og jordemoder i 2018, forældrekompetenceundersøgelserne og prognosevurderingen i 2018 samt rapporterne fra samværet mellem barnet og de biologiske forældre hos plejefamilien i 2019.[154]

Repræsentanten fra Ankestyrelsen finder at betingelserne for adoption i henhold til adoptionslovens § 2, stk. 3, er opfyldt i nærværende sag, idet barnet er anbragt i overensstemmelse med anbringelsesgrundlaget i servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1, og at det i forlængelse heraf ydermere er sandsynliggjort, at de biologiske forældre ikke kan varetage omsorgen over for barnet hverken på nuværende tidspunkt eller i fremtiden. Ydermere giver det anledning til bekymring fra kommunen, idet repræsentanten fremhæver, at de tidligere samværs positive karakter ikke er entydige. Dertil påstår barnets beskikket advokat, at det vil være det bedste for barnet at afgørelsen med adoption stadfæstes.[155]

[150] U 2021.2400 H s. 3.
[151] U 2021.2400 H s. 3.
[152] U 2021.2400 H s. 3.
[153] U 2021.2400 H s. 4.
[154] U 2021.2400 H s. 3-4.
[155] U 2021.2400 H s. 5.

Til at underbygge rettens begrundelse for adoption uden samtykke af barnet, anvender Byretten lovforarbejder fra lovændringen af adoptionslovens § 9 i 2015, hvoraf ændringen af bestemmelsen begrundes adoption uden samtykke fra udenlandske erfaringer. En undersøgelse herom udarbejdet af *Det Nationale Forsknings- og analysecenter for Velfærds* (VIVE) *undersøgelse Adoption som indsats* fra 2007[156] viser, at adopterede børn og unge klarer sig bedre i diverse færdighedstests og har en bedre fysisk udvikling samt, at de er mere afbalancerede mentalt og adfærdsmæssigt, end børn der er anbragte. Da Byretten afsiger sin afgørelse om adoption uden samtykke d. 9. januar 2020, træffes denne afgørelse på baggrund af, om adoption uden samtykke kan anses for at være det bedste for barnet på tidspunktet, hvor afgørelsen træffes. I sager om adoption uden samtykke udledes det af EMD-retspraksis, at der skal foreligge helt særlige omstændigheder, før dette kan finde sted. En adoption uden samtykke er ifølge EMD-retspraksis begrundet, hvis der findes tungtvejende hensyn i sagen, der taler for at en adoption uden samtykke vil være til *barnets bedste.*[157]

Af Højesterets refleksioner om adoption uden samtykke fremgår det af principafgørelse 16-17,[158] at det gør sig gældende for sager om adoption uden samtykke, der er rejst efter d. 25. oktober 2018, at fra det tidspunkt hvor Børn og unge-udvalget har afgivet indstilling til adoptionsbevilling til Ankestyrelsen, har den gennemsnitlige sagsbehandlingstid været omkring 1 år og 5 måneder indtil endelig afgørelse. I samme periode gør det sig gældende, at sagsbehandlingstiden har været omkring 4,5 måneder for sager afsagt af Byretten. I Landsretten har sagsbehandlingstiden været omkring 8 måneder. Det bemærkes, at ovenstående sagsbehandlingstider blot er et gennemsnit af behandlingstiden, hvilket indebærer, at andre sager har haft længere sagsbehandlingstider i alle tre instanser i den nævnte periode.[159] Af samme principafgørelse[160] fremgår det yderligt, at kommunerne i denne periode har haft en faglig usikkerhed om, hvorvidt at adoption uden samtykke vil være det bedste for barnet, hvis barnet i sagsbehandlingsperioderne skal være anbragt hos

[156] https://www.vive.dk/media/pure/3832/270982 sidst besøgt d. 20.11.2023.
[157] U 2021.2400 H s. 5.
[158] Ankestyrelsens principafgørelse 16-17 om ændring af anbringelsessted - adoption uden samtykke - afbrudt samvær - anonymisering af anbringelsessted.
[159] U 2021.2400 H s. 9-10.
[160] Ankestyrelsens principafgørelse 16-17 om ændring af anbringelsessted - adoption uden samtykke - afbrudt samvær - anonymisering af anbringelsessted.

en plejefamilie, hvilket fastholder barnet i en venteposition i denne periode. Ankestyrelsen påpeger, at kommunerne er uklare om hvornår adoptionsloven og servicelovens bestemmelser finder anvendelse, og er i forbindelse hermed i tvivl om, hvornår et barn kan flyttes hen til den kommende adoptivfamilie fra plejefamilien. Ministeriet finder dette problematisk og mener, at denne tvivl bør fjernes, hvilken lovændringen af adoptionsloven i 2015 skulle bevirke, hvorved barnets opvækst skal bygge på kontinuitet og stabilitet. Dette vil ministeriet sikre ved, at barnet flyttes hen til den kommende adoptivfamilie, når der foreligger en administrativ afgørelse om adoption uden samtykke truffet af Ankestyrelsen. Hertil finder ministeriet, at der ved midlertidig placering af et barn hos en kommende adoptivfamilie, skal etableres en særskilt hjemmel hertil i adoptionsloven. Denne særskilte hjemmel udgør adoptionslovens § 32 a, hvilken havde til formål for kommunerne at klarlægge hvornår serviceloven og adoptionslovens bestemmelser finder anvendelse i overgangen fra anbringelse til midlertidig placering. Ved indsættelsen af den særskilte bestemmelse i adoptionslovens § 32 a ville medføre, at der ikke længere i den givne sag er tale om anbringelse efter servicelovens bestemmelser, men hvor forholdet i stedet reguleres af adoptionsloven. Dette indebærer at de kommende adoptivforældre, fra barnet midlertidigt placeres hos dem, har forældremyndighed over barnet, således at de kan begynde at opbygge et almindeligt familieliv. Det bemærkes dog, at en midlertidig placering af et barn ikke medfører et fuldt juridisk familieskifte, hvilket endeligt sker ved adoption, hvorefter den midlertidige placering ophører, idet der er truffet endelig afgørelse herom af domstolene.[161] Finder domstolene ikke afgørelsen truffet af Ankestyrelsen tilstrækkelig begrundet, finder ministeriet, at barnet bør forblive hos adoptivfamilien, men hvor reglerne for anbringelse efter servicelovens bestemmelser i stedet regulerer forholdet.[162]

[161] U 2021.2400 H s. 11.
[162] U 2021.2400 H s. 10.

7.2.3 *EMD's refleksioner om adoption uden samtykke sammenholdt med EMRK art. 8*

Højesteret henviser i nærværende dom til EMD´s stillingtagen til adoption uden samtykke ved at fremhæve sagen om *Strand Lobben and others v. Norway* fra d. 10. september 2019, hvilken omhandlede et barn født i september 2008,[163] der blev anbragt uden samtykke ca. tre uger efter fødslen med begrundelsen af, at moren ikke var i stand til at drage tilstrækkelig omsorg for barnet. Efterfølgende fik moren tildelt samvær med barnet to timer seks gange om året, hvilket i september 2009 blev udvidet. Myndighederne begrænsede samværet i marts 2010 til to timer fire gange om året, idet samværssituationerne efter myndighedernes vurdering var begyndt at forløbe dårligt, med begrundelsen om, at det ville være det bedste for barnet.[164] Der blev truffet beslutning om adoption uden samtykke, da barnet var ca. tre år gammelt. Plejefamilien havde ønsket at adoptere barnet. Trods udtømmende behandling hos de nationale domstole, fandt EMD, at der i *Strand Lobben and others v. Norway*, var sket en krænkelse af den biologiske mors ret til familieliv i EMRK art. 8. EMD udtaler sig om betingelserne for adoption uden samtykke i nedenstående:

"[...] replacing a foster home arrangement with a more far-reaching measure such as deprivation of parental responsibilities and authorisation of adoption, with the consequence that the applicants' legal ties with the child are definitively severed, it is to be reiterated that »such measures should only be applied in exceptional circumstances and could only be justified if they were motivated by an overriding requirement pertaining to the child's best interests […]"[165]

I ovenstående citat fastslår EMD, at adoption uden samtykke kun må finde sted, hvis det er for *barnets bedste,* idet konsekvensen af adoption medfører, at alle juridiske bånd mellem barnet og de biologiske forældre brydes, og at dette kun må ske i helt særlige tilfælde.

EMD bemærker ydermere, at de nationale myndigheder ikke har formået at lave en fyldestgørende afvejning mellem de biologiske forældres rettigheder i EMRK art. 8 og hensynet til *barnets bedste*, uden at gøre et forsøg på at kombinere begge hensyn med

[163] Case of Strand Lobben and others v. Norway, 10. september 2019 (application no. 37283/13) pr. 17.
[164] Strand Lobben and others v. Norway (2019) (application no. 37283/13) pr. 64-65.
[165] U 2021.2400 H s. 14.

henblik på, at genforene barnet med de biologiske forældre, såfremt dette er muligt, hvilket udledes fra:

"[…] the domestic authorities did not attempt to perform a genuine balancing exercise between the interests of the child and his biological family, but focused on the child's interests instead of trying to combine both sets of interests, and moreover did not seriously contemplate any possibility of the child's reunification with his biological family. […]"[166]

I nærværende sag om *Strand Lobben and others v. Norway* bemærker EMD, at moren har gennemgået væsentlige ændringer i sit liv, idet hun er blevet gift og er flyttet til en ny by samt har fået et barn mere. Forud for morens livsændringer har samværet mellem barnet og moren været meget begrænset. Formålet med samværet har ikke været med henblik på hjemgivelse af barnet, men har udelukkende været fastsat for at barnet vil bibeholde en forbindelse til sit biologiske ophav. EMD finder ikke morens forældreevne tilstrækkeligt belyst, da samværet mellem barnet og moren har været begrænset siden barnet blev anbragt hos plejefamilien. Ydermere er der ej heller gjort et forsøg på at etablere anden kontakt mellem barnet og moren end fysisk samvær.[167]

EMD bemærker, at de faglige vurderinger på hvilke sagen om anbringelse og adoption uden samtykke er truffet på baggrund af, er vurderinger, som er foretaget i henholdsvis 2009 og 2010, hvilke var to år gamle på tidspunktet hvor byretten traf afgørelse om adoption uden samtykke i 2012. EMD finder det særlig kritisabelt, at der ikke foreligger nyere vurderinger i forhold til morens forældreevner, da den seneste rapport er fra 2010, hvilken kun er begrundet ud fra to samværsobservationer af barnet og moren. Det bemærkes at moren tidligere, da sagen var frembragt for den nationale Højesteret, ønskede at der blev udarbejdet nye rapporter, hvilket den nationale Højesteret afviste.[168]

Ovenstående, omhandlende *Strand Lobben and others v. Norway* viser, at EMD finder de nationale myndigheders vurdering i forhold til fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre kritisabelt, da der efter EMD's vurdering ikke er foretaget en

[166] Strand Lobben and others v. Norway (2019) (application no. 37283/13) pr. 207-208.
[167] U 2021.2400 H s. 15.
[168] U 2021.2400 H s. 15.

fyldestgørende afvejning mellem hensynet til barnet og hensynet til de biologiske forældres ret i medfør af EMRK art. 8 afvejet imod hensynet til *barnets bedste* i Børnekonventionens art. 3. Særlig interessant er det, at de nationale domstole har begrundet anbringelsen og den senere adoption uden samtykke på baggrund af morens manglede forældreevne ud fra gamle rapporter og derfor ikke har taget højde for, at moren har gennemgået store forandringer i sit liv, som udelukkende har været af positiv karakter.

EMD fastslår, ved den endelige afgørelse i 2019, at moren får medhold i, at der er sket en krænkelse af hendes ret til familieliv i medfør af EMRK art. 8. Da barnet flere år tidligere er blevet bortadopteret, medfører adoptionen et fuldt juridisk familieskifte, hvorefter moren ikke længere har mulighed for at få barnet hjembragt. Idet der efter EMD's vurdering er sket en krænkelse af morens ret til familieliv i EMRK art. 8, burde der efter endelig adoption have været fastsat samvær mellem moren og barnet, men da der ved den endelige dom i 2019 ikke har været samvær mellem barnet og moren i en længerevarende periode, er det ikke til *barnets bedste* at påbegynde en opbyggelse af en ny relation til moren. Det uddeles ligeledes af *Hoffmann v. Germany*,[169] hvor der ikke blev fastsat samvær mellem et barn og barnets biologiske far efter en manglede opretholdelse af samvær i over en periode på tre år. EMD vurderede hertil, at det ikke vil være for *barnets bedste* at genetablere samvær efter så lang en periode, hvor barnet og faren havde været adskilte.[170] Moren i *Stand Lobben and others v. Norway* bliver i stedet økonomisk kompenseret[171] for krænkelsen af hendes ret til familieliv i medfør af EMRK art. 8.[172]

[169] Case of Hoffmann v. Germany (application no. 34045/96)

[170] Case of Hoffmann v. Germany (application no. 34045/96) s. 3.

[171] https://www.fosterhjemsforening.no/wp-content/uploads/2019/10/FK-5-19-Norge-d%C3%B8mt-i-Stasbourg-i-Strand-Lobben-saken.pdf?fbclid=IwAR3ztFQ3JQcsnYdEysZqX6IvZJqyJesYabFe6Djd06g-3JP7_VpITrRK8kg sidst besøgt d. 20.11.2023.

[172] Strand Lobben and others v. Norway (2019) (application no. 37283/13) pr. 28.

7.2.4 *Betragtninger i forhold til fastsættelse af samvær*

De biologiske forældre giver udtryk for, at samarbejdet med plejefamilien er godt, og at de er glade for plejemoren, idet hun er god til at tilgodese barnets udfordringer. Samværet er fastsat til én time hver tirsdag, hvor de kort taler sammen med støttepersonen og plejemoren. Støttepersonen og plejemoren trækker sig ud i køkkenet efter de første 10-15 min. af samværet, og overlader herefter barnet med de biologiske forældre. Det fremhæves, at barnet smiler til de biologiske forældre, når han har set dem lidt an. Støttepersonen giver udtryk for at barnet er i en god udvikling. Plejefamilien ønsker at beholde barnet så længe som muligt og hermed fortsætte det velfungerende samarbejde med de biologiske forældre.[173]

De biologiske forældre mener ikke, at der er hjemmel til adoption af barnet i henhold til adoptionslovens § 2, idet en adoption sandsynligvis vil medføre en afbrydelse af det fastsatte samvær i plejefamilien. Det vil ikke være til *barnets bedste* på daværende tidspunkt, da han er i god udvikling hos plejefamilien, og de biologiske forældre har en god kontakt til plejefamilien og tilknytning til barnet under samværsbesøgene. De hævder ydermere, at der angående adoption i praksis skal foreligge helt særlige omstændigheder før adoption bliver aktuelt. De biologiske forældre er derfor uforstående over for en adoption, da barnet gennemgår en god udvikling hos plejefamilien, og samværet mellem barnet og de biologiske forældre går godt, og at der ikke forekommer efterreaktioner af negativ karakter hos barnet efter besøgene af de biologiske forældre. Trods de biologiske forældres udfordringer har samværene med barnet hos plejefamilien gennemgået en positiv udvikling, hvilket bør tillægges betydelig værdi i vurderingen af, hvorvidt de biologiske forældre kan bidrage til en fortsættelse af et positivt samvær mellem dem og barnet. Det bemærkes hertil, at såfremt adoptionen finder sted, vil der foreligge en overhængende risiko for, at det fastsatte samvær herefter vil ophøre.[174] Dette indebærer ydermere, at de biologiske forældres chancer i forhold til deres processuelle stilling i sagen forringes, hvis de forsøger at vinde retssagen, idet adoptionslovens § 32 a ikke imødekommer en retfærdig og fair rettergang for de biologiske forældre efter EMRK art. 6, idet en afgørelse efter adoptionslovens § 32 a ikke er klageberettiget før afgørelsen er endelig truffet af en

[173] U 2021.2400 H s. 4.
[174] U 2021.2400 H s. 4-5.

domstol. Adoptionslovens § 32 a kan derfor antages at stride imod EMRK art. 6 og art. 8, da ankemuligheden afskæres i medfør af bestemmelsens anvendelse.[175] De biologiske forældre påtænker, at myndighederne har en økonomisk interesse i adoption kontra bibeholdelse af barnet hos plejefamilien.

Idet et barn er under midlertidig placering efter adoptionslovens § 32 a indebærer, at det fastsatte samvær efter servicelovens § 71, stk. 1 ophører. De biologiske forældre har i medfør af forældreansvarslovens § 20 a mulighed for at anmode om samvær under midlertidig placering og efter endelig adoption. I henhold til ændringen af forældreansvarslovens § 20 a, vil der efter bestemmelsen kunne fastsættes samvær eller anden kontakt mellem et barn og de biologiske forældre eller andre fra barnets oprindelige slægt, hvis samværet vurderes at være til *barnets bedste,* jf. forældreansvarslovens § 4, 1. pkt. I vurderingen, om der skal fastsættes samvær, skal barnets samlede situation både på kort og lang sigt indgå i en helhedsvurdering, hvilken skal fastslå, om fastsættelse af samvær vil være det bedste for barnet. Heri skal varighed, hyppighed og øvrige vilkår også fastsættes i forhold til samvær. Centralt for vurderingen om fastsættelse af samvær er, at samvær udelukkende fastsættes, hvis det vil være det bedste for barnet og hermed vil øvrige slægtninges ret ikke tillægges vægtende betydning.[176] Det bemærkes, at der er en formodning om, at fastsættelse af samvær eller anden kontakt ikke etableres, hvis personer fra barnets oprindeligt slægt er tidligere dømt for personligfarlig kriminalitet af alvorlig karakter, jf. forældreansvarslovens § 4, 2. pkt.

De biologiske forældre fremhæver, at de ikke har haft samvær med barnet siden barnet blev midlertidigt placeret hos den kommende adoptivfamilie efter adoptionslovens § 32 a i midten af januar 2020, og at der endnu ikke i 2021 er truffet afgørelse herom, jf. forældreansvarslovens § 20 a, hvilket de biologiske forældre mener er en overtrædelse af EMRK art. 8.[177]

I vurderingen af, hvorvidt de biologiske forældre kunne varetage omsorgen for barnet, finder Højesteret ikke vurderingen påvirket af den manglende fastsættelse af samvær i henhold til forældreansvarslovens § 20 a mellem barnet og de biologiske forældre.[178] Det

[175] U 2021.2400 H s. 16.
[176] U 2021.2400 H s. 13.
[177] U 2021.2400 H s. 16.
[178] U 2021.2400 H s. 17.

bemærkes dog, at i så tidsnær forbindelse med adoption som muligt, skal der træffes afgørelse om samvær mellem barnet og de biologiske forældre efter forældreansvarslovens § 20 a, hvilket ikke er sket i nærværende sag med dom afsagt d. 8. marts 2021. Det bemærkes, at Familieretten i henhold til spørgsmålet om samvær har berammet sagen d. 21. april 2021. Højesteret finder ikke, at den manglende fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 20 a er grundlag for at ophæve adoptionen.[179]

Det er interessant, at samvær skal træffes så tidsnær adoptionen som muligt, men dette ses ikke at gøre sig gældende i ovenstående sag, da frigivelsen til adoption af barnet skete d. 7. august 2019, og der på daværende tidspunkt ikke var truffet beslutning omkring fastsættelse af samvær. Familieretshuset har efter frigivelsen af barnet til adoption ikke responderet på henvendelserne fra de biologiske forældre.[180] Idet de biologiske forældre indsender en anmodning om samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, har de teoretisk set en juridisk mulighed for at få en afgørelse om fastsættelse af samvær med barnet efter en endelig adoption. Særligt bemærkes det, at Ankestyrelsen begrunder den manglede fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre i medfør af adoptionen, at de biologiske forældre hermed ikke har et krav på samvær med barnet. Ankestyrelsen udtrykker, at den manglede fastsættelse ikke kan medføre en ophævelse af adoptionen uden samtykke efter adoptionslovens § 9, stk. 3.[181] Det er dog problematisk, at de biologiske forældre på tidspunktet, hvor sagen behandles i Højesteret d. 8. marts 2021, endnu ikke har fået en afgørelse om fastsættelse af samvær med barnet i henhold til forældreansvarslovens § 20 a, men hertil bemærkes det, at anmodningen på daværende tidspunkt, hvor sagen behandles i Højesteret, er blevet berammet d. 21. april 2021 af Familieretten. Dette anses for problematisk, idet der af EMRK art. 8's ordlyd bør fremhæves ordet *"respekt,"* da staten er positivt forpligtet til at realisere EMRK art. 8 og yde bistand til det enkelte menneske. Staten skal derfor foretage en afvejning mellem individets rettigheder fastslået i EMRK art. 8 og de generelle samfundsmæssige hensyn.[182]

---

[179] U 2021.2400 H s. 18.
[180] U 2021.2400 H s. 7-8.
[181] U 2021.2400 H s. 8.
[182] Lorenzen, Peer; Christoffersen, Jonas; Holst-Christensen, Nina; Kessing Vedel, Peter; Schaumburg-Müller og Vedsted-Hansen, Jens (2011): *Den Europæiske menneskerettighedskonvention art 1-9 kommenteret af.* 3. udgave, 1. oplag. Jurist- og Økonomforbundets Forlag. s. 644.

Det udledes hertil af *Stand Lobben and others v. Norway*, at formålet med at fastsætte samvær mellem et barn og dennes biologiske forældre efter en adoption uden samtykke ikke er med henblik på, at hjemgive barnet igen, men blot er en foranstaltning, der skal opretholde forbindelsen mellem barnet og dennes biologiske ophav.[183] Børne- og socialministeriet fremhæver i deres bemærkninger til dommen, at et barn der er adopteret uden samtykke, herefter står i en særlig sårbar situation, hvor barnets tilknytning til adoptivfamilien skal opbygges, så barnet kan få en sammenhængende og stabil dagligdag.[184] Det ses at hensynet til *barnets bedste* udgør, det hensyn der anvendes i begrundelsen for ikke at fastsætte samvær mellem barnet og de biologiske forældre efter forældreansvarslovens § 20 a, med det afgørende argument om at barnet skal have ro i tilknytningsfasen.

7.2.5 *Delkonklusion*

Det konkluderes, at de biologiske forældre og barnet ikke har haft samvær efter barnet i midten januar 2020 blev midlertidigt placeret til adoption efter adoptionslovens § 32 a. De biologiske forældre havde søgt om samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, i forbindelse med adoptionen, hvilket skal ske så tidsnær adoptionen som muligt. Under Højesterets behandling af sagen i 2021, er der endnu ikke fastsat samvær mellem barnet og de biologiske forældre efter forældreansvarslovens § 20 a. Dette er for de biologiske forældre problematisk, da det antages at være mindre opnåeligt, at benytte muligheden af forældreansvarslovens § 20 a, jo længere tid der går, hvor de biologiske forældre og barnet ikke har haft mulighed for kontakt, hvilket er en betingelse for anvendelsen af bestemmelsen, da der på daværende tidspunkt er gået over ét år siden de biologiske forældre sidst havde samvær med barnet efter servicelovens § 71, stk. 1 hos plejefamilien. Højesteret finder ikke den manglende fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre i medfør af forældreansvarslovens § 20 a værende i strid med EMRK art. 8, hvilket ikke udgør en krænkelse af retten til familieliv for de biologiske forældre, da hensynet til *barnets bedste* er vægtet højere i den pågældende sag, idet det afgørende

[183] U 2021.2400 H s. 15.
[184] U 2021.2400 H s. 13.

argumentet er, at barnet har brug for ro i tilknytningsfasen til den nye adoptivfamilie, hvorfor de biologiske forældres ret i EMRK art. 8 må vige til fordel for barnets ret i samme bestemmelse.

7.3 *U 2023.2114 H*

Nærværende dom analyseres, idet Højesteret sætter spørgsmålstegn ved den manglende fastsættelse af samvær mellem de biologiske forældre og det midlertidigt placerede barn. Højesterets spørgsmålstegn hertil viser, at Højesteret vedkender EMD's synspunkt i forhold til en mere afbalanceret afvejning af hensynet til de biologiske forældres ret til familieliv i EMRK art. 8 sammenholdt med hensynet til *barnets bedste*.

7.3.1 *Resumé af dommen*

I marts 2020 blev et barn født. Barnet anbringes en måned efter fødslen hos en plejefamilie uden de biologiske forældres samtykke. De biologiske forældre havde i forbindelse med anbringelsen i april 2020 fået fastsat samvær med barnet efter servicelovens § 71, stk. 1. Barnet blev i juli 2020 frigivet til adoption uden samtykke og midlertidigt placeret hos de kommende adoptivforældre i august 2020. I forbindelse med frigivelsen af barnet til adoption anmoder de biologiske forældre om fastsættelse af samvær mellem dem og barnet efter forældreansvarslovens § 20 a. Højesteret udtalte, at forældreansvarslovens § 20 a, ikke kun er forbeholdt i *helt særlige tilfælde*, idet hensynet til barnets muligheder for samvær eller anden kontakt og for at kende sine biologiske rødder vægtes højt, og dermed skal det ikke kun være en mulighed med fastsættelse af samvær i *helt særlige tilfælde*. Højesteret bemærker, at forældreansvarslovens § 20 a, skal fortolkes i overensstemmelse med EMRK art. 8 og EMD-retspraksis, og at der i helhedsvurderingen omkring fastsættelse af samvær eller anden form for kontakt mellem et barn og dennes biologiske forældre efter forældreansvarslovens § 20 a skal tilvejebringes et oplysningsgrundlag, som skal indgå i helhedsvurderingen. Herunder kan det være relevant at tilvejebringe yderligere information i form af en sagkyndig erklæring om de biologiske forældre og en om barnet. I fastlæggelsen af de biologiske forældres kompetencer, var der af adoptivforældrene indhentet en

psykologerklæring, hvilket belyste de biologiske forældres forklaringer, og at der ydermere ingen overvejelser var gjort i forhold til fastsættelse af andet samvær. Højesteret finder det ikke begrundet, at der ikke skulle fastsættes samvær eller anden kontakt, idet Familieretten og Landsrettens afgørelser ikke har været truffet på et tilstrækkeligt belyst grundlag i forhold til det fremlagte oplysningsgrundlag omhandlende de biologiske forældre. Højesteret hjemsender herefter sagen til Familieretten til fornyet behandling.[185]

7.3.2 *Betragtninger i forhold til fastsættelse af samvær*

Barnet og de biologiske forældre tildeles, efter anbringelsen uden samtykke hos plejefamilien, fastsat samvær hver tredje uge i halvanden time. Der var ydermere afsat tid hver 14. dag til telefonisk kontakt, hvilket er gældende i den periode hvor barnet er anbragt hos plejefamilien. Samværet mellem barnet og de biologiske forældre foregår i hjemmet hos plejefamilien, og fandt første gang sted d. 8. april 2020. Plejefamilien oplever et godt samarbejde med de biologiske forældre, hvor plejefamilien giver udtryk for, at der er en rolig stemning mellem barnet og de biologiske forældre. Ydermere overholder de biologiske forældre de aftalte ringedage.

Det udledes, at de biologiske forældre og barnet under anbringelse, kan opretholde et positivt samvær efter servicelovens § 71, stk. 1. Modsat sås det i afgørelsen om samvær i 2019-dommen, hvor der var lagt vægt på, at hensynet til barnets udvikling og sundhed ikke havde nogen betydning for samværet mellem barnet og de biologiske forældre til trods for forældrenes mentale udfordringer.[186] Dette er interessant, da de biologiske forældre i nærværende dom fra februar 2023 ikke er udfordret mentalt og ej heller har ældre børn, der er anbragt, hvilket var de afgørende momenter for anbringelsen og for det begrænsede fastsatte samvær mellem barnet og de biologiske forældre i 2019-dommen. Det anses derfor i udgangspunktet ikke at være begrundet påstand for hvorfor de biologiske forældre ikke, efter en midlertidig placering af barnet hos de kommende adoptivforældre, skulle kunne fortsætte samværet som hidtil. Det sidste samværsbesøg mellem barnet og de

[185] U 2023.2114 H s. 1.
[186] U 2023.2114 H s. 22-23.

biologiske forældre var d. 10. august 2020, idet barnet herefter blev placeret hos den kommende adoptivfamilie d. 14. august 2020. Adoptivfamilien ønskede ikke, at samværet skulle fortsætte mellem de biologiske forældre og barnet.[187] Adoptivforældrene anfører hertil, at fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre ikke vil være det bedste for barnet, da barnet er sårbart i tilknytningsfasen med den nye adoptivfamilie, og derfor har brug for ro under udviklingen af forholdet. Adoptivforældrene henviser hertil til forældreansvarslovens § 20 a, da der heri er en formodning om, at forældreevnen anses for at være udfordret hos de biologiske forældre.[188] Dette underbygges i psykologvurderingen fra d. 10. august 2021, af hvilken fremgår, at barnet har fremstået urolig, været stresset og for at føle sig tilpas, har barnet haft behov for stærke stimuli. Dette kombineret med flere unaturlige skift og svigt fra de biologiske forældre, bevirker at en tidlig beskyttende indsats er af væsentlig betydning, for at barnet opnår en tilknytning til adoptivforældrene, så barnet i forlængelse heraf kan opnå en normal udvikling til trods for omstændighederne tidligt i livet. Efter psykologens vurdering vil samvær mellem barnet og de biologiske forældre, på daværende tidspunkt d. 10. august 2021, udgøre en generel stressfaktor og være en for voldsom følelsesmæssig belastning for barnet, hvilket ikke vil være af hensyn til barnets tarv på det pågældende tidspunkt. Barnet vil efter psykologens vurdering have brug for nærvær og ro i de kommende år.[189]

De biologiske forældre anfører modsat hertil, at fastsat samvær mellem dem og barnet vil være det bedste for barnet, idet barnet vil have lettere ved at beslutte, hvilken relation barnet vil have med de biologiske forældre efter en adoption uden samtykke, hvis de kontinuerligt har bevaret kontakten.[190] En bevarelse af kontakten vil indebære, at barnet har mulighed for senere at udtrykke sin egen mening i forhold til om barnet ønsker samvær med sine biologiske forældre efter forældreansvarslovens § 5 og Børnekonventionens art. 12. Moren giver udtryk for, at hun gerne vil se sin søn, og er åben overfor enhver form for samvær både fysisk samvær eller anden kontakt, uanset i hvilket omfang det vil være muligt. De biologiske forældre viser forståelse for, at barnet skal adopteres, og at adoptivfamilien herfor vil blive barnets primære familie fremadrettet og de biologiske forældre ønsker blot

[187] U 2023.2114 H s. 7-8.
[188] U 2023.2114 H s. 10.
[189] U 2023.2114 H s. 3.
[190] U 2023.2114 H s. 9-10.

at være en bonusfamilie for barnet. De biologiske forældre hævder, at myndighederne fra starten ikke har haft til hensigt, at samværet skulle etableres.[191]

Det udledes ovenstående, at de biologiske forældre er samarbejdsvillige, idet de er åbne for alt form for samvær. Det ses, at de ydermere er indforstået med, at det er den nye adoptivfamilie, der overtager den primære forældrerolle, og at de biologiske forældre blot ønsker en relation til barnet i form af en bonusfamilie i et givet omfang. Det bemærkes, at der fra det tidligere fastsatte samvær mellem barnet og de biologiske forældre, under anbringelsen hos plejefamilien, ikke var nogen indikationer på, at barnet ville lide skade af et fortsat samvær efter en midlertidig placering hos den kommende adoptivfamilie. De biologiske forældre har under samværene udelukkende udvist ansvar og interesse for barnet, hvilket kan anses for at være en konstant i barnets liv, og derfor kan udgøre en form for stabilitet for barnet. Da barnet er midlertidigt placeret hos den kommende adoptivfamilie, bemærkes det, at servicelovens regler ikke længere finder anvendelse. Efter barnet placeres hos adoptivfamilien ophører samværet mellem barnet og de biologiske forældre. De biologiske forældre har dog mulighed for at anmode om samvær med barnet i medfør af forældreansvarslovens § 20 a, navnligt såfremt det vurderes, at der har været en forudgående relation mellem barnet og de biologiske forældre eller øvrigt netværk.

Det er særlig interessant, at der fra placeringens start og frem til sagen behandles i Højesteret, er der gået ca. 2,5 år, hvor der intet samvær har været mellem barnet og de biologiske forældre. Det manglende fastsatte samvær anses for problematisk, hvis de biologiske forældre skal gøre sig forhåbninger om at få fastsat samvær med barnet efter forældreansvarslovens § 20 a efter endelig adoption. Da barnet og de biologiske forældre i denne periode ikke kunne opretholde deres relation, der blev opbygget igennem samværene i perioden, hvor barnet var anbragt hos plejefamilien. En opretholdt relation mellem barnet og de biologiske forældre er i praksis en betingelse for fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 20 a.

Højesteret bemærker, at den indhentede psykologerklæring på tidspunktet, hvor sagen behandles af Højesteret, er halvandet år gammel, hvorfor denne ikke kan tillægges afgørende betydning i henhold til spørgsmålet om samvær. Af psykologerklæringen fremgår det ej heller, at psykologen har mødt de biologiske forældre og hvilke oplysninger denne har

[191] U 2023.2114 H s. 4.

haft til rådighed i forhold til at bedømme spørgsmålet omkring fastsættelse af samvær. Dette er interessant, da rapporterne for samvær mellem barnet og de biologiske forældre afholdt hos plejefamilien viser, at barnet ikke led overlast, men at der derimod havde været et godt samarbejde med de biologiske forældre.[192] Højesteret bemærker hertil, at forældreansvarslovens § 20 a og EMRK art. 8 ikke er forenelige i henhold til myndighedernes administration heraf. Det fremhæves, at ordlydsændringen af forældreansvarslovens § 20 a, i henhold til ovenstående analyseret dom fra 2019, kun sprogligt er blevet ændret efter afgørelsen blev truffet, og at denne ændring ikke ses at have betydning i forhold til foreneligheden med EMRK art. 8. Af EMRK art. 8 er hensynet til de biologiske forældre og barnets ret til familieliv, herunder findes retten til anonymitet for de nye adoptivforældre. Fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre vil indebære en risiko for, at de biologiske forældre bliver bekendt med adoptivfamiliens identitet, hvilket vil berøre den nye adoptivfamilies ret til familieliv i EMRK art. 8.[193]

Højesteret fastslår i tidligere dom fra 2019, at samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, kun kan fastsættes i *helt særlige tilfælde*, hvilket der af tidligere dom blev vurderet at være i overensstemmelse med EMRK art. 8 om retten til familieliv. I forbindelse hermed anfører Højesteret, at adoption uden samtykke ikke skal afskære barnets relation med de oprindelige slægtninge fuldstændigt, idet dette næppe vil være foreneligt med EMRK art. 8, da hensigten med forældreansvarslovens § 20 a, ikke blot skal være en bestemmelse, der kan anvendes i *helt særlige tilfælde*.[194] Højesteret anfører yderligere, at afgørelser omkring fastsættelse af samvær skal træffes ud fra hvad, der er bedst for barnet, jf. forældreansvarslovens § 4, 1. pkt. Dette skal have en betydelig indflydelse, såfremt der forud for adoptionen af barnet har været en forudgående betydningsfuld kontakt og positiv relation mellem barnet og de biologiske forældre eller øvrigt netværk.[195]

I dommen fra 2021 beskriver Højesteret, at der i 2019 skete en ændring af forældreansvarslovens § 20 a, hvorved samvær eller anden kontakt ikke blot skal omfatte de *helt særlige tilfælde*. Af forarbejderne fremgår det, at i forhold til fastsættelse af samvær eller anden kontakt, så skal der foretages en helhedsvurdering i forhold til, hvad der er

[192] U 2023.2114 H s. 9-10.
[193] U 2023.2114 H s. 10.
[194] U 2023.2114 H s. 11.
[195] U 2023.2114 H s. 11.

bedst for barnet både på kort og lang sigt. Det bemærkes, at barnet efter en adoption er i en særlig sårbar position, hvor barnet og adoptivforældrene skal skabe en tilknytning, så barnets behov kan imødekommes. Imødekommelse af barnets behov udgør det manglende grundlag i de biologiske forældres forældreevne, hvilket bevirker, at anbringelse uden samtykke bliver en mulighed. Det bemærkes, at de biologiske forældres mentale udfordringer i 2019-dommen ikke tillægges betydning for fastsættelse af samvær mellem dem og barnet.[196]

Samvær eller anden kontakt mellem barnet og de biologiske forældre efter en adoption forudsætter, at der har været en betydningsfuld og positiv relation mellem barnet og de biologiske forældre eller øvrigt netværk forud for adoptionen, og at relationen fremadrettet vil spille en positiv rolle i barnets liv.[197]

Højesteret fremhæver i 2019 og 2021 dommene, at et barn skal have mulighed for at kende til sine biologiske rødder, og dermed skal samvær eller anden kontakt ikke kun være forbeholdt de *helt særlige tilfælde* efter forældreansvarslovens § 20 a. I vurderingen, om der skal ske fastsættelse af samvær eller anden kontakt, vil det være relevant at tilvejebringe sagkyndige erklæringer om de biologiske forældre og barnet.[198]

I henhold til nærværende dom fra februar 2023 fastslår Højesteret, at afgørelserne fra henholdsvis Familieretten og Landsretten er truffet på baggrund af de biologiske forældres forklaringer og den indhentede psykologerklæring, hvilken adoptivforældrene tog initiativ til. Ydermere har psykologen tidligere ageret rådgiver for adoptivforældrene. Hertil bemærkes det, at der af erklæringen fra psykologen ikke fremgår, hvilke vurderinger der indgår heri af barnet samt eventuelle overvejelser omkring samvær eller anden kontakt mellem barnet og de biologiske forældre. Det lægges derfor til grund, at de biologiske forældre ikke har talt med psykologen. Højesteret kan på baggrund af ovenstående ikke afvise, at betingelserne for samvær eller anden kontakt mellem barnet og de biologiske forældre kan opfyldes. Afgørelserne fra henholdsvis Familieretten og Landsretten er efter Højesterets opfattelse ikke tilstrækkeligt belyst, hvorfor sagen hjemvises til fornyet behandling i Familieretten.[199]

[196] U 2019.1565 H s. 22-23.
[197] U 2023.2114 H s. 11.
[198] U 2023.2114 H s. 12.
[199] U 2023.2114 H s. 12.

Det udledes af ovenstående i forhold til fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre, at sagen af Højesteret hjemvises til fornyet behandling i Familieretten. Det antages, at der kommer til at gå en yderligere forlænget periode, hvor forbindelsen mellem barnet og de biologiske forældres relation yderligere vil blive svækket. En svækkelse af de biologiske forældre og barnets relation vil indebære, at fastsættelse af samvær i henhold til forældreansvarslovens § 20 a, vil blive vanskelig at etablere. Dette underbygges yderligt med EMD-dom *Hoffmann v. Germany*,[200] hvor samvær mellem et barn og barnets far ikke blev fastsat, idet barnet og faren i en periode på tre år ikke havde opretholdt relationen. EMD vurderede, at det ikke ville være til *barnets bedste* at genetablere samvær efter så lang en periode, hvor barnet og faren havde været adskilte.[201]

Seniorforsker Anette Faye Jacobsen fra Institut for Menneskerettigheder fremhæver, at hvis der forinden adoptionen har været et forudgående velfungerende samvær mellem barnet og de biologiske forældre, vil der i forbindelse med adoptionen ikke længere være en reel mulighed for barnet og de biologiske forældre at fastholde den relation. På baggrund af nærværende dom fra februar 2023, skal der nu tænkes anderledes i forhold til netop dette område, da en manglende fastsættelse af samvær ikke vil være forenelig med menneskeretten. Det bemærkes, at Danmark er forpligtet til at imødekomme EMRK's bestemmelser, idet EMRK er inkorporeret ved lov.[202]

7.3.3 *Delkonklusion*

Det konkluderes, at der af nærværende dom fra februar 2023 ikke har været nogle forudsætninger, der ville tale imod fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre, da de biologiske forældre i nærværende dom ikke er udfordret mentalt eller har ældre børn, som er anbragte, hvilket muligvis kan udgøre afgørende elementer i forhold til anbringelse uden samtykke med henblik på endelig adoption. Samværet mellem barnet og de biologiske forældre ophører i medfør af, at barnet bliver midlertidigt placeret hos de kommende adoptivforældre efter adoptionslovens § 32 a. Den midlertidige placering, med

[200] Case of Hoffmann v. Germany (application no. 34045/96)
[201] Case of Hoffmann v. Germany (application no. 34045/96) s. 3.
[202] https://menneskeret.dk/nyheder/hoejesteret-adoption-maa-ikke-udelukke-samvaer-mellem-boern-biologiske-foraeldre

henblik på endelig adoption, medfører en begrænset mulighed for de biologiske forældre til at få fastsat samvær med barnet efter forældreansvarslovens § 20 a.
Begrænsningen opstår ved, at adoptivforældrene tildeles juridiske rettigheder over barnet efter adoptionslovens § 32 a, stk. 2, og dermed har indflydelse på, hvorvidt et samvær mellem barnet og de biologiske forældre skal genetableres, såfremt de finder det bedst for barnet. I nærværende dom fra februar 2023 ønsker adoptivforældrene ikke, at der skal genetableres et samvær mellem barnet og de biologiske forældre, da de fastholder, at det er afgørende for barnet, at det får ro i tilknytningsfasen til adoptivforældrene, hvilket begrundes ud fra hensynet til *barnets bedste*. Sidste samvær mellem barnet og de biologiske forældre fandt sted d. 10. august 2020, og da Højesteret hjemsender sagen til fornyet behandling i Familieretten, vil afbrydelsen af samvær og dermed barnets og de biologiske forældres relation yderligere svækkedes, da der på tidspunktet fra Højesterets dom fra februar 2023 ved behandlingen af afgørelsen, allerede er gået tre år uden samvær mellem barnet og de biologiske forældre, og der i medfør af en fornyet behandling i Familieretten vil gå yderligere år, før en fastsættelse af samvær vil kunne komme i betragtning. Dette er særligt problematisk for de biologiske forældre, da de i denne periode ikke har mulighed for at opretholde den relation til barnet, som udgør en del af grundlaget for anvendelsen af forældreansvarslovens § 20 a. Da hensynet til *barnets bedste* er et overordnet hensyn, der går forud for øvrige hensyn, stiller Højesteret spørgsmålstegn hertil, da de hjemsender sagen til fornyet behandling i Familieretten. Højesteret afviser ikke, at der i denne sag ville kunne fastsættes samvær eller anden kontakt mellem barnet og de biologiske forældre.

7.4 *Højesterets dom af oktober 2023*[203]

Nærværende dugfriske dom analyseres, idet Højesteret ligeledes i denne sag sætter spørgsmålstegn ved den manglende fastsættelse af samvær eller anden kontakt mellem de biologiske forældre og det bortadopterede barn. I afvejningen af hensynet til *barnets bedste* og hensynet til de biologiske forældres ret til familieliv i medfør af EMRK art. 8, skal der i den konkrete vurdering foreligge et tilstrækkeligt oplyst grundlag om, hvorvidt der er en mulighed for at fastsætte samvær efter forældreansvarslovens § 20 a mellem det bortadopterede barn og de biologiske forældre.

7.4.1 *Resumé af dommen*

I 2018 bliver et barn født og anbringes kort tid efter fødslen, med de biologiske forældres samtykke, d. 31. oktober 2018. Barnet frigives efterfølgende til adoption uden samtykke fra de biologiske forældre d. 15. januar 2020. I forbindelse med adoptionen anmoder de biologiske forældre om samvær eller anden kontakt med barnet, hvilket udgør kernen i sagen. Højesteret hjemviser sagen til fornyet behandling i Familieretten.[204]

7.4.2 *Betragtninger i forhold til fastsættelse af samvær*

Sammenholdt med betragtninger fra Landsrettens afgørelse af september 2021[205]

Forud for behandlingen af sagen i Højesteret fandt Landsretten ikke, at der var grundlag for at fastsætte samvær mellem de biologiske forældre og det bortadopterede barn, idet fokus var, at sikre barnet mere kontinuitet og stabilitet i barnets opvækst hos den nye adoptivfamilie.[206] Fravigelsen af fastsættelse af samvær var ydermere begrundet i, at de biologiske forældre, efter Ankestyrelsens afgørelse, var vurderet at være varigt uden forældreevne, hvorfor de ikke vil kunne varetage den tilstrækkelige omsorg for et barn.[207]

---

[203] BS-18800/2023-HJR
[204] BS-18800/2023-HJR s. 1.
[205] BS-17369/2021-HRS
[206] BS-17369/2021-HRS s. 9.
[207] BS-17369/2021-HRS s. 2.

Vurderingen, af de biologiske forældres manglende forældreevne, var truffet på baggrund af en prognosevurdering fra d. 30. marts 2019, hvilken belyste, at den biologiske mor havde begrænsede mentale og kognitive evner, hvilke vurderes ikke at kunne forbedres. Af den biologiske fars prognosevurdering fremgik det, at han havde udviklingspotentiale, men at han ligeledes havde begrænsede mentale og kognitive evner, hvilket ej heller vurderes at kunne forbedres. Disse betragtninger om de biologiske forældres forældreevner samt en betydelig bekymring om barnets trivsel og udvikling fra d. 28. oktober 2018 fra den institution, hvor barnet og de biologiske forældre opholdte sig to dage efter barnets fødsel[208] var afgørende elementer i fravigelsen af at fastsætte samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, idet Landsretten stadfæstede Familieretshusets afgørelse af 2. juni 2020, da de biologiske forældre fratages orienteringsretten vedrørende deres bortadopterede barn.[209] Familieretten havde begrundet fravigelsen af orienteringsretten med, at de biologiske forældre ikke er berettiget til at få oplysninger om adoptionsansøgerne i sager omhandlende adoption uden samtykke. Adoptivforældrenes ret til anonymitet overfor de biologiske forældre indtræder straks efter barnet midlertidig placeres hos de nye adoptivforældre efter adoptionslovens § 32 a, med begrundelsen om at sikre *barnets bedste.* Det formodes, at de biologiske forældre ved oplysning om adoptivforældrene kunne finde på at opsøge dem og barnet.[210] Det bemærkes hertil, at når et barn placeres i midlertidig placering efter adoptionslovens § 32 a, er dette med henblik på at starte tilknytningen mellem barnet og de nye adoptivforældre således, at en stabil og tryg opvækst påbegyndes allerede her. Den midlertidige placering er herfor et væsentligt skridt mod det fulde juridiske familieskifte efter den endelige adoption.[211]

Set fra de biologiske forældres perspektiv blev de lovet én times samvær om ugen mellem dem og deres barn, såfremt de frivilligt ville lade barnet anbringe hos en plejefamilie. Dette indvilgede de biologiske forældre i. Barnet havde under samværsbesøgende en forståelse af relationen mellem denne og de biologiske forældre, da barnet kalder den biologiske mor for *"mor"* og kommer løbende imod dem, når de er på samværsbesøg hos plejefamilien.[212]

[208] BS-17369/2021-HRS s. 3.
[209] BS-17369/2021-HRS s. 4.
[210] BS-17369/2021-HRS s. 5.
[211] BS-17369/2021-HRS s. 5.
[212] BS-17369/2021-HRS s. 6.

Dette indikerer, at samværet under anbringelsen har været velfungerende og dermed ikke har været skadende for barnet, da barnets reaktion under samværene udelukkende antages at have været af positiv karakter. Det bemærkes, at den manglende afholdelse af en samtale med barnet for at belyse barnets perspektiv på sagen, ikke kunne gennemføres på grund af barnets unge alder. Herved fremhæves barnets ret til at blive hørt i henhold til forældreansvarslovens § 5 og Børnekonventionens art. 12,[213] hvilket er særligt relevant for at sikre *barnets bedste* bliver vurderet i overensstemmelse med alle berørte parter i sagen. De biologiske forældre får i medfør af Landsrettens afgørelse ikke mulighed for at få fastsat samvær mellem dem og det bortadopterede barn efter forældreansvarslovens § 20 a, såfremt det efter den samlede konkrete vurdering ikke vurderes at samvær mellem barnet og de biologiske forældre vil være til *barnets bedste*, da der en grundlæggende forståelse af, at barnet har brug for ro, tryghed og stabilitet for at danne en relation og herefter tilknytning til de nye adoptivforældre.[214]

Da sagen efterfølgende behandles af Højesteret påstår de biologiske forældre på ny fastsættelse af samvær fire gange årligt eller mulighed for anden kontakt med det bortadopterede barn. De biologiske forældre hævder, at adoptivforældrene ikke har frembragt et tilstrækkeligt belyst grundlag for hvorfor, det ikke vil være til *barnets bedste*, at der fastsættes samvær mellem dem og det bortadopterede barn efter forældreansvarslovens § 20 a.[215]

[213] BS-17369/2021-HRS s. 3.
[214] BS-17369/2021-HRS s. 9.
[215] BS-18800/2023-HJR s. 4.

Højesteret bemærker, at de biologiske forældres mulighed for fastsættelse af samvær mellem dem og det bortadopterede barn efter forældreansvarslovens § 20 a, er en mulighed såfremt, det ud fra en helhedsvurdering af om samvær, vil være til *barnets bedste* på både kort og lang sigt. Af denne helhedsvurdering skal der indgå en afvejning af om de biologiske forældre vurderes at være i stand til at kunne spille en positiv rolle overfor barnet sammenholdt med de observerede erfaringer fra de tidligere samvær under barnets anbringelse hos plejefamilien. Det centrale hovedfokus er derfor ikke de biologiske forældres ret til samvær med barnet, men derimod barnets ret til samvær med de biologiske forældre, hvis det vurderes at være til *barnets bedste.*[216]

Højesteret fremhæver, at afgørelserne truffet af henholdsvis Familieretten og Landsretten er truffet på baggrund af et forældet oplysningsgrundlag, idet oplysningerne omhandlende de biologiske forældre er af ældre datoer. Højesteret vil derfor ikke afvise, at der kan fastsættes samvær eller anden kontakt mellem det bortadopterede barn og de biologiske forældre, idet Højesteret ikke finder oplysningsgrundlaget tilstrækkeligt belyst, hvilket medfører at Højesteret ophæver dommene fra henholdsvis Familieretten og Landsretten og hjemsender sagen til fornyet behandling i Familieretten.[217]

Idet sagen hjemvises til Familieretten indebærer den nye behandling af sagen en yderligere forlænget periode, hvor de biologiske forældre ikke har mulighed for at have samvær eller anden kontakt med deres bortadopterede barn, trods det faktum, at de biologiske forældre indsendte samværsanmodning i forbindelse med den foranstående bortadoption af barnet. Før den endelige afgørelse træffes af Familieretten, vil perioden fra de biologiske forældre indsender samværsanmodningen været mere end fire år, og herefter vil der endnu ikke være udsigt til at få fastsat samvær eller anden kontakt med det bortadopterede barn.[218]

[216] BS-18800/2023-HJR s. 5.
[217] BS-18800/2023-HJR s. 6.
[218] BS-18800/2023-HJR s. 4.

7.4.3 *Delkonklusion*

Det konkluderes, at de biologiske forældre i nærværende dom af henholdsvis Familieretten og Landsretten ikke får tildelt samvær med deres bortadopterede barn efter forældreansvarslovens § 20 a, da de nye adoptivforældre har ret til anonymitet sammenholdt med det faktum, at de biologiske forældre er vurderet til at være varigt ude af stand til at drage den tilstrækkelige omsorg for barnet, og at det derfor antages, at de biologiske forældre ikke vil kunne spille en positiv rolle overfor barnet i en samværssituation. Dog fremgik det af Landsretsdommen, at det fastsatte samvær mellem det bortadopterede barn og de biologiske forældre under barnets anbringelse hos plejefamilien har været af positiv karakter, da barnet kaldte den biologiske mor for *"mor"* og altid kom løbende imod de biologiske forældre, når de kom på samværsbesøg. Der var herfor ikke nogen indikationer på, at det ikke er til barnets bedste ikke at opretholde denne relation. Landsretten begrunder fravigelsen af de biologiske forældres mulighed for at få fastsat samvær efter forældreansvarslovens § 20 a med, at det er af hensyn til barnets bedste, for dermed at sikre barnet en tryg og stabil opvækst hos den nye adoptivfamilie, hvilket kræver ro for barnet at opbygge i denne tilknytningsfase.

Højesteret derimod finder ikke afvejningen mellem hensynet til *barnets bedste* og det manglende fastsatte samvær efter forældreansvarslovens § 20 a tilstrækkeligt begrundet på grund af det ældre oplysningsgrundlag omhandlende de biologiske forældres forældreevner, hvilket antages at være forældede og derfor kan Højesteret ikke afvise, at der kan fastsættes samvær eller anden kontakt mellem det bortadopterede barn og de biologiske forældre. Det er på denne baggrund Højesteret hjemsender sagen til fornyet behandling i Familieretten. Det antages i forbindelse med den fornyede behandling af sagen i Familieretten, at der kan gå mere end fire år fra de biologiske forældre indsendte samværsanmodningen i forbindelsen med bortadoptionen, til at der træffes en afgørelse. Ydermere indebærer denne afgørelse ikke, uanset om denne falder ud til de biologiske forældres favør eller ej, en aftale om konkret fastsættelse af samvær, men afgørelsen kan udgøre fundament herfor. Dette kan potentielt medføre en yderligere forlænget periode, hvor de biologiske forældre ikke har mulighed for at få samvær med det bortadopterede barn.

7.5 *Afvejning af hensyn set i retspraksis*

I de analyserede dommene fra 2019, 2021, februar 2023 og oktober 2023 er børnene anbragt uden for hjemmet kort tid efter fødslen, hvorefter børnene senere bliver indstillet til adoption uden samtykke fra de biologiske forældre. Børnene kan i medfør af deres lave alder ikke selv gøre brug af deres ret til at blive hørt i medfør af forældreansvarslovens § 5 og Børnekonventionens art. 12. Dog kan observationerne fra de fastsatte samvær under anbringelsen hos plejefamilierne efter servicelovens § 71, stk. 1, belyse hvilke reaktionsmønstre børnene har udvist under samværene og eventuelle efterfølgende reaktioner børnene skulle få. Disse observationer er væsentlige elementer, der bør indgå i vurderingen af *barnets bedste* i den givne sag, hvilket barnets advokat belyser. Det bemærkes, at Landsretten[219] forud for Højesterets afgørelse, kommenterer at barnet har ret til at blive hørt, men at denne ret i nærværende dom ikke kan benyttes på grund af barnets unge alder.[220] I dommen fra Højesteret af oktober 2023 iagttages dette synspunkt ikke yderligere, trods det faktum at barnet har reageret positivt på de biologiske forældres besøg under de fastsatte samvær under den frivillige anbringelse af barnet hos plejefamilien. Barnet har sågar forstået en relation mellem denne og den biologiske mor, som barnet kalder for *"mor"* samt det faktum, at barnet kommer de biologiske forældre løbende i møde, da de ankom til samværsbesøgene hos plejefamilien. Denne observation bør indgå i afvejningen af hensynet til *barnets bedste*, da barnets fysiske reaktioner og efterreaktioner kan give et indtryk af barnets effekt af samværene trods barnet ikke selv på dette stadie ved hvilken effekt samværene kan have af indflydelse på barnets fremtid.[221] Balancen mellem hensynet til de biologiske forældres ret til familieliv i EMRK art. 8 og barnets ret i medfør af samme bestemmelse udgør en hårfin balance.

Gennem analyserne af national retspraksis tegnes et billede af, at hensynet til *barnets bedste* overgår øvrige hensyn, herunder hensynet til de biologiske forældres ret til familieliv i henhold til EMRK art. 8. Væsentligt vægtes, at barnet får ro i tilknytningsfasen hos den nye adoptivfamilie, hvilket er problematisk i forhold til de biologiske forældres muligheder for at få fastsat samvær med barnet efter forældreansvarslovens § 20 a. Denne problematik ses

[219] BS-17369/2021-HRS
[220] BS-17369/2021-HRS s. 4.
[221] BS-17369/2021-HRS s. 6.

gennemgående i samtlige analyserede domme fra national retspraksis. Samme holdning til barnets behov for ro i tilknytningsfasen hos den nye adoptivfamilie ses i ældre retspraksis fra EMD. Af retspraksis fra EMD i *C. P. and S. v. United Kingdom*[222] fremhæver myndighederne i sagen, at:

"[...] once S. was placed with her adoptive family, the priority from her perspective was the establishment and reinforcement of her new family. Notwithstanding the positive contact with the applicants, it was assessed that further direct contact was not in her interests [...]"[223]

Ligeledes fremgår det af psykolog udtalelse i Højesterets dom af februar 2023 at:

"Den vigtigste del af den beskyttende indsats omhandler tilknytningen til mor og far. (barnet) skal hjælpes ind i en følelsesmæssig normaludvikling, trods de ganske unormale omstændigheder ved livets start. Denne proces tager oftest flere år. På nuværende tidspunkt er (barnet) fortsat i gang med at tilknytte sig sine forældre. Han har derfor brug for en tryg, velkendt og velreguleret dagligdag for at kunne udvikle sig mest muligt alderssvarende."[224]

Psykologen i Højesterets dom af februar 2023 fastslår ydermere at:

"Jeg vil anse det for at være en voldsom følelsesmæssig belastning og generel stressfaktor, hvis (barnet) og hans familie på nuværende tidspunkt skal have samvær med (barnets) biologiske forældre. En sådan præmis varetager ikke (barnets) nuværende tarv. Tilknytningsprocessen, som har været forstyrret tidligt i livet, er langsomt på vej i den rigtige retning og denne udvikling kræver fortsat ro og nærvær. Også i de kommende år. Jeg vil derfor fraråde samvær mellem (barnet) og hans biologiske forældre, da det må forventes at dette vil forstyrre (barnets) udvikling og muligvis reaktivere hans tidlige overlevelsesstrategier, både biokemisk, følelsesmæssigt og adfærdsmæssigt."[225]

[222] Case of P., C., and S. v. United Kingdom, 16. oktober 2002 (application no. 56547/00)
[223] Case of P., C., and S. v. United Kingdom, 16. oktober 2002 (application no. 56547/00) pr. 112.
[224] U 2023.2114 H s. 3.
[225] U 2023.2114 H s. 3.

Af ovenstående citater fra national- og EMD-retspraksis, ses et billede af, at hensynet til *barnets bedste* og herunder muligheden for at få ro i tilknytningsfasen hos adoptivfamilien, er af væsentlig betydning, for netop at sikre barnet de bedste forudsætninger for en tryg og stabil fremtid. Advokaten, der er repræsentant for barnet i Højesterets dom af februar 2023, udtaler i forbindelse hermed:

"[...]at det væsentligste for drengen tidligere kaldet C er at have en stabil og sammenhængende dagligdag, hvor det prioriteres højest, at der etableres og fastholdes en stærk, kærlig, stabil og uforstyrret tilknytning til adoptanterne og disses nære relationer. [...]"[226]

Det ses, at advokaten for barnet tilslutter sig ovenstående betragtninger i afvejningen af, hvad der vil være det bedste for barnet. I Højesterets dom af februar 2023 begrundede retten, at hensynet til *barnets bedste* afvejes ud fra en helhedsvurdering, hvilken skal foretages på baggrund af barnets historik med de biologiske forældre. Heri lægges der vægt på, at retten til samvær mellem barnet og de biologiske forældre, ikke er de biologiske forældres ret, men derimod barnets ret. Retten fremhæver hertil, at:

"[...] *Der bør lægges vægt på, at barnet står i en særlig situation efter en adoption, hvor der skal skabes tilknytning mellem barnet og adoptivfamilien, og hvor barnets behov for en stabil og sammenhængende dagligdag skal kunne opfyldes. C blev placeret i en plejefamilie, da han var ca. 2 uger gammel, og han blev placeret hos adoptanterne, da han var ca. 5 måneder gammel. Han har således allerede tidligt i sit liv oplevet 2 store skift. Det må derfor anses for afgørende for hans trivsel, at hans tilknytning til adoptanterne sikres bedst muligt. [...]"*[227]

[226] U 2023.2114 H s. 4.
[227] U 2023.2114 H s. 5.

Adoptivforældrene i Højesterets dom af februar 2023 anfører, at fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre ikke vil være det bedste for barnet, da barnet befinder sig i tilknytningsfasen hos adoptivforældrene, hvor barnet er sårbart og derfor kræver ro i udviklingen af forholdet.[228] Adoptivforældrene tilføjer hertil, at den forudgående kontakt mellem barnet og de biologiske forældre under anbringelsen af barnet hos plejefamilien ikke har været af positiv effekt for barnet.[229]

Det bemærkes, at der i forarbejderne til ordlydsændringen af forældreansvarslovens § 20 a i 2019, fremgår at, helhedsvurderingen af *barnets bedste* beror på en konkret vurdering af, hvad der kan anses for at være det bedste for barnet på kort og lang sigt, hvor de biologiske forældres forældreevne også naturligt afvejes. Højesteret bemærker hertil i Højesterets dom af februar 2023, at barnet og de biologiske forældres muligheder for fastsættelse af samvær eller anden kontakt ikke kun er forbeholdt de *helt særlige tilfælde* længere, da denne ordlyd ikke fremgår af den nugældende bestemmelse i forældreansvarslovens § 20 a, da der i helhedsvurderingen nu skal indgå barnets muligheder for at kende til sine biologiske rødder, såfremt det vurderes at være til *barnets bedste*.[230] Interessant er det, at samvær eller anden kontakt mellem barnet og de biologiske forældre kan være det bedste for barnet, såfremt det forudgående samvær har udgjort en positiv og betydningsfuld relation, og at denne relation kan vurderes at have en positiv betydning for barnet fremover.[231]

Højesteret bemærker i 2023-dommen fra februar, at der i nærværende konkrete sag ikke kan afvises, at betingelserne for fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre ville kunne fastsættes, idet oplysningsgrundlaget ikke er tilstrækkeligt belyst. Ligeledes bemærkes, det i Højesterets dom af oktober 2023, at oplysningsgrundlaget i denne sag var mere mangelfuldt end grundlaget i Højesterets dom af februar 2023.[232] Da afgørelsen blev truffet på baggrund af en halvandet år gammel psykologerklæring, og begrundelsen for ikke at indhente en ny erklæring, var af hensyn til *barnets bedste*, idet barnet befandt sig i tilknytningsfasen hos den nye adoptivfamilie, og at denne fase kan tage

[228] U 2023.2114 H s. 10.
[229] U 2023.2114 H s. 10.
[230] U 2023.2114 H s. 11.
[231] U 2023.2114 H s. 11.
[232] BS-18800/2023-HJR s. 4.

flere år.[233] Højesteret betragtede derfor oplysningerne som værende forældede.[234] Højesteret afviser derfor ikke, at fastsættelse af samvær eller anden kontakt ville have været en mulighed for barnet og de biologiske forældre i henholdsvis Højesterets dom af februar 2023 og i Højesterets dom af oktober 2023.[235]

Af ovenstående udledes, at efter et barn er placeret hos adoptivforældrene, er tilknytningsfasen et væsentligt element, der vægtes højt i retspraksis, for at sikre at barnet får de bedste forudsætninger for fremtiden gennem en god og stabil tilknytning til sine adoptivforældre. Denne tilknytningsfase tager ofte flere år, og da barnet i sager om adoption uden samtykke tidligt i livet har oplevet flere store skift, er det særligt vigtigt, at barnet får den tilstrækkelig ro hertil. Dette hensyn går forud for de biologiske forældres ønske om fastsættelse af samvær, da hensynet til *barnets bedste* vægtes højere. De biologiske forældres mulighed for fastsættelse af samvær med barnet efter adoption i forældreansvarslovens § 20 a, er kun forbeholdt de tilfælde, hvor der navnlig har været en forudgående relation mellem barnet og de biologiske forældre. I de analyserede domme fremgår det, at det gør sig gældende for alle sagerne, at der har været et velfungerende forudgående samvær mellem barnet og de biologiske forældre under anbringelsen af barnet hos plejefamilien. Da barnet placeres hos den kommende adoptivfamilie, ophører det tidligere fastsatte samvær under anbringelsen af barnet hos plejefamilien efter servicelovens § 71, stk. 1, da samvær ikke længere reguleres af servicelovens bestemmelser. I medfør af barnets placering hos den kommende adoptivfamilie kan de biologiske forældre anmode om samvær med barnet efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2. Efter barnet placeres hos den kommende adoptivfamilie, er der stor fokus på ro i tilknytningsfasen, hvilket begrundes ud fra hensynet til *barnets bedste*, hvorfor muligheden for fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre vanskeliggøres, og da tilknytningsfasen kan vare flere år, er de biologiske forældres mulighed herfor i praksis afskåret, da der i denne periode ikke er mulighed for at opretholde en relation til barnet, hvilket er en forudsætning for at kunne anvende forældreansvarslovens § 20 a. Idet der efter barnet er midlertidigt placeret med henblik på endelig adoption ikke antages, at være en reel

[233] U 2023.2114 H s. 10.
[234] BS-18800/2023-HJR s. 4.
[235] U 2023.2114 H s. 11-12.
BS-18800/2023-HJR s. 6.

mulighed for de biologiske forældre, at få fastsat samvær med barnet udgør det en særlige problematik, som ydermere underbygges med nedenstående citat fra EMD-retspraksis i *K. and T. v. Finland:*[236]

"The possibilities of reunification will be progressively diminished and eventually destroyed if the biological parents and the children are not allowed to meet each other at all, or only so rarely that no natural bonding between them is likely to occur. The restrictions and prohibitions imposed on the applicants' access to their children, far from preparing a possible reunification of the family, rather contributed to hindering it."[237]

Dette strider ydermere med EMRK art. 6, da de biologiske forældre i sager om adoption uden samtykke ikke kan forvente en sagsbehandlingstid *inden en rimelig frist,* hvilket fremgår af EMRK art. 6. I de analyserede domme ses det konsekvent, at der ikke fastsættes samvær mellem barnet og de biologiske forældre efter midlertidig placering af barnet med henblik på endelig adoption. Hvilket antages at udgøre en overtrædelse af EMRK art. 6 for de biologiske forældre, idet de ikke har mulighed for at fremskynde en afgørelse om samvær med barnet. Det bemærkes dog, at såfremt der var afsagt afgørelse om samvær, ville dette sandsynligvis ikke være i de biologiske forældres favør. Det ses derimod at være hensynet til *barnets bedste*, der altid vil gå forud for øvrige hensyn. Roen i tilknytningsfasen mellem barnet og den kommende adoptivfamilie tillægges betydelig vægt og er særligt prioriteret i de analyserede domme i hensynet til *barnets bedste.* Dette bevirker, at hensynet til de biologiske forældres ret til familieliv i EMRK art. 8 fraviges til fordel for hensynet til *barnets bedste*.

[236] Case of K. and T. v. Finland, 12. juli 2001 (application no. 25702/94)
[237] Case of K. and T. v. Finland, 12. juli 2001 (application no. 25702/94) pr. 179.

8. Konklusion

Statsminister Mette Frederiksen havde i sin nytårstale i 2020 et øget fokus på adoption. Herefter ses et stigende antal børn, der adopteres uden de biologiske forældres samtykke. I 2019 blev der adopteret 10 børn om året uden samtykke fra de biologiske forældre. Der ses i 2022 en stigning til 32 adopterede børn uden samtykke om året. Med denne stigning øges proportionalt antallet af forældre der oplever, at deres ret til familieliv i medfør af EMRK art. 8 samt deres retssikkerhed i henhold til EMRK art. 6, navnlig i forhold til fastsættelse af samvær, bliver tilsidesat for regeringens ønske om, at sikre mere stabilitet og kontinuitet for udsatte børn. Stabilitet og kontinuitet for barnet forsøges opnået ved at placere børn hurtigere hos den kommende adoptivfamilie efter adoptionslovens § 32 a.

Såfremt det vurderes, at barnets forældre ikke kan drage den rette omsorg for barnet i henhold til forældreansvarslovens § 2, og ej heller vil kunne dette i fremtiden, vil der opstå hjemmel til anbringelse uden for hjemmet uden samtykke fra de biologiske forældre efter servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1. Anbringelsesgrundlaget efter servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1 vurderes på baggrund af rapporter omhandlende de biologiske forældres manglende forældreevner. Er de manglende forældreevner ydermere af varig karakter giver dette hjemmel til adoption uden samtykke, jf. adoptionslovens § 9, stk. 3, for at tilgodese stabilitet og kontinuitet for barnet. Efter anbringelse af barnet hos en plejefamilie, har de biologiske forældre ret til samvær med barnet efter servicelovens § 71, stk. 1. Muligheden for fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre, når barnet efterfølgende midlertidigt placeres, jf. adoptionslovens § 32 a med henblik på endelig adoption, ses derimod afskåret i retspraksis.

Idet den midlertidige placering medfører, at servicelovens regler ikke længere finder anvendelse, og det i stedet er forældreansvarsloven, der regulerer forholdet om mulighed for fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre efter forældreansvarslovens § 20 a. Forældreansvarslovens § 20 a fik i 2019 udvidet anvendelsesområdet idet stk. 2 om midlertidig placering indsættes i forældreansvarslovens § 20 a. Indsættelsen af stk. 2 i bestemmelsen skabte en hjemmel til at få fastsat samvær mellem de biologiske forældre og det midlertidigt placerede barn. Ydermere ændres bestemmelsens ordlyd på baggrund af EMD's kritik af den manglende forenelighed mellem nærværende bestemmelse og EMRK art. 8 i U 2019.1565 H, idet forældreansvarslovens § 20

a på daværende tidspunkt udelukkende fandt anvendelse i *"helt særlige tilfælde."*
Ændringen skulle medføre et mere lempeligt grundlag, hvor der i stedet navnlig skal have været en forudgående relation mellem barnet og de biologiske forældre, dette for at imødekomme EMD's kritik af den snævre anvendelsesmulighed. Det faktum, at samvær navnlig skal være en mulighed i tilfælde, hvor der har været en forudgående relation mellem de biologiske forældre og barnet, er i tråd med den oprindelige hensigt for bestemmelsens hovedanvendelsesområde omhandlende bevarelse af relation, når hovedsageligt ældre børn adopteres. Trods hensigten med ændringen af bestemmelsens ordlyd var, som set i ovenstående, at imødekomme EMD's kritik og derfor lempe muligheden for at få fastsat samvær mellem de biologiske forældre og deres barn, der er midlertidigt placeret og efter endelig adoption efter forældreansvarslovens § 20 a. Ses det dog i retspraksis, fra de analyserede domme fra 2021, februar 2023 og oktober 2023, fortsat ikke at være tilfældet, da ordlydsændringen antages at være rent sproglig. Det bemærkes, at de pågældende forældre i disse domme ikke får fastsat samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2, når deres barn er midlertidigt placeret efter adoptionslovens § 32 a, ej heller efter den endelige adoption efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 1 trods det faktum, at der har været et velfungerende samvær under børnenes anbringelse hos plejefamilierne. Under samværet i plejefamilierne har der ingen indikationer været på, at børnene ville lide last af en fortsættelse af samværet med de biologiske forældre i henhold til servicelovens § 71, stk. 1. Der vil isoleret set ikke være grundlag for at afbryde det fastsatte samvær mellem barnet og de biologiske forældre under barnets anbringelse hos plejefamilien efter servicelovens § 71, stk. 1. Som tidligere fastslået ophører servicelovens bestemmelser i medfør af at barnet placeres i midlertidig placering efter adoptionslovens § 32 a.
Den midlertidige placering af barnet indebærer, at forpligtelser og juridiske rettigheder over barnet på dette tidspunkt overgår til de kommende adoptivforældre, jf. adoptionslovens § 32 a, stk. 2, hvorfor adoptivforældrene har ret til anonymitet, hvilket udgør en væsentlig faktor i forhold til fastsættelse af et fysisk samvær af karakter, som der var mellem de biologiske forældre og barnet ved det tidligere fastsatte samvær, der var truffet efter servicelovens § 71, stk. 1. Idet barnet placeres i midlertidigt placering i forbindelse med Ankestyrelsens afgørelse om adoption uden samtykke i henhold til adoptionslovens § 32 a, er denne afgørelse i princippet ikke endelig, da afgørelsen ikke er behandlet af domstolen. Interessant er det, at de juridiske rettigheder, fra afgørelsen træffes og at barnet

midlertidigt placeres, får direkte virkning, hvilket antages, at gå imod de biologiske forældres ret til familieliv i EMRK art. 8, da de biologiske forældre på dette tidspunkt ikke har andre juridiske muligheder end at klage over afgørelsen om adoption uden samtykke og at anmode om samvær med barnet efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2.
Problematikken opstår, da der i forældreansvarslovens § 20 a fremgår, at der kan fastsættes samvær mellem barnet og de biologiske forældre, hvis der navnlig har været en forudgående relation mellem disse. Af de analyserede domme ses det, at de biologiske forældre afskæres muligheden for at opretholde den relation, de har opbygget med barnet igennem samværene hos plejefamilierne, under barnets midlertidige placering.
Den afskårne mulighed kan være altafgørende for, hvorvidt de biologiske forældre kan benytte sig af forældreansvarslovens § 20 a efter endelig adoption. Det ses fra EMD's retspraksis i *Hoffmann v. Germany*, at den pågældende far ikke fik fastsat samvær med sit barn, idet der ikke var opretholdt en relation over en periode på tre år, hvorfor det af domstolen blev vurderet ikke at være til *barnets bedste*, at en relation på daværende tidspunkt skulle opbygges på ny. Det samme kan antages at gøre sig gældende for de biologiske forældre i de analyserede domme på trods af, at samtlige forældre har anmodet om samvær så tidsnær adoptionen som muligt i forbindelse med den midlertidige placering.
Der tegnes et billede i retspraksis af, at der i dommene behandlet i henholdsvis Byretten, Landsretten og slutteligt Højesteret, er gået flere år fra barnet sidst har haft samvær med de biologiske forældre under anbringelsen hos plejefamilien til den endelige afgørelse om samvær træffes. Særligt ses dette i begge Højesterets domme fra 2023, da afgørelserne hjemsendes til fornyet behandling hos Familieretten. Idet der for den nye adoptivfamilie og for de biologiske forældre er mulighed for at anke dommene, trækker dette blot den endelige afgørelse af sagerne længere ud, hvilket i sidste ende påvirker de biologiske forældres ret til familieliv i EMRK art. 8, da muligheden for anvendelse af forældreansvarslovens § 20 a bliver indskrænket. Der ses derfor en teoretisk mulighed, efter ændringen af forældreansvarslovens § 20 a i 2019, for de biologiske forældre til at få fastsat samvær efter midlertidig placering med henblik på endelig adoption, men muligheden falmer, da behandlingen af sagen i de forskellige instanser kan tage flere år med den konsekvens, at det ikke er muligt for de biologiske forældre i denne periode at opretholde en relation med barnet. Det ses, at de biologiske forældre i dommene er bevidste om, at de ikke længere er de primære omsorgspersoner for barnet, og at de derfor blot ønsker

samvær med barnet i en eller anden form, hvilket indikerer, at de biologiske forældre i dommene er samarbejdsvillige. De biologiske forældre i Højesterets dom fra februar 2023 har det indtryk, at myndighederne har været modvillige fra sagens start og derfor ikke har haft en intention om at fastsætte samvær. Dette kunne indikere, at myndighederne på forhånd har vægtet hensynet til *barnets bedste* over hensynet til de biologiske forældres ret til familieliv i EMRK art. 8, og at afvejningen mellem hensynene ikke er foretaget ligevægtigt, som fremhævet af EMD's retspraksis. Af retspraksis fra EMD fremgår det, at bevarelsen af kendskab til sine biologiske rødder skal være særligt prioriteret for, at barnet har de bedste forudsætninger for dets fremtidige udvikling. Det ses af EMD's retspraksis i *Strand Lobben and others v. Norway,* at der er sket en krænkelse af morens ret til familieliv i EMRK art. 8, da de nationale domstole i nærværende sag ikke havde foretaget en tilstrækkelig afvejning mellem hensynet til barnet og hensynet morens ret til familieliv i medfør af EMRK art. 8, og at afgørelsen om anbringelse og senere adoption uden samtykke i denne sag var begrundet i gamle rapporter, som ikke længere, efter EMD's opfattelse, var tidssvarende den situation moren var i. Moren havde i medfør af den endelige afgørelse ikke længere mulighed for at få barnet hjembragt. Da barnet tidligere er blevet adopteret uden samtykke, hvilket medførte, at alle juridiske bånd blev brudt mellem moren og det adopterede barn. Konsekvensen for moren er, at hun har mistet sit barn. Her tydeliggøres det, at de nationale domstole ikke har tilgodeset morens ret til familieliv i EMRK art. 8, ved på forhånd at tillægge hensynet til *barnets bedste* betydelig vægt. Moren er blevet økonomisk kompenseret for krænkelsen.

National retspraksis viser, at det manglende fastsatte samvær mellem de biologiske forældre og barnet efter midlertidig placering er begrundet i hensynet til *barnets bedste* i forældreansvarslovens § 4 og Børnekonventionens art. 3. *Barnets bedste* er et overordnet hensyn, der går forud for øvrige hensyn, herunder de biologiske forældres ret til familieliv i medfør af EMRK art. 8, hvorfor *barnets bedste*, med rette argumentation, altid vil kunne anvendes, som det udslagsgivende for en endelig afgørelse. I de analyserede domme ses hensynet til *barnets bedste* at være begrundet i barnets behov for ro i tilknytningsfasen til den nye adoptivfamilie. Hertil bemærkes at tilknytningsfasen kan tage flere år. Dette underbygges ydermere af professionelle fagpersoners vurderinger samt rapport fra SFI, nuværende VIVE, om *"Adoption som indsats – en systematisk gennemgang af udenlandske erfaringer,"* der fastslår, at små børn har vanskeligere ved at knytte sig til sin nye

adoptivfamilie, hvis barnet har kontakt med de biologiske forældre. Da behovet for ro i tilknytningsfasen vil være til stede i stort set alle afgørelser om midlertidig placering af børn uden samtykke med henblik på endelig adoption, vil øvrige hensyn herunder hensynet til de biologiske forældres ret til familieliv i EMRK art. 8 og barnets ret til at kende til sine biologiske rødder, vige til fordel for hvad der anses for at være til *barnets bedste*. Opsummerende kan det konkluderes, at afvejningen af hvad der ligger i begrebet "*barnets bedste,"* beror teoretisk på en konkret vurdering i den enkelte sag. Det ses i retspraksis i de analyserede domme, at ro i tilknytningsfasen er det grundlæggende hensyn, der tillægges *barnets bedste*. Sammenholdt med det faktum, at ingen biologiske forældre i skrivende stund, hvis børn er midlertidig placeret efter adoptionslovens § 32 a, er endeligt tilkendt samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2. Kan det konkluderes, at det korte svar på specialets problemformulering lyder således:

Rettigheden til fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 20 a vil for de biologiske forældre til børn i midlertidig placering efter adoptionslovens § 32 a teoretisk være sikret ved muligheden for fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2. Dog ses den reelle rettighed i forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2 de facto at være af illusorisk karakter.

9. Perspektivering

Det ses ud fra ovenstående udarbejdet speciale, at det er yderst vanskeligt for de biologiske forældre at få fastsat samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, idet de biologiske forældre fratages de juridiske rettigheder og forpligtigelser overfor det midlertidigt placerede barn efter adoptionslovens § 32 a. Ved dette afbrydes relationen mellem det midlertidigt placerede barn og de biologiske forældre i medfør af den midlertidige placering hvor muligheden for fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2, som belyst i konklusionen, være de facto illusorisk. Herved vil en efterfølgende mulighed for at få fastsat samvær efter forældreansvarslovens § 20 a være vanskeligt, da samvær i henhold til anvendelsen af bestemmelsen navnlig fastsættes, hvis der har været et forudgående samvær.

Muligheden for fastsættelse af samvær efter forældreansvarslovens § 20 a ses yderligere begrænset i medfør af det nye vedtaget lovforslag L 93 til den nye Barnets lov. I lovforslagets § 49, stk. 1 fremgår det, at Børn og unge-udvalget i særlige tilfælde kan træffe afgørelse om anbringelse af et ufødt barn uden de biologiske forældres samtykke, hvis de biologiske forældre er vurderet at mangle forældreevne til at kunne drage den tilstrækkelige omsorg for barnet, og barnets fremtidige sundhed og udvikling herfor vil være i åbenbar risiko for at lide skade. Idet barnet anbringes straks efter fødslen på baggrund af en forud truffet afgørelse herom i henhold til lovforslagets § 49, stk. 1 og derefter indstilles til adoption uden samtykke efter lovforslagets § 70, stk. 1, ses det problematisk, at de biologiske forældre ikke har en reel mulighed for at få fastsat samvær, idet de afskæres muligheden for at opbygge en relation til barnet. Da en forudgående relation mellem barnet og de biologiske forældre er i praksis en forudsætning for anvendelse af forældreansvarslovens § 20 a, hvorfor det antages, at de biologiske forældre i disse tilfælde at være helt afskåret fra muligheden for at få fastsat samvær med barnet. Det bemærkes, at såfremt der er tale om større børn, der bortadopteres, antages det, at der vil være en større mulighed for fastsættelse af samvær, idet barnets perspektiv i medfør af forældreansvarslovens § 5 og Børnekonventionens art. 12 skal inddrages. Muligheden for fastsættelse af samvær mellem barnet og de biologiske forældre i henhold til det nye lovforslag ses dog grundlæggende at være yderligere begrænset i praksis.

Ved indførslen af forældreansvarslovens 20 a, blev der af henholdsvis Retssikkerhedsudvalget og af Justitsministeriet belyst modstridende holdninger til selve placeringen af denne bestemmelse, idet bestemmelsen skulle give mulighed for fastsættelse af samvær efter adoption uden samtykke mellem det bortadopterede barn og de biologiske forældre. De modstridende holdninger i henhold til placeringen af bestemmelsen var, at Retssikkerhedsudvalget ønskede at graden af åbenhed, og herunder muligheden for fastsættelse af samvær efter adoption uden samtykke, bør foregå samtidigt med adoptionsbevillingen og derfor burde denne mulighed indsættes i adoptionsloven.[238]

Derimod fandt Justitsministeriet ikke, at Retssikkerhedsudvalgets forslag som en reel mulighed, idet formålet med bestemmelsen ved indførslen i 2009 var en formodning om, at der som udgangspunkt ikke skulle fastsættes samvær mellem et bortadopteret barn og de biologiske forældre. Muligheden for fastsættelse af samvær var ved indførslen i 2009 kun forbeholdt *"helt særlige tilfælde."* Justitsministeriets overvejelser blev endeligt vedtaget ved lov og herved blev bestemmelsen indsat i forældreansvarsloven specifikt i forældreansvarslovens § 20 a.[239]

Efter EMD's kritik af 2019-dommen blev bestemmelsens ordlyd ændret ved lov, da fastsættelse af samvær mellem et bortadopteret barn og de biologiske forældre ikke kun skal være forbeholdt *de helt særlige tilfælde*, da betragtning om at fastsætte samvær *i helt særlige tilfælde* var modstridende med EMRK art. 8 om retten til familieliv. Forældreansvarslovens § 20 a kan i henhold til bestemmelsens nuværende ordlyd i 2023, anvendes, navnlig hvis der har været en forudgående relation mellem det bortadopterede barn og de biologiske forældre. Efter ovenstående udarbejdet speciale, er det konkluderet, at muligheden for fastsættelse af samvær under midlertidig placering efter forældreansvarslovens § 20 a, stk. 2 er illusorisk, hvilket indikerer, at ordlydsændringen af forældreansvarslovens § 20 a tilgodeser EMRK art. 8, men derimod kan bestemmelsen ikke anvendes i praksis, idet relationen mellem det bortadopterede barn og de biologiske forældre afbrydes ved den midlertidige placering af barnet efter adoptionslovens § 32 a.

Retssikkerhedsudvalgets betragtninger tilbage i 2008, synes på nuværende tidspunkt i 2023 at være aktuelt relevante, idet overvejelserne om placeringen af hjemlen med

[238] Folketingstidende 2008-09 Tillæg A 1-5501, s. 3197.

[239] Folketingstidende 2008-09 Tillæg A 1-5501, s. 3198.

mulighed for fastsættelse af samvær efter en adoption uden samtykke mellem det bortadopterede barn og de biologiske forældre ville indebære en styrket retssikkerhed for de biologiske forældre, der ved en mulig implementering af Retssikkerhedsudvalgets forslag ville kunne få en hurtigere afklaring på spørgsmålet om muligheden for fastsættelse af samvær i fremtiden, da dette spørgsmål skulle behandles samtidigt med adoptionsbevillingen. Ved at træffe beslutning om fastsættelse af samvær samtidigt med behandlingen af adoptionsbevillingen vil grundlaget for bortadoptionen være ny indhentet og dermed vil afgørelsen kunne træffes med et rettidigt gældende grundlag for både bortadoptionen og for muligheden for at fastsætte samvær, idet relationen mellem det anbragte barn, som skal bortadopteres, og de biologiske forældre er igangværende efter samværsbesøgene hos plejefamilien, hvor barnet først anbringes før den efterfølgende afgørelse om midlertidig placering og senere endelig adoption træffes. Denne mulighed indebærer, at der i proportionalitetsafvejningen foretages en afvejning af bortadoption af barnet, og hvorvidt der skal fastsættes samvær mellem det bortadopterede barn og de biologiske forældre, hvilket er af væsentlig betydning for hvor indgribende en adoption er. Hvis afgørelserne træffes samtidigt, vil dette også medføre en øget retssikkerhed for de biologiske forældre, idet de får en afklaring hurtigere, og dermed vil hensynet til EMRK art. 6 tages i betragtning. Retssikkerheden for de biologiske forældre vil fra starten blive taget i betragtning i henhold til proportionalitetsafvejningen og synspunktet om at fastsættelse af samvær skal træffes samtidigt med adoption fremhæver Højesteret i 2019-dommen, idet Højesteret i denne dom giver udtryk for, at muligheden for fastsættelse af samvær kan indgå i den proportionalitetsafvejning der foretages vedrørende adoption uden samtykke. Højesteret indikerer ydermere, at en adoption uden samtykke kan blive en mindre indgribende foranstaltning for de biologiske forældre, såfremt muligheden for fastsættelse af samvær inddrages i proportionalitetsvurderingen. Af den nuværende retspraksis fremgår det, at muligheden for at få fastsat samvær udelukkende må anses for at være teoretisk, og derved vil Højesterets tanke bygge på et grundlag om at fastsættelse af samvær mellem det bortadopterede barn og de biologiske forældre er en reel mulighed. En inddragelse af muligheden for fastsættelse af samvær i proportionalitetsvurderingen i forbindelse med bortadoptionen under nuværende retspraksis må derfor antages at bygge på et usikkert grundlag. Højesterets tanke indikerer, at Højesteret i 2019-dommen iagttager det tidligere perspektiv Retssikkerhedsudvalget fremhævede tilbage i 2008, for at sikre ret til retfærdig

rettergang for alle berørte parter i henhold til EMRK art. 6. Herunder at sikre hensynet til de kommende adoptivforældre, hensynet til *barnets bedste* og hensynet til de biologiske forældres ret til familieliv i EMRK art. 8. Det ses dog, at hensynet til *barnets bedste* er det højest prioriterede hensyn, hvilket indebærer, at øvrige hensyn, herunder de biologiske forældres ret til familieliv i medfør af EMRK art. 8 fraviges. Af denne årsag vil en flytning af hjemlen om samvær til adoptionsloven fra den nuværende placering i forældreansvarsloven ikke umiddelbart betyde at flere biologiske forældre får fastsat samvær med deres bortadopterede barn, da barnets behov for ro i tilknytningsfasen til de nye adoptivforældre er det mest vægtede hensyn, hvilket begrundes ud fra hensynet til *barnets bedste*. En flytning af hjemlen vil udelukkende styrke retssikkerheden i forhold til proportionalitetsafvejningen og ved at en afgørelse træffes inden for rimelig tid.

10. Litteraturliste

Bøger

Adolphsen, Caroline og Røhl, Jane (2020): *Børn i familie - og socialretten.* 3. udgave, 1. oplag. Djøf Forlag.

Bønsing, Sten (2018): *Almindelig Forvaltningsret.* 4. udgave, 1. oplag. Djøf Forlag.

Kjølbro Fridrik, Jon (2023): *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - for praktikere.* 6. udgave, 1. oplag. Djøf Forlag.

Harhoff, Frederik; Barten, Ulrikke; Buhl Øhlenschlæger, Kenneth; Daniel Thorbjørn, Bugge; Feldtmann, Birgit og Schaumburg-müller, Sten (2017): *Folkeret.* 1. udgave, 1. oplag. Forfatterne og Hans Reitzels Forlag.

Lorenzen, Peer; Christoffersen, Jonas; Holst-Christensen, Nina; Kessing Vedel, Peter; Schaumburg-Müller og Vedsted-Hansen, Jens (2011): *Den Europæiske menneskerettighedskonvention art. 1-9 kommenteret af.* 3. udgave, 1. oplag. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Munk-Hansen, Carsten (2021): *Den juridiske løsning. Introduktion til juridisk metode.* 2. udgave, 1. oplag. Djøf Forlag.

Munk-Hansen, Carsten (2022): *Retsvidenskabsteori*. 3. udgave, 1. oplag. Djøf Forlag.

Mørk, Anne (2019): *Børns processuelle rettigheder i tvangsanbringelsessager.* 1. udgave. 1 oplag. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Adolphsen, Caroline; Naur, Eva og Sørensen Maul, Nikolaj (2023): *Familieret.* 5. udgave. Djøf Forlag.

Rytter Elo, Jens (2006): *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention - og dansk ret.* 2. udgave, 1. oplag. Forlaget Thomson A/S.

Schultz, Trine; Mørk, Anne; Hartoft, Hanne mfl. (2020): *Children's Rights – The Convention of the Rights of the Child in Danish Law*. 1. edition. Djøf Forlag.

Schultz, Trine; Hartoft, Hanne; Klausen, John og Mørk, Anne (2021): *Socialret - Børn og unge.* 2. udgave, 1. oplag. Djøf Forlag.

Links

https://menneskeret.dk/nyheder/hoejesteret-adoption-maa-ikke-udelukke-samvaer-mellem-boern-biologiske-foraeldre sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://ast.dk/born-familie/artikler/adoption/ny-mulighed-for-at-barnet-kan-flytte-til-godkendte-adoptanter-allerede-nar-ankestyrelsen-har-truffet-afgorelse-om-bortadoption-uden-samtykke-de-nye-regler-om-midlertidig-placering sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://menneskeret.dk/files/03_marts_19/26-03-2019_hoeringssvar_vedr._udkast_til_en_raekke_bekendtgoerelser_og_vej._.pdf sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://www.vive.dk/media/pure/3832/270982 sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://socialraadgiverne.dk/faglig-artikel/forskning-aabne-adoptioner-fungerer-bedst/?fbclid=IwAR3ACV334NAMpZOBBVHyBbaUZC5yOJndXL8NA0Gg7WCYw3mI-WRfj2Wbp3w sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://jyllands-posten.dk/indland/ECE14748399/rekordmange-tvangsbortadopteres-og-bryder-med-den-biologiske-familie/ sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://menneskeret.dk/monitorering/internationale-rapporter/rapportering-upr sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://www.boerneraadet.dk/vi-arbejder-for/boernekonventionen/ sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://www.information.dk/debat/2020/10/fokus-vaere-paa-barnets-trivsel-paa-ligestilling-naar-samvaer-afgoeres sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://www.folketingstidende.dk/ebog/20081A1?s=3198 sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://menneskeret.dk/om-os/menneskerettigheder/menneskerettigheder-eu/europaeiske-menneskerettighedsdomstol sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://www.ft.dk/samling/20201/almdel/SOU/bilag/126/2307890/index.htm sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Handbook_rights_child_DAN sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://www.ft.dk/samling/20181/lovforslag/l155/bilag/2/2018280.pdf sidst besøgt d. 20.11.2023.

https://www.ft.dk/samling/20091/lovforslag/l178/index.htm sidst besøgt d. 20.11.2023.

Love

Serviceloven - LBKG 2023-08-16 nr. 1089

Forældreansvarsloven - LBKG 2020-11-30 nr. 1768

Adoptionsloven - LBKG 2019-08-07 nr. 775

Børneloven - LBKG 2019-08-07 nr. 772

Lov om Familieretshuset - LBKG 2019-08-07 nr. 766

Retssikkerhedsloven - LBKG 2019-11-12 nr. 1121

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

FN's Børnekonvention

Lovforarbejder

L 2015-04-29 nr. 530

LBKG 2018-11-07 nr. 1256

Folketingstidende 2008-09 Tillæg A 1-5501

Betænkning

Betænkning nr. 1463 om anbragte børn - og forældres retssikkerhed

Betænkning nr. 985/1983

National retspraksis

U 2019.1565 H

U 2021.2400 H

U 2023.2114 H

BS-17369/2021-HRS

International retspraksis

Case of Strand Lobben and others v. Norway, 10. september 2019 (application no. 37283/13)

Case of P., C., and S. v. United Kingdom, 16. oktober 2002 (application no. 56547/00)

Case of K. and T. v. Finland, 12. juli 2001 (application no. 25702/94)

Case of Hoffmann v. Germany (application no. 34045/96)

Principafgørelser

Ankestyrelsens principafgørelse 46-18 om anbragte børn - samvær - afbrydelse af kontakten - børn og unge-udvalgets kompetence - en måned forstås som 4 uger

Ankestyrelsens principmeddelelse 30-22 om adoption - adoption uden samtykke - varigt nedsat forældreevne - prognosevurdering - dokumentationskrav – førstegangsforældre

Ankestyrelsens principmeddelelse 37-22 om kompetence – hyppighed – delvist afbrudt samvær – børn og unge-udvalget – anbragt barn.

Ankestyrelsens principafgørelse 16-17 om ændring af anbringelsessted - adoption uden samtykke - afbrudt samvær - anonymisering af anbringelsessted.

Vejledninger

Vejledning 2019-02-26 nr. 9142

Vejledning: *Adoption uden samtykke Kommunernes brug af og kendskab til reglerne og mulighederne for råd og vejledning.*
(https://www.ft.dk/samling/20181/lovforslag/l155/spm/18/svar/1565711/2030387.pdf)

Vejledning nr. 9404 af 26.06.2020

Noter fra Karnov

L 2019-05-01 nr. 497. Ændring af adoptionsloven, lov om social service og andre love.
Kommentator: Peter Møgelvang-Hansen, professor emeritus, CBS Law Handelshøjskolen.

L 2010-06-11 nr. 628. Ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og forældreansvarsloven.
(FT 2009-10: Lovforslag 178)
Kommentator: Bo von Eyben, professor, dr. jur., Københavns Universitet.

L 2015-04-29 nr. 530. Om ændring af adoptionsloven, lov om social service, forældreansvarsloven og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.
(FT 2014-14: Lovforslag 121)
Kommentator: Peter Møgelvang-Hansen, professor, Copenhagen Business School, Juridisk Institut.

11. Bilag

11.1 *Aktindsigt indhentet fra Familieretshuset*

Familieretshuset

Mie Rud Jakobsen
Mail: mrja17@student.aau.dk

familieretshuset.dk

Skriv til os via borger.dk
Telefon: 72 56 70 00

Dato:
25-09-2023

Sagsnummer:
2023 - 86198

Din henvendelse vedrørende samvær i sager om adoption uden samtykke

Sagsbehandler:
Helene Mørkeberg Nielsen

Kære Mie Rud Jakobsen

Familieretshuset har via Ankestyrelsen modtaget din henvendelse vedrørende samvær i sager om adoption uden samtykke.

Familieretshuset kan oplyse, at vi har kendskab til én dom, der fastsætter overvåget samvær med et barn, der er midlertidigt placeret. Dommen er anket.

Familieretshuset kan yderligere oplyse, at der i ét tilfælde er indgået aftale om anden kontakt end samvær i en sag, hvor adoptionen var endelig, ligesom der er afsagt dom om anden kontakt end samvær i én sag, hvor adoptionen var endelig.

Endelig kan det oplyses, at der i én sag er afsagt dom om anden kontakt end samvær i overensstemmelse med adoptivforældrenes påstand, i en sag hvor barnet var midlertidigt placeret, da Familieretshuset indbragte sagen for retten, men hvor det ikke fremgår tydeligt af sagen, hvorvidt adoptionen var endelig på det tidspunkt, hvor dommen blev afsagt.

Familieretshuset har desværre ikke mulighed for at fremsøge ældre afgørelser vedrørende afgørelser om samvær efter forældreansvarslovens § 20a.

Hvis du har flere spørgsmål vedrørende samvær i sager om adoption uden samtykke, så er du velkommen til at kontakte os på ny.

Med venlig hilsen

Helene Mørkeberg Nielsen
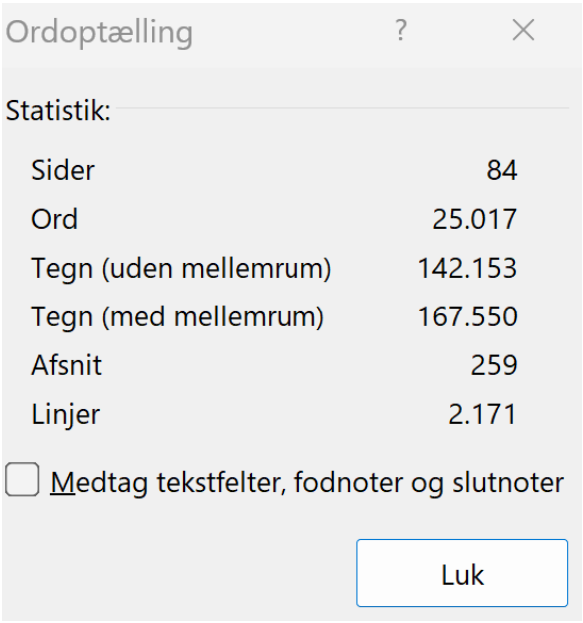
11.2 *Skærmprint med antal anslag*